

RO

RO

RO

COMISIA EUROPEANĂ

Bruxelles, 8.12.2010
SEC(2010) 1489 final

DOCUMENT DE LUCRU AL SERVICIILOR COMISIEI

PLAN DE ACTIUNE

Document de însoțire pentru

**COMUNICAREA COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR**

Strategia Uniunii Europene pentru regiunea Dunării

{COM(2010) 715 final}
{SEC(2010) 1490 final}
{SEC(2010) 1491 final}

Cuprins

Introducere	3
A) Interconectarea regiunii Dunării.....	6
1) <i>îmbunătățirea mobilității și a multimodalității.....</i>	<i>10</i>
2) <i>Încurajarea energiilor durabile.....</i>	<i>20</i>
3) <i>Promovarea culturii și a turismului, a contactelor directe între oameni.....</i>	<i>28</i>
B) Protejarea mediului în regiunea Dunării.....	34
4) <i>Restabilirea și menținerea calității apelor</i>	<i>37</i>
5) <i>Gestionarea riscurilor de mediu.....</i>	<i>44</i>
6) <i>Conservarea biodiversității, a peisajelor și a calității aerului și solurilor</i>	<i>52</i>
C) Creșterea prosperității în regiunea Dunării.....	59
7) <i>Dezvoltarea societății bazate pe cunoaștere prin cercetare, educație și tehnologii ale informației.....</i>	<i>63</i>
8) <i>Sprijinirea competitivității întreprinderilor, inclusiv dezvoltarea clusterelor</i>	<i>69</i>
9) <i>Investiții în oameni și în competențe.....</i>	<i>75</i>
D) Consolidarea regiunii Dunării	81
10) <i>Ameliorarea capacității și a cooperării instituționale.....</i>	<i>84</i>
11) <i>Conlucrarea în vederea promovării securității și pentru soluționarea problemelor ridicate de criminalitatea organizată și de infracțiunile grave.....</i>	<i>90</i>
ANEXĂ -Rolul Băncii Europene de Investiții (BEI) în cadrul Strategiei UE pentru regiunea Dunării	95

INTRODUCERE

„Strategia UE pentru regiunea Dunării” este descrisă în două documente: o comunicare a Comisiei Europene către celelalte instituții ale UE și (2) un plan de acțiune însoțitor, care vine în completarea comunicării.

Planul de acțiune reprezintă unul dintre rezultatele abordării strategice. Scopul său este să treacă „de la vorbe la fapte”, prin identificarea priorităților concrete pentru această macroregiune. Odată ce o acțiune sau un proiect este inclus în planul de acțiune, acesta ar trebui să fie pus în aplicare de către țările și părțile interesate. Proiectele sunt considerate a fi ilustrative, oferind exemple de tipuri de proiecte sau abordări care să fie mai mult încurajate.

Organizarea planului de acțiune

Organizarea planului de acțiune are obiectivul de a identifica în mod clar prioritățile și de a preciza care sunt părțile responsabile cu punerea lor în aplicare și cu acțiunile ulterioare. De asemenea, aceasta urmărește să aloce responsabilitățile între diferitele niveluri administrative și diferiții actori din regiune, cu sprijin din partea altor parteneri, în special a instituțiilor UE. Structura include următoarele caracteristici:

- **Piloni:** abordează temele principale, de exemplu „interconectarea regiunii Dunării”. Aceste probleme se află în centrul strategiei și sunt esențiale pentru succesul său și pentru modul în care strategia este comunicată.
- **Domenii prioritare:** reprezintă principalele sfere în care strategia macroregională poate aduce îmbunătățiri (fie prin abordarea principalelor provocări, fie prin exploatarea principalelor oportunități). Pentru fiecare domeniu prioritar, planul de acțiune va prezenta subiectul și va indica principalele probleme. *Exemple: sprijinirea competitivității întreprinderilor etc.*

Coordonarea fiecărui domeniu prioritar va fi alocată unui coordonator de domeniu prioritar. Aceștia au un rol esențial pentru punerea în aplicare a strategiei și poartă o responsabilitate centrală pentru succesul ei. Coordonatorii participă la punerea în aplicare a strategiei în strânsă colaborare cu Comisia, cu toate părțile interesate implicate, în special alte țări, dar și autorități locale și regionale, organizații interguvernamentale și neguvernamentale.

- Fiecare domeniu prioritar trebuie să fie analizat împreună cu alte politici. Strategia încurajează o abordare integrată (de exemplu, mediu ↔ mobilitate ↔ dezvoltare economică ↔ dezvoltarea resurselor umane etc.). De exemplu, atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea au impact asupra politicilor privind transporturile, energia, turismul, cercetarea etc., iar acestea din urmă au, de asemenea, impact asupra schimbărilor climatice. Prin urmare, pentru punerea în aplicare a fiecărui domeniu prioritar, este importantă implicarea organismelor și instituțiilor reprezentând alte politici. **Acțiuni:** o acțiune constituie un aspect important care necesită intervenție din partea țărilor și a părților interesate pentru a îndeplini obiectivul domeniului prioritar. Aceasta poate fi o nouă abordare, consolidarea coordonării pentru elaborarea politicilor, sprijinirea unui proces

deja început, o inițiativă de cooperare în rețea etc. O acțiune ar putea să nu necesite finanțare. Toate acțiunile trebuie să nu aducă atingere competențelor existente ale UE și cerințelor acquis-ului UE. *Exemple: nouă abordare: „a legifera la un nivel adecvat pentru a limita prezența fosfaților în detergenți”*; - *consolidarea coordonării pentru elaborarea politicilor: „elaborarea unei poziții comune a regiunii privind modificările care ar putea fi introduse în cadrul revizuirii politicii privind rețelele transeuropene de energie”*; - *obiective pe care țările pot decide să le atingă utilizând mijloace la alegerea fiecăreia: „sprijinirea creativității și a spiritului antreprenorial”*; - *sprijinirea unui proces deja început: „punerea integrală în aplicare a planului de gestionare a bazinului hidrografic al fluviului Dunărea”*.

- **Proiecte:** proiectele au un caracter concret, având o dată de început și o dată de sfârșit. În general, acestea necesită finanțare, un coordonator de proiect și parteneri de proiect. Planul de acțiune prezintă proiectele prin intermediul unor exemple, pentru a stimula noi inițiative pe măsură ce strategia se dezvoltă și apar noi idei. Obiectivul este, de asemenea, de a pune în evidență necesitățile existente. *Exemple: „îndepărtarea epavelor, a resturilor de poduri și a armelor letale neexplodate din albia fluviului Dunărea”*; „*punerea în aplicare a proiectelor de infrastructură convenite*”; „*utilizarea în mai mare măsură a semnelor electronice*” etc. Aceste proiecte pot fi finanțate din fonduri naționale/regionale, din fonduri ale UE, cum ar fi fondurile structurale¹, Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA) și Instrumentul european de vecinătate și parteneriat (IEVP), de instituții financiare internaționale sau investitori privați, conform cadrelor și practicilor corespunzătoare.

Calendarul acțiunilor și al proiectelor variază. Unele pot fi puse în aplicare în scurt timp (1-2 ani), în timp ce altele vor avea nevoie de mai mult timp. Ca regulă generală, fiecare proiect are o organizație/țară coordonatoare și un termen limită. Atunci când aceste aspecte nu sunt definite la momentul adoptării strategiei de către Comisie, coordonatorii de domeniu prioritar se asigură că țările iau decizii în acest sens.

Pentru identificarea acțiunilor și proiectelor propuse în planul de acțiune, au fost luați în considerare următorii factori:

- **Acestea ar trebui să abordeze prioritățile identificate și să beneficieze de sprijin.** Necesitatea acțiunii sau proiectului trebuie să fi fost exprimată în mod clar de țări, de părțile interesate sau de serviciile Comisiei. În plus, sprijinul acordat de acești parteneri este, de asemenea, crucial pentru punerea în aplicare, iar propunerile trebuie să fi fost dezbătute pe larg cu aceștia. În general, ele ar trebui să consolideze politici existente ale UE, precum Europa 2020, coeziunea teritorială, rețelele transeuropene (transporturi și energie), energia și viitoarele comunități în domeniul transporturilor, sau punerea în aplicare a directivelor. În cele din urmă, acestea ar trebui, de asemenea, să asocieze organisme transnaționale existente, precum Convenția Internațională pentru Protecția Fluviului Dunărea (ICPDR - *International Convention for the Protection of the Danube River*), Comisia Dunării, Consiliul de Cooperare Regională, Procesul de Cooperare Dunăreană (DCP - *Danube Cooperation Process*), Consiliul Orașelor și Regiunilor Dunărene, Comisia Dunăreană pentru Turism și alte astfel de organizații, după caz.
- **Acestea ar trebui să aibă un impact asupra macroregiunii (sau a unei porțiuni semnificative a ei).** Prin urmare, multe proiecte ar trebui să fie transnaționale. Cu toate

¹ Fondurile structurale sunt destinate statelor membre. Ele sunt gestionate prin intermediul programelor operaționale aprobate și gestionate de statele membre, de regiuni și de Comisie.

acestea, dacă un proiect național are un impact direct asupra macroregiunii (de exemplu, construcția unei stații de tratare a apelor uzate care să îmbunătățească calitatea apei din râuri sau extinderea unui port pentru a permite crearea unor rețele de transport regionale) sau contribuie la un obiectiv politic al strategiei (de exemplu, lucrările de renovare a unui oraș din cadrul unei rețele pentru a atrage turiști), acesta ar putea fi inclus. Cu toate acestea, majoritatea acțiunilor și a proiectelor care au impact asupra macroregiunii vor implica mai multe țări care doresc să coopereze. Impactul ar trebui analizat sub forma unui indicator de impact care să poată fi evaluat de-a lungul timpului. Ar trebui să se ia în considerare datele care vor trebui colectate în vederea analizării impactului (inclusiv stabilirea situației inițiale).

- **Acestea ar trebui să fie realiste.** Acțiunile și proiectele ar trebui să fie fezabile (din punct de vedere tehnic și financiar); ar trebui să existe un acord global între țări, părțile interesate și Comisia cu privire la valoarea lor. În special, ar trebui identificată o sursă realistă de finanțare. Propunerea unui proiect pentru planul de acțiune nu constituie o cerere de finanțare, iar includerea sa în plan nu garantează finanțarea, ci trebuie stabilite fezabilitatea și raportul cost-eficiență al proiectului.
- **Acestea ar trebui să fie coerente și complementare.** Acțiunile și proiectele trebuie să fie compatibile între ele și să creeze soluții favorabile din toate punctele de vedere. De exemplu, proiectele de transport sau inițiativele privind eficiența energetică nu ar trebui să pună în pericol atingerea obiectivelor în domeniul mediului.

Planul de acțiune ar trebui să fie stabil pentru o anumită perioadă de timp. Cu toate acestea, de-a lungul anilor, prioritățile pot evolua și, prin urmare, acțiunile și proiectele pot fi actualizate, transformate sau înlocuite. Prin urmare, planul de acțiune este evolutiv, urmând să fie revizuit în mod regulat.

A) INTERCONECTAREA REGIUNII DUNĂRII

INTERCONECTAREA REGIUNII DUNĂRII

Acest pilon se axează pe transport, energie și aspecte legate de cultură/turism. Obiectivul global este îmbunătățirea legăturilor din regiunea Dunării și a legăturilor dintre această regiune și restul Europei, în termeni de infrastructură, sisteme și persoane. Acest lucru poate fi realizat printr-o mai bună coordonare a lucrărilor de infrastructură, îmbunătățirea funcționării sistemelor de transport și de energie, schimburi de experiență privind energia curată, promovarea culturii și turismului dunărene.

Pilonul se va concentra asupra a trei domenii prioritare: (1) îmbunătățirea mobilității și multimodalității (acoperind legăturile de transport rutier, feroviar și aerian, precum și transportul pe căi navigabile interioare); (2) încurajarea energiilor durabile (acoperind infrastructura energetică, piețele și energia curată) și (3) promovarea culturii, a turismului și a contactelor interpersonale.

Acest pilon constituie un sprijin important pentru strategia Europa 2020:

1. Își propune să contribuie la creșterea inteligentă. Îmbunătățirea infrastructurilor de transport și energie reprezintă o condiție pentru inovare (atrageră cercetătorilor și a lucrătorilor calificați). Soluțiile inovatoare pot reduce costurile, îmbunătăți eficiența și încuraja soluțiile durabile. De asemenea, un turism modern și durabil are un potențial ridicat în regiune.
2. Își propune să contribuie la creșterea durabilă. El sprijină reducerea consumului de energie, creșterea energiei regenerabile, modernizarea sectorului transporturilor pentru ca acesta să devină mai ecologic (de exemplu, prin promovarea multimodalității) și mai eficient, precum și promovarea turismului „verde”. Aceasta oferă și perspectiva de a îmbunătăți mediul de afaceri și, prin urmare, competitivitatea întreprinderilor.
3. Își propune să contribuie la creșterea favorabilă incluziunii. Energia poate deveni mai sigură și mai accesibilă. Pot fi create noi locuri de muncă. Coeziunea teritorială este susținută, de exemplu, prin asigurarea unor conexiuni mai bune, permițând persoanelor și întreprinderilor să modernizeze chiar și regiunile periferice. Valorificarea culturii dunărene utilizează diversitatea persoanelor din această regiune.

Domeniile prioritare trebuie să fie analizate împreună cu alte politici. Strategia încurajează o abordare integrată. De exemplu, în timp ce îmbunătățirea infrastructurii de transport are un impact pozitiv asupra unor elemente precum mediul de afaceri, atractivitatea orașelor și a regiunilor sau calitatea vieții cetățenilor, ea are impact și asupra peisajelor, a biodiversității sau a poluării aerului. Aceste aspecte nu pot fi analizate separat, ci trebuie să fie echilibrate unul în raport cu celălalt, pentru a găsi soluția cea mai viabilă.

Exemple de finanțare care acoperă regiunea

Cheltuieli alocate prin fondurile structurale² în 2007-2013³

Transport 24,8 miliarde EUR

Drumuri și autostrăzi	13,5 miliarde EUR
Căi ferate	8,5 miliarde EUR
Porturi și căi navigabile interioare	0,7 miliarde EUR
Noduri multimodale	0,5 miliarde EUR
Aeroporturi	0,2 miliarde EUR
Altele (urban, cu bicicleta etc.)	1,4 miliarde EUR

Energie 3,0 miliarde EUR

Eficiență energetică	1,5 miliarde EUR
Energie regenerabilă	1,2 miliarde EUR
Altele (electricitate, gaz etc.)	0,3 miliarde EUR

Turism 6,7 miliarde EUR

Regenerare urbană și rurală	3,0 miliarde EUR
Patrimoniul natural și cultural	1,4 miliarde EUR
Servicii culturale și turistice	1,2 miliarde EUR
Infrastructură culturală	0,6 miliarde EUR
Altele	0,5 miliarde EUR

Alte surse de finanțare

Alte programe ale UE contribuie la acest pilon, în special: rețelele transeuropene de transport și de energie (TEN-T și TEN-E), Al șaptelea program-cadru de cercetare, Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA) – național, programele de cooperare transfrontalieră și programele de țară cu beneficiari multipli, o serie de programe din cadrul Instrumentului european de vecinătate și parteneriat (IEVP) (precum programele regionale sau programele de cooperare transfrontalieră), Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR), Fondul european pentru pescuit (FEP) și Programul pentru competitivitate și inovare. Politicile naționale, regionale și locale finanțează, de asemenea, proiecte importante. În plus, există deja o finanțare semnificativă a unui număr mare de proiecte oferită, prin intermediul împrumuturilor și/sau cofinanțării, de diferite instituții financiare internaționale și bilaterale, cum ar fi Banca Europeană de Investiții (BEI), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), Banca Mondială, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (BDCE) sau alți creditori. Mai recent, pentru țările din Balcanii de Vest, au fost depuse eforturi suplimentare pentru a coordona și pentru a combina mai bine instrumentele pentru ajutoare nerambursabile și împrumuturi prin intermediul Cadrului de investiții pentru

² Fondul european de dezvoltare regională (FEDER), care include cooperarea transfrontalieră; Fondul de coeziune și Fondul social european pentru statele membre. Instrumentul de asistență pentru preaderare și Instrumentul european de vecinătate și parteneriat (IEVP) nu sunt incluse.

³ Cu toate acestea, utilizarea fondurilor structurale depinde de programele operaționale specifice, elaborate și convenite la începutul perioadei de programare 2007-2013 în strânsă cooperare între Comisia Europeană și statele membre/regiunile respective. Acestea ar trebui să ofere oportunități de finanțare pentru acțiuni/proiecte specifice, în funcție de prioritățile și măsurările/acțiunile identificate în cadrul respectivelor programe operaționale.

Balcării de Vest⁴ (CIBV). Un instrument similar CIBV, Facilitatea de investiții pentru vecinătate, este disponibil pentru Republica Moldova și Ucraina.

⁴ Cadrul de investiții pentru Balcanii de Vest (CIBV) este un instrument mixt care oferă ajutoare nerambursabile și împrumuturi pentru țările candidate și potențial candidate.

1) ÎMBUNĂȚIREA MOBILITĂȚII ȘI A MULTIMODALITĂȚII

Prezentarea problemei

Mobilitatea nu se limitează la aspectele tehnice și de infrastructură. Ea include aspecte organizaționale, satisfacerea cererii generale privind transporturile și vârfurile sezoniere/zilnice de trafic, amenajarea teritoriului, stilurile de viață, inovările etc. Alături de căile navigabile interioare, transportul rutier și feroviar furnizează importante legături internaționale în cadrul regiunii. Porturile la Marea Neagră și porturile din nordul Mării Adriatice, precum și căile ferate și aeroporturile reprezintă punctele de acces direct din exteriorul în interiorul bazinului hidrografic. O politică de transport adecvată trebuie să țină cont de toate acestea și să promoveze multimodalitatea ținând cont totodată de respectul față de mediu, de creșterea economică și de dezvoltarea socială.

Mobilitatea durabilă este un obiectiv clar al strategiei Europa 2020, precum și al politicii europene comune de transport. Dat fiind faptul că navigația interioară are un impact de mediu relativ scăzut (emite de 3,5 ori mai puțin CO₂ pe tonă-kilometru decât camioanele), ea reprezintă un mod de transport important. Conectate prin canalul Main-Dunăre, Rinul și Dunărea leagă în mod direct unsprezece țări de la Marea Nordului la Marea Neagră, pe o lungime de 3 500 km. Astfel, fluviul Dunărea reprezintă coloana vertebrală a regiunii⁵. Cu toate acestea, dezvoltarea căilor navigabile în calitate de coridoare de navigație trebuie să se desfășoare în paralel cu crearea unor porturi intermodale moderne și eficiente, care să integreze navigația cu drumurile și căile ferate.

Caracteristici ale regiunii Dunării

Există un acord general cu privire la faptul că existența unor sistemele de transport bune, interconectate și durabile este importantă pentru regiune. Îmbunătățirea coordonată a transporturilor pe baza unor concepte de dezvoltare integrate și holistice, însoțită de elaborarea și utilizarea unor soluții tehnice adecvate și durabile din punct de vedere al mediului, poate spori atractivitatea fluviului Dunărea ca un coridor eficient din punctul de vedere al costurilor pentru a realiza o dezvoltare și o mobilitate durabile în regiune. Mai specific, o abordare multidisciplinară a proiectelor de infrastructură a căilor navigabile poate asigura conservarea și regenerarea importantului ecosistem al Dunării. Aceasta trebuie să fie completată de modernizarea căilor ferate. În această privință, realizarea coridoarelor feroviare de transport de marfă în cadrul rețelei feroviare europene pentru un transport de marfă competitiv⁶ joacă un rol crucial. Regiunea Dunării este deservită de mai multe coridoare de transport feroviar de marfă care urmează să fie puse în aplicare în următorii 3-5 ani.

În acest context, asigurarea interoperabilității liniilor de cale ferată în zonă, de exemplu a capacității locomotivelor de a trece frontierele, este esențială pentru îmbunătățirea competitivității

⁵ De la Kelheim, în Germania, la Sulina, în delta română a fluviului, lungimea navigabilă a Dunării reprezintă 2 414 km, servind peste 40 de porturi de importanță internațională. Volumul anual al transporturilor pentru întregul curs al Dunării se ridică la aproximativ 50 de milioane de tone, echivalentul a 2,5 milioane de camioane sau 62 500 de trenuri unitare. Cu 10 țări riverane și 1 025 km de frontiere comune, Dunărea este, de asemenea, cel mai internațional fluviu din lume. Împreună cu rutele terestre care traversează regiunea, Dunărea reprezintă o legătură vitală între est și vest, precum și o răscruce pentru multe rute nord-sud.

⁶ Regulamentul (UE) nr. 913/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 22 septembrie 2010 privind rețeaua feroviară europeană pentru un transport de marfă competitiv.

transportului feroviar. În special, liniile modernizate cu sprijinul fondurilor UE vor fi echipate cu ERTMS⁷.

Interconectate cu ajutorul unor terminale intermodale eficiente, fluviul Dunărea, coridoarele de transport de marfă și liniile de cale ferată de legătură pot atenua congestionarea traficului rutier și contribui la un sistem de transport eficient și la o distribuție pe moduri mai viabilă din punctul de vedere al mediului.

În ceea ce privește navigația interioară, este evident că potențialul fluviului Dunărea nu este pe deplin exploatat. Volumul de marfă transportat pe Dunăre este doar între 10% și 20% (în funcție de parametrii utilizați) față de volumul transportat pe Rin. Acest potențial ar putea fi mai bine exploatat, de exemplu prin consolidarea multimodalității, îmbunătățirea infrastructurii, îmbunătățirea gestiunii logistice sau echipamente mai bune (de exemplu, nave proiectate în mod inovator sau instrumente informatice de asistare a navigației). În anumite perioade ale anului, infrastructura căilor navigabile, pe anumite secțiuni ale rețelei, limitează parțial competitivitatea navigației pe fluviul Dunărea (în special atunci când nivelul apei rămâne scăzut pentru mult timp). Porturile trebuie modernizate și adaptate la exigențele transportului multimodal. Ultimele decenii au fost caracterizate de lipsa investițiilor și un nivel scăzut al inovării în ceea ce privește flota fluvială. Insuficiența structurilor de formare profesională, tendințele migratorii și proporția ridicată a persoanelor din categoria de vârstă 50 + au determinat o penurie de personal (în special de căpitani și piloți).

În cazul drumurilor și al căilor ferate, infrastructurile sunt adesea ineficiente sau pur și simplu inexistente, în special în ceea ce privește conexiunile transfrontaliere (cărora autoritățile naționale nu le acordă prioritate). Investițiile în legăturile transfrontaliere sunt insuficiente, în parte din cauza faptului că frontierele de stat din bazinul Dunării s-au modificat considerabil în ultimii ani, afectând conexiunile (eliminarea unor drumuri, demolarea unor poduri și demontarea unor căi ferate). În consecință, locuri cu un mare potențial de cooperare reciprocă în UE extinsă încă nu beneficiază de legăturile necesare, iar restricțiile de viteză din cauza infrastructurii depășite sunt larg răspândite.

Este necesar ca aeroporturile să fie ușor accesibile și sigure. În anumite părți din regiunea Dunării aeroporturile sunt în curs de privatizare și/sau de descentralizare a administrației și au nevoie de un sistem de administrare solid și eficient. Potențialul aeroporturilor regionale este pus în lumină prin zborurile fără escală și dezvoltarea transportului aerian de marfă. O astfel de creștere trebuie să aibă loc într-un mod armonios și fără constrângeri.

Problemele sunt în mare măsură legate de lipsa coordonării în ceea ce privește planificarea, finanțarea și punerea în aplicare. Organismele interguvernamentale existente au nevoie de sprijin pentru a oferi suficiente rezultate concrete. Deoarece mobilitatea și accesibilitatea necesită investiții costisitoare, planificarea este importantă pentru ca aceste investiții să fie utilizate la capacitatea maximă (de exemplu, investiții comune, planificate la nivel transnațional cu costuri și beneficii partajate).

Nodurile multimodale trebuie să joace un rol mai important, nu numai din punctul de vedere al accesibilității, ci și ca locuri optime de concentrare a afacerilor și industriei. Coridoarele de transport de marfă menționate mai sus cuprind, de asemenea, terminale intermodale, asigurând interfețe trimodale eficiente între căile navigabile interioare, căile ferate și drumuri ca noduri logistice în regiunea Dunării.

⁷ Sistemul european de management al traficului feroviar (*European Rail Traffic Management System*).

Mobilitatea și accesibilitatea sunt, de asemenea, legate de alte domenii de politici, precum mediul și dezvoltarea socioeconomică. O abordare integrată implică o evaluare mai realistă a beneficiilor generale, pentru a include beneficiile pentru toate țările și sectoarele vizate. Progresele tehnologice recente (de exemplu: TIC) permit, de asemenea, reexaminarea necesităților generale de mobilitate.

Acțiuni

Transportul pe căile navigabile interioare

UE s-a angajat să urmărească obiectivul de a trece la moduri de transport cu o intensitate energetică redusă, mai curate și mai sigure. Transportul pe căi navigabile interioare poate juca un rol proeminent în atingerea acestor obiective.

Sunt necesare acțiuni concrete pentru a putea exploata la maximum potențialul comercial al căilor navigabile interioare și pentru a face ca utilizarea acestora să devină mai atractivă. Dat fiind că navigația interioară reprezintă mai ales un mod de transport internațional, sunt necesare acțiuni atât la nivel național, cât și la nivelul UE.

Acțiunile și proiectele din acest capitol completează și valorifică activități deja în curs de desfășurare în regiunea Dunării. Acestea sunt în conformitate cu obiectivele stabilite de Programul de acțiune european integrat pentru transportul pe căi navigabile interioare (NAIADES - *European Action Programme for Inland Waterway Transport*). Calendarul de desfășurare a actualului program NAIADDES se va încheia în 2013. Prin urmare, este necesar să se instituie un program de acțiune ulterior, pentru a garanta că obiectivele sale pe termen lung în materie de transport pentru bazinul Dunării pot fi îndeplinite.

Îmbunătățirea infrastructurii și a performanței economice a căilor de navigație

- ***Acțiune – „Finalizarea punerii în aplicare a proiectului prioritar TEN-T 18 la timp și într-un mod durabil din punctul de vedere al mediului”.*** Se lucrează în prezent la identificarea unor soluții durabile din punct de vedere al mediului pentru îmbunătățirea navigabilității în vederea eliminării blocajelor de navigație existente. Aceasta ar trebui, de asemenea, să ia în considerare impactul probabil al schimbărilor climatice, conservarea ecosistemelor și planificarea orientărilor cuprinse în „Declarația comună privind dezvoltarea navigației interioare și protecția mediului în bazinul fluviului Dunărea”⁸ și în „Manualul privind bunele practici în planificarea căilor navigabile durabile”⁹. Au fost identificate proiecte TEN-T în Germania, Austria, Slovacia, Ungaria, Bulgaria și România. Obiectivul este de a înlătura blocajele de navigație existente pe fluviu; ar trebui ca din 2015¹⁰ circulația navelor din categoria VI b să devină posibilă pe tot parcursul anului.

⁸ „Declarația comună privind dezvoltarea navigației interioare și protecția mediului în bazinul Dunării” a fost elaborată de Comisia Internațională pentru Protecția Fluviului Dunărea, Comisia Dunării și Comisia Internațională pentru Bazinul Râului Sava. Aceste orientări preconizează o echipă de planificare integrată, incluzând principalele părți interesate, care să evalueze necesitățile în ceea ce privește navigația și mediul acvatic, de la caz la caz, și să includă, cât mai mult posibil, măsurile favorabile din toate punctele de vedere, îmbunătățind atât navigația, cât și starea ecologică.

⁹ Manualul a fost elaborat în cadrul inițiativei PLATINA și are obiectivul de a prezenta bune practici de planificare durabilă în sectorul căilor de navigație. Documentul oferă orientări pentru planificarea proiectelor de dezvoltare a căilor de navigație care sunt compatibile cu cerințele privind protecția mediului, creând o situație echilibrată și benefică din toate punctele de vedere. El oferă recomandări generale pentru proiectele de infrastructură a căilor navigabile și se adresează atât programatorilor tehnici, cât și altor părți interesate care doresc să se implice într-un proces de planificare a dezvoltării căilor navigabile.

¹⁰ Clasificarea internațională a căilor navigabile interioare din Europa (UNECE/TRANS/120/Rev.4, p. 28/29) din cadrul Acordului european privind marile căi navigabile de importanță internațională (AGN) clasifică parametrii

- **Acțiune – „Realizarea de investiții în infrastructura căilor navigabile ale Dunării și afluenților săi și dezvoltarea interconexiunilor”.** Pentru a permite crearea unor conexiuni profitabile cu hinterlandul, este necesară îmbunătățirea rețelei existente de căi de navigație din bazinul fluviului Dunărea. Aceasta ar trebui să includă examinarea infrastructurii pentru a identifica legăturile lipsă, precum și cele mai bune modalități de a dezvolta legături în amonte cu Marea Neagră și mai departe.
 - ⇒ *Exemplu de proiect – „Îndepărtarea epavelor, a resturilor de poduri și a armelor neexplodate din albia fluviului Dunărea”.* În anumite zone ale Dunării de Jos, acestea creează perturbări și au avut repercusiuni pe termen lung asupra navigației pe Dunăre. Deși s-au înregistrat progrese importante, acestea continuă să îngreuneze traficul și să pună în pericol siguranța navigației în anumite sectoare, în special atunci când nivelul apei este scăzut.
 - ⇒ *Exemplu de proiect – „Construcția Canalului Dunăre – București”.* Obiectivele principale urmărite de elaborarea complexă a canalului Dunăre - București sunt: de a lega capitala României de fluviul Dunărea printr-o cale de navigație, apărând de inundații 11 localități și 30 000 de hectare de terenuri agricole; de a produce energie, de a crea condițiile necesare pentru activități recreative și turism, determinând consecințe favorabile în ceea ce privește mediul și alte elemente similare; de a furniza apa necesară pentru irigații, precum și apă potabilă pentru localitățile învecinate și pentru acvacultură. (Coordonator: România).
- **Acțiune – „Modernizarea flotei Dunării pentru a îmbunătăți performanțele ecologice și economice”.** Performanțele ecologice și economice ale navigației pe Dunăre pot fi îmbunătățite prin intermediul inovării, al modernizării flotei și al unor măsuri optimizate de gestionare a deșeurilor. În acest scop, este necesară o abordare comună pentru modernizarea navelor de navigație interioară. Evoluțiile tehnologice în ceea ce privește navele inovatoare, motoarele și consumul optimizat de combustibil (de exemplu: postechiparea cu filtre de particule, utilizarea combustibililor cu nivel scăzut de emisii, alimentarea cu energie de pe uscat în timpul acostării) și operațiunile logistice pot face mai atractivă navigația interioară, asigurând avantaje suplimentare.
 - ⇒ *Exemplu de proiect – „Valorificarea proiectului de gestionare a deșeurilor pentru navigația interioară pe Dunăre (WANDA - Waste management for inland Navigation on the DANube)”.* WANDA are obiectivul de a realiza o abordare durabilă, ecologică și coordonată la nivel internațional a gestionării deșeurilor generate de nave pe cursul Dunării prin (1) elaborarea unor concepte naționale în materie de gestionare a deșeurilor, (2) realizarea unor acțiuni-pilot și (3) elaborarea unui model de finanțare a sistemului de operare pe baza principiului „poluatorul plătește” (Coordonator: Via Donau; termen-limită: martie 2012).

Îmbunătățirea cadrului organizațional și a resurselor umane pentru navigația pe căile navigabile interioare

- **Acțiune – „Coordonarea politicilor de transport naționale în domeniul navigației în bazinul Dunării”.** Programul de acțiune european NAIADES – Acțiune și dezvoltare privind navigația și căile navigabile în Europa (*Navigation and Inland Waterway Action and Development in Europe*) definește un set cuprinzător de măsuri în scopul de a exploata pe deplin potențialul navigației pe căile interioare. Pentru a crea legături coerente în regiunea Dunării,

pentru navele cu motor și convoaiele împinse. În prezentul text, categoria VIb se referă exclusiv la convoaiele împinse și navele de navigație interioară cu un pescaj de până la 2,5 m.

administrațiile naționale sunt invitate să urmărească o integrare activă a transportului pe căi navigabile interioare în cadrul strategiilor și al politicilor lor naționale în domeniul transporturilor, în mod coordonat.

⇒ *Exemplu de proiect – „Valorificarea platformei pentru punerea în aplicare a programului NAIADES (PLATINA)”. Identifică acțiunile strategice necesare, reunește părțile interesate necesare (grupuri de lucru, reuniuni ale experților) și dezvoltă cunoștințele și instrumentele necesare. Principalii experți și părțile interesate elaborează propuneri tehnice pentru acțiunile strategice în cele cinci domenii de acțiune NAIADES. (Coordonator: Via Donau; termen-limită: mai 2012)*

➤ **Acțiune – „Susținerea Comisiei Dunării în vederea finalizării procesului de revizuire a Convenției de la Belgrad”.** Revizuirea convenției este aproape finalizată, însă ea nu a fost încă semnată și ratificată. Încheierea procesului va consolida rolul Comisiei Dunării și va permite, de asemenea, aderarea Comisiei Europene ca membru.

➤ **Acțiune – „Transformarea unor porturi din bazinul Dunării în centre logistice multimodale”.** Obiectivul este multiplicarea posibilităților de a grupa fluxurile de mărfuri pentru transportul pe căi navigabile interioare și reducerea externalităților negative legate de transport în alte părți. Țările din bazinul fluviului Dunărea și părțile interesate relevante ar trebui să elaboreze un concept de dezvoltare coordonat și armonizat pentru porturile multimodale. Ca bază pentru această activitate, planurile naționale de dezvoltare a porturilor trebuie elaborate sau revizuite în vederea integrării acestora în strategiile de dezvoltare locale și regionale.

➤ **Acțiune – „Îmbunătățirea gestionării globale a căilor navigabile ale Dunării și afluenților săi”.** Organismele naționale de gestionare a căilor de navigație sunt responsabile pentru întreținerea continuă a infrastructurii căilor navigabile (de exemplu, activități de supraveghere și de dragare), precum și, frecvent, pentru punerea în aplicare a măsurilor de protecție împotriva inundațiilor și de protecție a mediului (de exemplu, conform cerințelor directivei-cadru a UE privind apa). Aceste organisme trebuie să-și intensifice cooperarea, în special prin crearea de standarde comune de gestionare a căilor navigabile¹¹ în bazinul Dunării.

⇒ *Exemplu de proiect – „Valorificarea proiectului NEWADA (Rețeaua Administrațiilor de Căi Navigabile pe Dunăre)”. Proiectul are obiectivul de a facilita coordonarea activităților și a planurilor viitoare, precum și schimbul de experiență între organizațiile responsabile pentru administrarea căilor navigabile de-a lungul Dunării. Pe această bază, al doilea pas va consta în identificarea unor activități-model și punerea în aplicare a unor proiecte-pilot pentru a mări eficiența administrării căilor navigabile (coordonator: Via Donau; termen-limită: martie 2012).*

➤ **Acțiune – „Promovarea modalităților durabile de transport de mărfuri în regiunea Dunării”.** Ar trebui stabilită o interfață intermodală între transportul de mărfuri pe căile navigabile interioare pe Dunăre și transportul feroviar de marfă, pentru a consolida legăturile economice existente și a mări coeziunea regiunii. Proiectul ar contribui la creșterea transportului multimodal de marfă și ar conduce la o repartizare mai uniformă și mai eficientă a traficului în cadrul infrastructurii existente.

⇒ *Exemplu de proiect – „Dezvoltarea transportului de containere pe Dunăre”.* Acest proiect transnațional urmărește să realizeze o cooperare strânsă între porturi și parteneri din

¹¹ Acest lucru este de asemenea conform „Planului de gestionare a bazinului hidrografic al fluviului Dunărea 2009”, care a stabilit un program comun de măsuri care urmează să fie pus în aplicare de țările din regiunea Dunării.

sectorul privat (de exemplu din sectorul logistic) pentru a exploata potențialul navigației de transport al containerelor. Este necesară modernizarea infrastructurii necesare pentru a dezvolta cele mai importante porturi partenere, precum și instituirea unei rețele între aceste porturi. Activitățile principale în acest domeniu ar putea include elaborarea unor studii de fezabilitate, conectarea porturilor, elaborarea și punerea în aplicare a proiectelor. Proiectul ar trebui să contribuie, de asemenea, la intensificarea utilizării transportului multimodal (coordonator: orașul Viena/portul Viena; termen-limită: urmează să fie stabilit de agenția de plăți coordonatoare).

⇒ *Exemplu de proiect – „Crearea unei abordări și a unei platforme de internet care să ofere informații complete în timp real privind navigația pe Dunăre și legăturile cu toate modurile de transport”.*

➤ *Acțiune – „Crearea unor servicii de informații fluviale (RIS) armonizate”. RIS (River Information Services) contribuie în mod substanțial la creșterea siguranței, eficienței și caracterului ecologic al navigației interioare. Operatorii de transport, porturile și furnizorii de servicii logistice își pot optimiza operațiunile logistice, reducând astfel costurile globale de transport. Potențialul RIS poate fi însă valorificat pe deplin numai dacă acestea sunt puse în funcțiune pe întregul curs al Dunării, al afluenților săi navigabili și al canalelor sale.*

⇒ *Exemplu de proiect – „Valorificarea proiectelor IRIS Europa - sprijinirea punerii în aplicare coordonate a serviciilor de informații fluviale (RIS) în Europa”. Proiectul IRIS Europe II vizează consolidarea și punerea la punct a unor tehnologii-cheie în sectorul RIS, a unor servicii și aplicații precum schimbul internațional de date. Un subiect emergent se referă la instituirea unor niveluri europene stabilite de comun acord în materie de servicii.*

➤ *Acțiune – „Investiții în educație și crearea de locuri de muncă în sectorul navigației pe Dunăre”. Navigația pe Dunăre se confruntă în prezent cu o lipsă de personal naval, care este cauzată și de posibilitățile insuficiente de formare profesională și de învățământ din țările dunărene. Instituțiile de învățământ existente utilizează programe de învățământ diferite. Pentru a facilita disponibilitatea forței de muncă și mobilitatea la nivel european, este necesar să se urmărească elaborarea unor profiluri comune în materie de educație și formare. În acest cadru, țările dunărene ar trebui să atragă și să educe tineri pentru profesia de marinar pe Dunăre. Societățile implicate în transportul pe căile navigabile interioare (porturi, companii maritime, clienți, etc.), precum și organismele de învățământ și de cercetare ar trebui să stabilească platforme și rețele educaționale pentru a mări competitivitatea și competența tuturor actorilor.*

⇒ *Exemplu de proiect – „Stabilirea de rețele de cooperare pentru logistică și educație navală focalizate pe transportul pe ape interioare în coridorul Dunării, susținute de soluții inovatoare (proiectul NELI)”. Principalul scop al proiectului este îmbunătățirea sistemului de educație și formare profesională în domeniul transportului pe căile navigabile interioare în regiunea Dunării. În colaborare cu rețele existente precum EDINNA (educație navală în Europa), partenerii NELI vizează facilitarea schimbului și a cooperării viitoare în materie de educație și formare. Rezultate concrete sunt serviciile de e-învățare pentru navigația interioară, elaborarea și punerea în funcțiune a unor centre de informare și de formare profesională și promovarea unor activități specifice în rândul tinerilor. (Coordonator: Centrul Român pentru Pregătirea și Perfecționarea Personalului din Transporturi Navale; termen-limită: martie 2012).*

Transportul feroviar, rutier și aerian

În timp ce transportul pe căile navigabile interioare oferă un important potențial nefolosit în regiunea Dunării, este, de asemenea, necesar să se acorde atenție și altor modalități de transport. O infrastructură rutieră modernă și bine conectată este esențială, dar acest lucru trebuie să fie completat de transportul feroviar pentru a evita congestionarea și pentru a asigura un sistem de transport eficient și durabil din punctul de vedere al mediului, în timp ce transportul aerian este, de asemenea, crucial pentru ca regiunea să-și poată juca pe deplin rolul său într-o lume globalizată. Acțiunile și proiectele propuse iau în considerare și necesitățile de mobilitate în general.

Îmbunătățirea accesului și a conectivității

➤ **Acțiune – „Finalizarea proiectelor prioritare TEN-T (feroviar și rutier) care traversează regiunea Dunării, depășind dificultățile și blocajele, inclusiv în materie de mediu, economie și politică, în special în secțiunile transfrontaliere¹²”.** Punerea în aplicare a proiectelor trebuie să se concentreze asupra realizării proiectelor existente, eliminând blocajele. Aceasta ar trebui să identifice modalitățile de finanțare durabilă și să amelioreze coordonarea, în special între diferitele societăți feroviare, în vederea dezvoltării și modernizării sistemelor feroviare. Majoritatea proiectelor prioritare sunt deja în curs de punere în aplicare, iar principalul obiectiv trebuie să fie acum finalizarea la timp. În acest scop, s-ar putea include „**Crearea unei platforme comune de coordonare a activității în domeniul transporturilor din regiunea Dunării, pentru a accelera punerea în aplicare a proiectelor**”. Acest lucru s-ar putea realiza în strânsă cooperare cu coordonatorii europeni ai TEN-T.

⇒ *Exemplu de proiect – „Construirea a două noi poduri pe Dunăre”. Cele două poduri ar fi construite în porțiunea Dunării aflată între România și Bulgaria. Unul din poduri ar face legătura între Bechet (RO) și Oriahovo (BG), iar celălalt ar face legătura între Călărași (RO) și Silistra (BG).*

➤ **Acțiune – „Realizarea coridoarelor de transport feroviar de marfă care fac parte din rețeaua feroviară europeană pentru un transport de marfă competitiv¹³”.** Din cele nouă coridoare inițiale, patru¹⁴ au legătură directă cu regiunea Dunării. Punerea în aplicare ar trebui să vizeze

¹² De exemplu:

- Proiectul prioritar nr. 22 (feroviar): de la Nürnberg/Dresda la Constanța și Atena, via Praga, Viena, Budapesta și Arad, traversând întreaga regiune. Partea de vest, de la Alpi până în valea Dunării, inclusiv Viena – Bratislava, prin proiectul prioritar nr. 17 – feroviar, leagă Parisul de Viena și Bratislava;
- Proiectul prioritar nr. 7 (feroviar): proiectul se derulează parțial în paralel cu Dunărea în partea de est prin autostrada PP-7, care leagă Budapesta de Constanța, la Marea Neagră, și de orașele grecești Salonic, Atena și Igoumenitsa;
- Proiectul prioritar nr. 23 (feroviar): acest proiect merge de la Gdansk la Viena, via Varșovia, Brno și Bratislava;
- Proiectul prioritar nr. 25 (feroviar): acest proiect leagă Marea Baltică de Dunăre via Gdańsk–Brno/Bratislava–Viena;
- Proiectul prioritar nr. 6 (feroviar): acest proiect merge de la Lyon la granița ucraineană, legând Peninsula Iberică de partea de est a Europei și mai departe, via Trieste–Divača/Koper–Divača–Ljubljana–Budapesta.

Proiectele prioritare menționate mai sus trebuie completate de legături cu țările care nu sunt membre ale UE, în vederea finalizării rețelei de transport din bazinul fluviului Dunărea. Astfel, părți ale coridoarelor vor fi încorporate în rețeaua de proiecte prioritare TEN-T, pentru o dezvoltare omogenă a sistemului de transport.

¹³ Regulamentul (UE) nr. 913/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 22 septembrie 2010 privind rețeaua feroviară europeană pentru un transport de marfă competitiv.

¹⁴ Cele patru coridoare feroviare de marfă având legătură directă cu regiunea Dunării sunt:

- Coridorul Oriental, care leagă Praga, via Viena și Bratislava, de București și Constanța, la Marea Neagră, și de Sofia, Salonic și Atena;

asigurarea unei capacități suficiente de servicii de transport feroviar de mărfuri de înaltă calitate și fiabilitate, precum și îmbunătățirea și armonizarea standardelor privind infrastructura feroviară relevante pentru transportul de mărfuri, în special a standardelor privind masa pe osie, lungimea trenurilor și gabaritele de încărcare, de-a lungul întregilor coridoare. Ar trebui să se acorde o atenție specială realizării unor terminale intermodale moderne care să facă legătura între Dunăre și rețeaua feroviară, pregătind terenul pentru o cooperare eficientă a două moduri de transport cu impact redus asupra mediului.

➤ **Acțiune – „Consolidarea cooperării între părțile interesate implicate în traficul aerian, pentru a pregăti un plan de creare a unor rute aeriene mai scurte”.** O mai bună coordonare între „blocurile funcționale de spațiu aerian” - FAB (în principal FAB CE și FAB Dunăre) din regiunea Dunării poate asigura tranziția necesară de la gestionarea traficului aerian intern la o dimensiune europeană mai integrată, termenul-limită pentru punerea în aplicare fiind 2012.

⇒ *Exemplu de proiect – „Punerea în aplicare a SESAR, partea tehnologică a cerului unic european, în regiunea Dunării”. Sistemele de transport inteligent din sectorul transportului aerian contribuie la reducerea amprentei ecologice a aeroporturilor și la minimizarea efectelor negative, cum ar fi poluarea fonică și atmosferică. Instrumentele tehnologice pot contribui la o gestionare mai eficientă a zborurilor, atât pe pământ (sisteme de gestionare a aeroporturilor), cât și în aer (blocurile funcționale de spațiu aerian).*

➤ **Acțiune – „Asigurarea unor sisteme de transport metropolitane durabile și a mobilității”.** Aceasta contribuie la competitivitatea și atractivitatea regiunilor metropolitane din regiunea Dunării și, în același timp, va aduce o contribuție substanțială la protecția climei și la îmbunătățirea sănătății în zonele urbane sau ale orașelor-regiune (*city regions*). TIC vor contribui la reducerea costurilor de informare și vor face ca modalitățile de transport durabile să devină ușor accesibile pentru toți. Acesta include extinderea e-mobilității prin dezvoltarea piețelor și infrastructurilor din zonele dens populate, în cooperare cu întreprinderile. Societățile de transport public și privat din zonele metropolitane vor fi în măsură să coopereze în cadrul achizițiilor publice de vehicule ecologice și pentru elaborarea unor platforme internet standardizate și de înaltă calitate pentru informarea cetățenilor în materie de transport și mobilitate. Acțiunea ar trebui să permită capitalizarea unei game largi de proiecte UE care se ocupă deja de mobilitatea urbană și să faciliteze punerea în aplicare a Planului de acțiune al UE pentru mobilitatea urbană (2009).

⇒ *Exemplu de proiect – „Crearea unor «autobuze fluviale» și a altor legături între centrele urbane de-a lungul Dunării (proiectul Danube Express)”. Proiectul urmărește să creeze legături, prin intermediul unor „autobuze fluviale”, între marile metropole de-a lungul Dunării și sateliții acestora. Autobuzele fluviale ar trebui să fie o soluție în special pentru necesitățile de deplasare longitudinală și în zonele în care nu există poduri peste Dunăre. Ele ar îmbunătăți mobilitatea persoanelor și ar putea fi, de asemenea, utilizate în scopuri turistice. Proiectul ar trebui să contribuie la extinderea transportului de pasageri intermodal, ceea ce va duce la o utilizare optimă și durabilă a resurselor.*

➤ **Acțiune – „Îmbunătățirea infrastructurii transfrontaliere regionale/locale și a accesului la zonele rurale”.** Legăturile de transport transfrontalier regional și local ar trebui consolidate

-
- Coridorul Balt-Med, care leagă orașul Gdynia de pe malul Mării Baltice, trecând prin sudul Poloniei, Slovacia și Republica Cehă, de Viena și Bratislava, și continuă către Slovenia, nordul Italiei și coasta Mării Adriatice;
 - Coridorul Central Nord-Sud, care leagă Suedia, via Hamburg, sudul Germaniei și Innsbruck, de Italia, terminându-se la Palermo;
 - Coridorul Mediteranean face legătura între Spania și sudul Franței, de-a lungul coastei mediteraneene și nordul Italiei, Slovenia, Budapesta în Ungaria și atinge frontiera Ucrainei la Zahony.

prin infrastructuri de transport transfrontalier (mici poduri, puncte de traversare, legături de transport public). O altă realitate relevantă este că, în regiunea Dunării, procentul din populație care trăiește în zone rurale este mult mai ridicat decât în restul Europei, ceea ce face ca necesitatea accesului la aceste zone să aibă o importanță primară.

⇒ *Exemplu de proiect – „Extinderea liniilor de transport public”. Este vorba de un program pentru încurajarea întreprinderilor de transport în comun (autobuze și căi ferate) din țările situate în valea Dunării să-și extindă liniile existente, percepând un tarif local, pentru a conecta așezări din ambele părți ale frontierei.*

Legături multimodale

➤ **Acțiune – „Dezvoltarea planificării nodurilor pentru multimodalitate”.** Suprapunerea diferitelor mijloace de transport de mărfuri și persoane duce în multe noduri la congestie și la diminuarea productivității. De asemenea, infrastructura pentru terminale lipsește sau este insuficient dezvoltată pentru combinarea diferitelor modalități. În acest context, transportul aerian poate juca un rol-cheie pentru a permite accesul în regiunile îndepărtate. Începând cu coridorul VII, axa Dunării, separând modalitățile de transport prin eliminarea blocajelor de trafic pe rute secundare poate determina creșterea capacității în mai multe cazuri. În același timp, s-ar îmbunătăți condițiile pentru dezvoltarea locală și pentru reorientarea volumelor de transport către modalități de transport mai eficiente din punct de vedere energetic și mai ecologice, precum căile ferate și căile navigabile. Ar trebui instituite rețele între părțile interesate relevante, în scopul de a îmbunătăți calitatea sistemului de transport și a lanțurilor logistice între noduri și în cadrul nodurilor – cu accent pe mijloacele de transport durabile, cum ar fi transportul feroviar și căile navigabile.

⇒ *Exemplu de proiect – „Punerea în aplicare proiectului privind axa Sud Nord (SoNorA)”: Obiectivul acestui proiect este de a dezvolta accesibilitatea între Marea Adriatică și Marea Baltică, transpunând în realitate rețeaua prin sprijinul acordat pentru finalizarea infrastructurii de transport, prin activarea și îmbunătățirea serviciilor de logistică multimodală pentru transporturile de mărfuri, prin dezvoltarea de planuri de acțiune transnaționale pentru viitoare realizări și prin sprijinirea unor noi oportunități de dezvoltare regională care rezultă din îmbunătățirea rețelei de transport.*

➤ **Acțiune – „Dezvoltarea sistemelor de transport inteligent, utilizând tehnologii ecologice, mai ales în zonele urbane”.** Calitatea nodurilor de transport depinde în mare măsură de capacitatea sistemelor lor de transport. Problemele existente, precum congestionarea sau ambuteiajele, pot fi rezolvate și prin introducerea unui sistem eficient de gestionare a transportului pentru optimizarea capacității existente. De exemplu, punerea în funcțiune a unor planificatoare de rută intermodale, în timp real, ar putea fi extinsă la părți mai mari din regiunea Dunării, în special în nodurile sale importante precum regiunile capitalelor și regiunile portuare majore.

⇒ *Exemplu de proiect – „Punerea în aplicare a Rețelei europene digitale de infrastructură de trafic pentru sisteme inteligente de transport (EDITS)”. O mai bună informare privind sistemul de transport permite o gestionare mai eficientă a infrastructurii de transport existente, reducerea congestionării traficului și a daunelor aduse mediului. Acesta este obiectivul general al proiectului EDITS (de exemplu: gestionarea traficului, planificarea circulației și modelare, informare privind traficul), folosind date geografice privind traficul armonizate la nivel transnațional. Regiunea Viena poate servi ca exemplu de bune practici. De asemenea, asistarea planificatorilor de transport în administrarea infrastructurii de transport existente într-un mod mai eficient. Administrațiile locale/regionale/naționale vor beneficia de orientări tehnice. (Coordonator: Asociația de*

transport public din regiunea Viena)

2) ÎNCURAJAREA ENERGIILOR DURABILE

Prezentarea problemei

Sistemele energetice sunt formate din rețele de energie și piețe de energie. Cele două sunt legate între ele, deoarece rețelele sunt esențiale pentru buna funcționare a piețelor. Deschiderea piețelor de energie electrică ale UE, urmărită de al treilea pachet pentru piața internă, contribuie atât la competitivitate, cât și la securitatea aprovizionării și va fi facilitată prin crearea „Rețelei europene a operatorilor de sisteme de transport¹⁵” și a „Agenției pentru cooperarea autorităților de reglementare din domeniul energetic¹⁶”. În special în sectorul gazului, interconexiunile între piețele naționale trebuie îmbunătățite, iar țările din regiune trebuie să obțină acces la noi surse externe. Consolidarea infrastructurii de transport de gaz va fi esențială pentru a preveni potențialele perturbări de aprovizionare în viitor. Existența unor rețele funcționale, interconexiunile și interoperabilitatea sunt necesare pentru securitatea energetică, pentru diversificare și pentru gestiunea energetică eficientă.

În plus, toate țările din regiunea Dunării au politici de încurajare a utilizării energiilor regenerabile. Multe dintre ele au un potențial natural important de dezvoltare a energiilor regenerabile (mai ales energia solară și cea eoliană). De asemenea, acestea au potențial de ameliorare în ceea ce privește eficiența energetică în clădiri rezidențiale și încălzirea centralizată.

Directiva privind energia din surse regenerabile (2009/28/CE) stabilește obiective ambițioase pentru toate statele membre, pentru ca UE să atingă cota de 20% de energie din surse regenerabile până în 2020, precum și o cotă de 10% de energie din surse regenerabile în sectorul transporturilor. Directiva ar trebui să fie pusă în aplicare de către statele membre până în decembrie 2010. UE sprijină aceste obiective politice prin contribuții semnificative la investițiile în energiile regenerabile¹⁷.

Caracteristici ale regiunii Dunării

¹⁵ Două agenții europene ale operatorilor de sisteme de transport (ENTSO) au fost prevăzute de al treilea pachet pentru piața internă și au fost create ulterior: (1) ENTSO-e pentru rețeaua de transport de energie electrică și ENTSO-g pentru rețeaua de transport de gaze.

¹⁶ Uniunea Europeană a stabilit recent „Agenția pentru cooperarea autorităților de reglementare din domeniul energetic” (cu sediul la Ljubljana, Slovenia), care va fi operațională în martie 2011. Agenția va coordona activitatea autorităților naționale de reglementare, va lua – în anumite condiții – decizii individuale cu caracter obligatoriu privind infrastructura transfrontalieră, va monitoriza și raporta evoluțiile piețelor de energie europene.

¹⁷ Fondurile structurale și de coeziune și Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) constituie cel mai relevant buget de sprijin acordat de Comisia Europeană (o sumă de 9 miliarde EUR este alocată proiectelor privind eficiența energetică și energia din surse regenerabile în cadrul fondurilor structurale și a Fondului de coeziune în perioada 2007-2013). Alte posibilități de finanțare pentru investițiile în materie de eficiență energetică și de energie din surse regenerabile în clădiri existente au fost deschise prin modificarea regulamentului privind Fondul european de dezvoltare regională (FEDER) în mai 2009. Astfel, o sumă suplimentară de 5 până la 8 miliarde EUR ar putea deveni disponibilă pentru investițiile în energie durabilă în clădiri. Pe baza modificării regulamentului FEDER, cheltuielile destinate îmbunătățirii eficienței energetice și utilizării unor surse de energie regenerabile în sectorul locuințelor existente pentru toate statele membre sunt eligibile în limita a 4% din alocarea totală din FEDER. Întrucât toate statele membre au obligația de a se conforma directivelor UE aplicabile sectorului locuințelor, în special directivei privind performanța energetică a clădirilor și cerințelor aferente privind utilizarea energiei regenerabile în clădiri incluse în directiva privind energia regenerabilă, o astfel de realocare ar servi unui dublu scop, creând, de asemenea, locuri de muncă în regiune legate de economia cu emisii scăzute de dioxid de carbon.

Prețurile energiei sunt ridicate în regiune¹⁸. O mare parte a energiei este importată, transportul acesteia este costisitor, piețele sunt fragmentate. Infrastructurile energetice nu sunt bine interconectate. În plus, regiunea Dunării este vulnerabilă în special în materie de securitate a aprovizionării, astfel cum s-a demonstrat în ianuarie 2009, când a fost oprită alimentarea cu gaze. Producția și utilizarea energiei constituie, de asemenea, o sursă importantă de poluare.

Investițiile în infrastructură reprezintă o prioritate esențială. Este necesară cooperarea în raport cu planificarea, finanțarea și punerea în aplicare¹⁹. Există o serie de politici UE care susțin energia, în special programul privind rețelele transeuropene de energie (TEN-E), Programul energetic european pentru redresare²⁰, al treilea pachet energetic, directiva privind energia regenerabilă, Fondul *Green for Growth* Europa de Sud-Est²¹ și Strategia Europa 2020. În plus, fondurile structurale și Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală oferă bune oportunități de finanțare a proiectelor, în special pentru producția descentralizată de energie din surse regenerabile locale și pentru rețelele de cercetare. Îmbunătățirea eficienței energetice și utilizarea crescută a energiei regenerabile sunt importante pentru întreaga zonă. Regiunea Dunării dispune de un potențial ridicat de îmbunătățire a eficienței energetice, de exemplu în clădirile rezidențiale și sistemele de încălzire centralizată, precum și pentru instalațiile de cogenerare de energie termică și electrică. Există, de asemenea, posibilitatea unei exploatari mai mari a resurselor geotermale pentru încălzire și răcire, precum și pentru producerea de energie. Unele țări au dobândit competențe deosebite în ceea ce privește eficiența energetică și sursele de energie regenerabile, care ar putea fi promovate și difuzate în regiune, întrucât adesea se constată o lipsă de competențe specifice.

În privința organizării pieței, cooperarea contribuie la asigurarea securității aprovizionării, la o echilibrare mai eficientă a cererii și ofertei și la realizarea unor economii de scară pentru investiții. În ceea ce privește eficiența energetică și energia regenerabilă, există potențialul de a îmbunătăți securitatea aprovizionării prin reducerea necesităților energetice și creșterea procentului de energie produsă (inclusiv producția de energie la scară mică la nivel local). Pentru energia nucleară, trebuie să se respecte nivelurile ridicate de siguranță stabilite, în special în cazul în care fluviul reprezintă o importantă sursă de apă de răcire.

Actiuni

Sistemele energetice

Infrastructura energetică

Pentru infrastructura energetică, obiectivul este coordonarea politicilor energetice pe termen lung, precum și a strategiilor naționale în materie de investiții (centrale electrice, rețele electrice, conducte, interconectoare etc.), luând în considerare, după caz, evaluarea strategică a impactului de

¹⁸ Există diferențe importante în ceea ce privește nivelul prețurilor între piețele din regiune. În plus, în special în partea de est a regiunii, prețurile energiei corectate cu indicele puterii de cumpărare sunt ridicate.

¹⁹ Sunt esențiale consolidarea rețelei TEN-E (în special în contextul viitoarei revizuirii) și punerea în aplicare a planului de redresare energetică utilizând fondurile structurale în mod coordonat.

²⁰ Programul energetic european pentru redresare, adoptat în 2009, prevede 1 440 milioane EUR pentru proiecte în domeniul gazului, 510 milioane EUR din această sumă fiind destinate proiectelor din regiunea Dunării. Cel mai important proiect individual – gazoductul Nabucco, sprijinit cu 200 milioane EUR, contribuie la realizarea coridorului sudic al gazelor. Proiectul Nabucco are potențialul de a aduce noi gaze provenind din regiunea caspică și din Orientul Mijlociu către țările din regiunea Dunării și către alte piețe de gaz europene. Alte puncte de interconectare a rețelei de gaze sunt sprijinite în Europa Centrală și de Sud-Est cu o sumă de 310 milioane EUR.

²¹ Fondul *Green for Growth* Europa de Sud-Est, creat în 2009 la inițiativa Băncii Europene de Investiții (BEI), se concentrează asupra măsurilor privind economia de energie și eficiența energetică în Balcani și oferă finanțare prin intermediul sectorului bancar, precum și prin împrumuturi directe însoțite de asistență tehnică. Până în 2014, fondul intenționează să investească aproximativ 400 milioane EUR.

mediu. Strategia ar trebui să contribuie la planul decenal de dezvoltare a rețelei, astfel cum a fost propus în pachetul intern privind energia.

- **Acțiune – „Elaborarea unei poziții comune a regiunii referitor la modificările care ar putea fi introduse în cadrul revizuirii politicii TEN-E și la modalitățile noului instrument pentru securitatea și infrastructura energetică, în special în ceea ce privește decalajele în materie de infrastructură energetică”.** Va fi în interesul regiunii să se asigure că instrumentul sprijină proiecte și planuri cu o mare importanță pentru regiune, precum interconectarea nord-sud în materie de furnizare a gazului, investițiile în rețelele de gaz, investițiile în rutele de aprovizionare care deservește regiunea etc.
- **Acțiune – „Asigurarea faptului că acțiunile sunt coerente cu abordarea generală a Comunității Energiei²² și analiza posibilităților de sinergie între Comunitatea Energiei și procesele Strategiei Dunării”.** Comunitatea Energiei își propune să extindă piața internă a energiei din UE la Europa de Sud-Est (părți: Albania, Bosnia și Herțegovina, Croația, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Moldova, Muntenegru, Serbia și Kosovo²³; participanți: Austria, Bulgaria, Cipru, Republica Cehă, Franța, Germania, Grecia, Ungaria, Italia, Țările de Jos, România, Slovacia, Slovenia și Regatul Unit, precum și Uniunea Europeană).
- **Acțiune – „Consolidarea cooperării regionale pentru a elabora și a pune în aplicare proiecte de interconectare nord-sud a rețelelor de gaze”.** Conceptul strategic de interconectare nord-sud a rețelei de gaze naturale vizează conectarea zonei Mării Baltice (Polonia) cu Marea Adriatică și Marea Egee, precum și cu Marea Neagră, acoperind următoarele state membre ale UE: Bulgaria, Ungaria, Polonia, România, Slovacia, Austria și Republica Cehă. Acest lucru ar oferi o flexibilitate globală pentru întreaga regiune a Europei Centrale și de Est, pentru a crea o piață internă funcțională și robustă și pentru a promova concurența. Acest concept ar asigura o utilizare optimă a infrastructurilor de import existente și noi, cum ar fi noi instalații de regazificare a GNL și proiectele pentru Coridorul Sudic.
- **Acțiune - „Dezvoltarea capacităților de stocare a gazului”.** Securitatea aprovizionării energetice pentru Europa nu se poate baza doar pe construirea de conducte. Este, prin urmare, necesar să se obțină o flexibilitate suplimentară utilizând capacitatea de stocare. Este necesară sprijinirea realizării proiectelor în domeniul stocării²⁴, pentru a se asigura că toate țările din Europa Centrală și de Est au acces la astfel de instalații. Abordarea regională a planificării instalațiilor de stocare ar trebui să se aplice în special pentru a se asigura că noile infrastructuri sunt realizate în cel mai eficient mod.

²² Obiectivul Comunității Energiei este (a) crearea unui cadru stabil de reglementare și de piață, capabil să atragă investiții în producerea de energie și în rețele pentru a asigura o aprovizionare stabilă și continuă cu energie, esențială pentru dezvoltarea economică și stabilitatea socială; (b) crearea unei piețe integrate a energiei, care să permită comerțul energetic transfrontalier și integrarea în cadrul pieței UE; (c) sporirea securității aprovizionării; (d) îmbunătățirea situației mediului în ceea ce privește alimentarea cu energie în regiune; și (e) stimularea competitivității la nivel regional și exploatarea economiilor de scară.

²³ În conformitate cu Rezoluția 1244 a Consiliului de Securitate al ONU.

²⁴ Noile proiecte privind stocarea nu trebuie să fie limitate la cele incluse în Programul energetic european pentru redresare. De exemplu, în 2010 UE a acordat, prin intermediul Facilității de investiții pentru vecinătate, 2,5 milioane EUR pentru finanțarea unui proiect în acest domeniu în Ucraina. Proiectul „Studii pregătitoare pentru modernizarea coridoarelor de tranzit al gazului din Ucraina și a instalațiilor de stocare subterană a gazelor” cuprinde două studii pregătitoare pentru investițiile în sectorul gazului în Ucraina, inclusiv o evaluare a impactului social și de mediu. Acesta va îmbunătăți securitatea energetică pentru țările europene, contribuind în același timp la creșterea integrării regionale în domeniul energiei, inclusiv a legăturilor transfrontaliere cu UE. După rezultatul studiilor, proiectul va fi condus de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și cofinanțat de Banca Europeană de Investiții (BEI), cu un cost total estimat de 2 miliarde EUR.

⇒ *Exemplu de proiect – „Punerea în aplicare la timp a proiectelor de infrastructură deja convenite, în special a proiectelor din regiune din cadrul TEN-E și al Programului energetic european pentru redresare, mai ales în ceea ce privește cele mai importante interconectoare și conducte²⁵”.*

Piețele energetice

În privința piețelor de energie, obiectivul este acela de a institui o piață integrată și funcțională a energiei. Aceasta ar trebui să includă o mai bună coordonare a strategiilor energetice naționale, măsuri menite să promoveze diversificarea aprovizionării și măsuri pentru îmbunătățirea funcționării pieței energetice, un cadru juridic adecvat, programe financiare bazate pe parteneriate public-privat etc.

➤ **Acțiune – „Valorificarea posibilităților de cooperare cu Comunitatea energiei”**, care vizează, în special, crearea unei piețe integrate a energiei, care să permită comerțul energetic transfrontalier și integrarea cu piața UE.

➤ **Acțiune – „Cooperarea pentru realizarea integrării rețelei regionale și a noului sistem de transport european (NETS), în conformitate cu studiul de fezabilitate”**. Funcționarea armonizată a rețelelor naționale de transmisie ar putea modifica dinamica piețelor de gaz din Europa de Sud-Est și din Europa Centrală până când vor deveni disponibile noi surse de gaz (de exemplu prin Coridorul Sudic). Inițiativa de a crea o rețea unică implică Bulgaria, Ungaria, România, Serbia, Slovacia, Slovenia, Croația și Bosnia-Herțegovina. În prezent se examinează fezabilitatea conceptului, inclusiv aspectele comerciale, de reglementare și de gestionare, eventual asociate cu NETS.

➤ **Acțiune – „Construirea unei relații de colaborare cu Forumul Europei Centrale și de Est pentru integrarea piețelor energiei electrice; aceasta ar putea fi extinsă la țările vecine”**. Integrarea piețelor de energie electrică și a platformelor de piață, precum și manipularea capacității de producție din regiune, necesită măsuri specifice de armonizare a legislației și a normelor de piață, care pot fi cel mai bine coordonate la nivel regional. Următorul „Forum al Europei Centrale și de Est pentru integrarea piețelor energiei electrice” (Austria, Republica Cehă, Germania, Ungaria, Polonia, Slovacia și Slovenia) – „Forumul Heptalateral” ar trebui să fie dezvoltat în continuare.

⇒ *Exemplu de proiect – „Colaborarea în vederea punerii în funcțiune a Biroului de coordonare a licitațiilor”*. Proiectul privind Biroul de coordonare a licitațiilor pune în aplicare principiile Regulamentului (CE) nr. 1228/2003 în legătură cu gestionarea armonizată a congestiunii și cu optimizarea alocării capacităților. Se estimează că Biroul de coordonare a licitațiilor în Europa de Sud-Est va fi operațional în 2011. Acest birou va administra licitațiile și fluxurile de sarcină pentru întreaga regiune a Europei de Sud-Est. În privința operațiunilor, se va aplica principiul ghișeului unic.

²⁵ De exemplu:

- Interconectoare: Interconectoare de gaze între Bulgaria, România și Serbia; Proiecte de interconectare electrică între România-Bulgaria, România-Moldova, Ungaria-Croația, Ungaria-România și Austria-Ungaria (Viena-Győr); Sistem de transmitere a energiei electrice care leagă Slovenia și Ungaria - o transmisie de 2 X 400 kV între Cirkovce și Pince; Proiectul de interconectare de înaltă tensiune România – Serbia; Terminalul de gaz natural lichefiat Adria de pe insula Krk (Croația); Studiu privind fezabilitatea terminalelor de gaz natural lichefiat/comprimit în România și Bulgaria; „Consolidarea rețelei de transport al energiei electrice” între Ucraina și UE (cofinanțată prin Facilitatea de investiții pentru vecinătate).

- Conducte: gazoductul Nabucco; conducta Constanța-Trieste (PEOP), inclusiv opțiunea unui gazoduct paralel; conducta Bratislava-Schwechat; gazoductul care leagă Slovenia și Austria; modernizarea conductei petroliere Druzhba (precum și a interconectorilor acesteia); Inelul energetic comunitar de gaze.

Eficiența energetică și energia regenerabilă

- **Acțiune – „Extinderea utilizării biomasei (de exemplu lemn, deșeuri), a energiei solare, a energiei geotermice, a energiei hidroelectrice și eoliene”**, mai ales prin cercetare și schimburi de experiență/bune practici/difuzarea de informații privind activitățile conexe întreprinse la nivel național. Acest lucru ar presupune crearea de rețele și cooperarea între autoritățile naționale pentru a mări gradul de sensibilizare privind energia regenerabilă.
 - ⇒ *Exemplu de proiect – „Încurajarea utilizării durabile a biomasei valorificând proiectul «4biomass»”. Regiunea Dunării dispune de un potențial ridicat de biomasă. Spre deosebire de alte surse regenerabile de energie, biomasa este limitată, ceea ce implică pericolul unei producții nedurabile. În plus, apare fenomenul concurenței între utilizările alimentare și cele nealimentare. Proiectul „4biomass” va trata punerea în aplicare a planurilor de acțiune naționale pentru biomasă și a politicilor privind bioenergia prin reunirea cunoștințelor de specialitate în domeniul utilizării surselor regenerabile de energie și al eficienței energetice. Astfel, acest proiect va contribui substanțial la obiectivul privind cota de 20% de surse regenerabile de energie pentru aprovizionarea cu energie în Europa. (Coordonator: Germania, termen limită: septembrie 2011)*
- **Acțiune – „Consolidarea Convenției carpatice pentru schimbul celor mai bune practici privind utilizarea biomasei în scopuri energetice”**. Convenția carpatică include o prevedere conform căreia părțile trebuie să pună în aplicare politici care urmăresc introducerea unor metode ecologice de producție, distribuție și utilizare a energiei, care minimizează efectele adverse asupra biodiversității și a peisajelor, inclusiv utilizarea la scară mai largă a surselor regenerabile de energie și măsurile de economisire a energiei, după caz.
 - ⇒ *Exemplu de proiect – „Crearea unei rețele de schimb de experiență (și de testare a unor proiecte-pilot sau preluare a bunelor practici existente) în domeniile reamenajării și modernizării hidrocentralelor mici²⁶”. Experiența a demonstrat în mod clar că reamenajarea și modernizarea instalațiilor existente poate mări producția de energie hidroelectrică, respectând în același timp standardele de mediu actuale datorită echipării cu pasaje de trecere pentru pești și a bunei gestionări a apei. (Coordonator: ICPDR și Austria, Ministerul Federal pentru Agricultură și Silvicultură, Mediu și Administrarea Apelor; termen-limită: decembrie 2013)*
- **Acțiune – „Punerea în aplicare a planurilor naționale de acțiune în domeniul energiei regenerabile și pregătirea unui plan de acțiune în domeniul energiei regenerabile pentru regiunea Dunării”**. Aceste planuri ar trebui elaborate în conformitate cu o evaluare strategică a impactului asupra mediului, după caz²⁷.

²⁶ „Declarația directorilor din domeniul apei – dezvoltarea energiei hidroelectrice în temeiul directivei-cadru privind apa”:

http://circa.europa.eu/Public/irc/env/wfd/library?l=/framework_directive/thematic_documents/hydromorphology/development_directivepdf/EN_1.0_&a=d

²⁷ Un plan național de acțiune în domeniul energiei din surse regenerabile (NREAP) poate necesita sau nu o evaluare strategică de mediu (SEA), în funcție de conținutul specific al planului. Din directiva RES reiese că scopul NREAP este de a pregăti drumul în ceea ce privește modul în care statele membre intenționează să își atingă propriile obiective naționale obligatorii. În cazurile în care NREAP nu definește cadrul în care punerea în aplicare a proiectelor poate fi autorizată, în sensul articolului 3 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/42/CE, evaluarea strategică de mediu nu este necesară. Cu toate acestea, atunci când se pune în aplicare NREAP, prin intermediul unor planuri mai specifice care să stabilească un cadru pentru autorizarea punerii în aplicare a proiectelor, vor fi necesare evaluări strategice de mediu.

- **Acțiune – „Analizarea posibilității de a intensifica producția de energie provenind din surse regenerabile de energie locale, pentru a mări autonomia energetică”.** Autonomia energetică nu numai că diminuează dependența de importurile de energie, ci creează și noi locuri de muncă, necesitând noi sisteme de producție energetică, și mărește valoarea resurselor regionale în mod durabil, deoarece fiecare regiune creează surse de energie pe termen lung fără a depinde de alte regiuni.
 - **Acțiune – „Elaborarea unui plan de acțiune global pentru dezvoltarea durabilă a potențialului de generare hidroelectrică a fluviului Dunărea și a afluenților săi (de exemplu, râurile Sava, Tisa și Mura)²⁸”.** Planul ar pune bazele dezvoltării coordonate și durabile a unor noi centrale electrice în viitor, precum și postechipării centralelor existente astfel încât să se minimizeze impactul asupra mediului și impactul asupra funcției de transport a cursurilor de apă (navigației). Ar trebui examinate opțiunile de utilizare a energiei hidroelectrice pentru a răspunde la fluctuațiile cererii de energie electrică – utilizând baraje pentru a menține un nivel ridicat al apei în vederea satisfacerii vârfurilor de cerere.
 - **Acțiune – „Dezvoltarea și crearea unor mecanisme de pre-planificare în vederea alocării unor zone corespunzătoare pentru noi proiecte hidroenergetice²⁹”.** Acest mecanism de pre-planificare și criteriile sale ar pune bazele realizării unor noi centrale hidroelectrice prin identificarea celor mai adecvate zone, echilibrând beneficiile economice și protecția apelor. Mecanismul ar trebui, de asemenea, să țină seama de efectele schimbărilor climatice (de exemplu, niveluri mai ridicate sau mai scăzute ale fluviului). El ar trebui să se bazeze pe un dialog între diferitele autorități competente, părți interesate și ONG-uri. În zonele corespunzătoare, procedura de autorizare ar putea fi facilitată.
 - **Acțiune – „Promovarea eficienței energetice și a utilizării energiei regenerabile pentru clădiri și sisteme de încălzire, inclusiv prin renovarea sistemelor de încălzire centralizată și prin instalații de producere combinată a energiei electrice și termice, în conformitate cu directiva privind performanța energetică a clădirilor și cu directiva privind energia regenerabilă”.** Acest lucru ar putea fi realizat prin intermediul rețelelor de schimb al celor mai bune practici (de exemplu, schimbul de experiență privind buna utilizare a fondurilor FEDER pentru a sprijini investițiile în energie durabilă în sectorul locuințelor) și al cooperării cu instituțiile financiare internaționale pentru facilitarea investițiilor pentru energia durabilă în sectorul locuințelor. În acest context, ar trebui promovate și utilizate pe scară largă instrumente financiare inovatoare precum Fondul European pentru Europa de Sud-Est (EFSE)³⁰, precum și Fondul *Green for Growth* pentru Europa de Sud-Est (GGF), recent lansat.
- ⇒ **Exemplu de proiect – „Elaborarea și punerea în aplicare a unui program de cercetare și dezvoltare (incluzând IMM-urile) pentru materiale izolante inovatoare și durabile și a altor modalități de îmbunătățire a performanței energetice a clădirilor”.** Acest lucru ar trebui realizat utilizând în mod optimal și cooperativ know-how-ul existent în regiune. Ecoinovarea ar putea stimula dezvoltarea economică, având efecte pozitive asupra ocupării forței de muncă la nivel local, a unei game largi de sectoare economice și servicii, precum și asupra mediului înconjurător.

²⁸ Planul ar valorifica realizările Comisiei Internaționale pentru Protecția Fluviului Dunărea și planul său de gestionare a bazinului hidrografic al fluviului Dunărea (în conformitate cu directiva-cadru privind apa).

²⁹ Acest mecanism de pre-planificare ar fi în conformitate deplină cu Declarația din 2010 a directorilor din domeniul apei și cu Declarația din 2010 privind fluviul Dunărea adoptată în cadrul reuniunii ministeriale de la Viena. <http://www.icpdr.org/icpdr-files/15216>

³⁰ Inclusiv ferestrele sale pentru regiunea învecinată, care acoperă Ucraina și Republica Moldova: Fondul european de vecinătate (ENBF), cofinanțat de UE cu o contribuție de 10 milioane EUR acordată prin Facilitatea de investiții pentru vecinătate.

⇒ *Exemplu de proiect – „Examinarea posibilităților de dezvoltare durabilă a energiei hidroelectrice în zona bazinului râului Sava comună Sloveniei și Croației”. Proiectul va contribui la realizarea obiectivelor în materie de energie regenerabilă din Pachetul UE privind energia și clima, respectând în același timp legislația în domeniul apei și naturii și ținând seama de alte obiective conexe. (Coordonatori: Slovenia și Croația)*

➤ *Acțiune – „Încurajarea membrilor/observatorilor din cadrul Comunității Energiei în legătură cu adoptarea și punerea în aplicare a directivei privind energia regenerabilă”. Există negocieri în curs pentru includerea directivei RES în acquis-ul comunitar care trebuie pus în aplicare de membrii Comunității Energetice, în cadrul Comunității Energetice.*

➤ *Acțiune – „Facilitarea constituirii de rețele și a cooperării între autoritățile naționale pentru a promova informarea și a extinde utilizarea surselor regenerabile de energie (biomasă, energie solară și eoliană, hidroenergie) în special prin cercetare și schimburi de experiență/bune practici/difuzarea de informații privind activitățile conexe întreprinse la nivel național.*

⇒ *Exemplu de proiect – „Valorificarea proiectului «Inițiativa regională pentru dezvoltarea energiei durabile» (SEDRI) pentru a promova eficiența energetică”. SEDRI este un proiect comun al Inițiativei pentru Europa Centrală și al Consiliului pentru Cooperare Regională. Proiectul urmărește: ameliorarea cadrului legislativ, instituțional și de reglementare pentru dezvoltarea unui sector energetic regional durabil; construirea unor instalații de mici dimensiuni de energie durabilă în țările din Europa de Est și de Sud-Est; promovarea unui cadru pentru cooperarea regională în domeniul dezvoltării energiei durabile, inclusiv prin acțiuni de sensibilizare, educație, cercetare și cooperare științifică. (Coordonatori: Inițiativa pentru Europa Centrală și Consiliul pentru Cooperare Regională)*

➤ *Acțiune – „Oferirea de consultanță autorităților locale, întreprinderilor și cetățenilor din regiunea Dunării pe teme legate de atenuarea schimbărilor climatice și de eficiența energetică”. Acest lucru se poate realiza prin instituirea unor centre de competențe și consultanță (contribuind la elaborarea conceptelor privind protecția mediului, la gestionarea energiei, la transferul de know-how, la formare și la activitățile în domeniul relațiilor publice).*

⇒ *Exemplu de proiect – „Crearea unui mecanism de cooperare între orașe și sate din regiune cu scopul de a crea angajamente privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, de a face schimb de bune practici și de a testa proiecte-pilot privind eficiența energetică și energia regenerabilă”. Orașele și satele au necesități energetice specifice, întrucât necesarul energetic pe metru pătrat este ridicat. Obiectivul este de a reduce poluarea aerului la nivel local și, în cele din urmă, la nivel global. Printre îmbunătățirile care ar putea fi realizate se numără sisteme de încălzire centralizată bazate pe instalații de incinerare a deșeurilor și instalații de cogenerare cu eficiență înaltă, dezvoltarea tehnologiei de răcire centralizată, precum și punerea în practică a unor proiecte inovatoare de producere a energiei geotermale. În acest sens ar trebui să se preconizeze o participare mai largă la inițiativa existentă Convenția primarilor³¹, dezvoltarea în continuare a rețelei Climate Alliance³² și dezvoltarea unei rețele de orașe care să*

³¹ Convenția primarilor deschide calea pentru orașele-pionier ale Europei în ceea ce privește atenuarea schimbărilor climatice prin punerea în aplicare a unor politici locale inteligente în domeniul energiei durabile, creând locuri de muncă locale stabile și îmbunătățind calitatea vieții cetățenilor. O astfel de colaborare ar putea contribui, de asemenea, la definirea „noii politici urbane pentru Europa”.

³² Obiectivul „Alianței pentru climă” (1 500 de orașe și municipalități din 7 țări dunărene) are drept obiectiv principal reducerea emisiilor cu efect de seră. Pentru atingerea acestui obiectiv, sunt elaborate și puse în aplicare strategii locale în domeniul climei, mai ales în sectoarele energiei și transporturilor.

coopereze în domeniul tehnologiilor privind energiile regenerabile. Ar trebui să se ia în considerare și dezvoltarea aprovizionării cu energie din surse regenerabile și a utilizării sale inovatoare în zone rurale. [Coordonator: Orașul Viena (a se confirma)]

- ⇒ *Exemplu de proiect – „Valorificarea proiectului «Cooperare în domeniul energiei regenerabile între zonele rurale» (RECORA)”. Această inițiativă, la care participă șapte parteneri din cinci țări (Austria, Germania, Republica Cehă, Ungaria și Grecia), a primit sprijin din partea programului UE INTERREG IIIC³³. Proiectul se axează în principal pe utilizarea economică a resurselor energetice regenerabile și pe pregătirea proiectelor. Au fost create noi locuri de muncă, s-a obținut utilizarea alternativă a unor produse agricole existente, au fost elaborate și comunicate analize ale componentelor deșeurilor (lemn, iarbă, deșeuri organice etc.) în vederea posibilității de a le utiliza în procesul de producere a energiei.*

³³ INTERREG IIIC este un program finanțat de UE care ajută țările, precum și regiunile din diferite țări să creeze parteneriate și să coopereze în cadrul unor proiecte comune (proiecte transfrontaliere, transnaționale și interregionale).

3) PROMOVAREA CULTURII ȘI A TURISMULUI, A CONTACTELOR DIRECTE ÎNTRE OAMENI

Prezentarea problemei

Regiunea Dunării este caracterizată de un patrimoniu bogat de identități istorice, culturi, etnii, religii, piețe, societăți și state dense și diversificate.

Conform convențiilor internaționale în domeniul culturii (cu o referință specială la Convențiile UNESCO), cultura poate promova valorile incluziunii, deschiderii și acceptării celorlalți pe baza respectului reciproc. În regiune, adoptarea Declarației de la Ljubljana este o etapă esențială pentru conservarea patrimoniului cultural. Aceasta recunoaște valoarea potențialului social și economic al patrimoniului și rolul său cheie în regiune, precum și angajamentul țărilor de a-și conserva patrimoniul cultural. Patrimoniul poate facilita reconcilierea între comunități. El poate stimula dezvoltarea socioeconomică prin consolidarea cooperării regionale și a dialogului intercultural, asigurând, în același timp, dezvoltarea durabilă și acțiunea comună.

Legat cel puțin parțial de cultură și de patrimoniu, turismul aduce o contribuție din ce în ce mai mare la creșterea economică din regiune. Caracterul durabil ar trebui să fie un criteriu important în dezvoltarea turismului în regiune. Cooperarea axată pe proiecte ar trebui să acționeze ca un catalizator pentru schimburi și colaborarea strânsă între vecinii din regiune, în special privind aspectele legate de cultură și patrimoniu.

Domenii precum dezvoltarea turismului, a infrastructurii turistice și îmbunătățirea serviciilor turistice, patrimoniul cultural și dialogul intercultural constituie de obicei teme interdependente. Acestea beneficiază în mod special de abordarea integrată oferită de strategie.

Caracteristici ale regiunii Dunării

Bazinul Dunării, care reprezintă cel mai internațional bazin fluvial din lume, prezintă numeroase elemente de interes pentru turism și patrimoniu. Acestea includ orașe de talie mondială situate de-a lungul Dunării, precum și peisaje atractive (de exemplu Delta Dunării, care face parte din patrimoniul mondial UNESCO). Acestea variază de la destinația turistică dezvoltată Wachau din Austria la destinații nou apărute, cum ar fi Poarta de Fier, Carpații și Delta. Ar trebui luate măsuri care să asigure competitivitatea pe termen lung și durabilitatea sectorului turismului, consolidat prin cooperare, precum și beneficiile la nivelul regiunii aduse de noile evoluții și investiții.

În ceea ce privește istoria și cultura, locuitorii regiunii Dunării au un patrimoniu comun. După caz, strategia ar trebui să utilizeze aceste legături ca stimulente pentru a promova în continuare cooperarea în ceea ce privește cultura și societatea civilă. Nivelurile regional și local au un rol important de jucat în acest context.

Punerea în aplicare a acestei priorități poate, de asemenea, facilita dezvoltarea potențialului turismului în toată regiunea Dunării, prin utilizarea unor produse turistice și a unei politici de promovare comune.

Actiuni

Patrimoniu cultural

- **Acțiune – Valorificarea diversității culturale ca resursă a regiunii Dunării**. Acest lucru poate fi realizat prin:
- Protejarea valorilor culturale ale regiunii Dunării: cooperarea în materie de protecție a patrimoniului și valorilor, colaborare în domeniul cercetării științifice, schimburi de experiență, cursuri, conferințe, evenimente, stagii; conservarea siturilor memoriale militare;
 - Intensificarea contactelor personale, promovarea dialogului intercultural, a dialogului interreligios, schimburi lingvistice etc.
 - Îmbunătățirea condițiilor pentru schimburile de tineri;
 - Organizarea de evenimente (culturale) comune, festivaluri, programe de burse;
 - Stabilirea unei rețele de „forțe creative” care să includă părți interesate din domeniul artistic. Această rețea poate valorifica experiența diferitelor festivaluri din regiunea Dunării;
 - Promovarea schimburilor culturale și a schimburilor artistice. Activitățile culturale (filme artistice, documentare, jocuri/spectacole de divertisment legate de regiunea Dunării) pot contribui în mod semnificativ la sensibilizarea opiniei publice cu privire la regiunea Dunării;
 - Sprijinirea artei contemporane din regiune;
 - Sprijinirea întreprinderilor de divertisment moderne, inclusiv a televiziunii, filmelor, muzicii și a jocurilor interactive;
 - Crearea unei baze de date care să colecteze date privind resurse culturale și activități culturale.
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Consolidarea potențialului regional al Dunării prin intermediul cooperării culturale”: organizarea comună a unor evenimente culturale, programe, festivaluri, revitalizarea tradițiilor istorice culturale, desfășurarea de evenimente istorice culturale în cadrul unor situri ale patrimoniului; cooperare internațională; conferințe, programe de schimb, tabere comune, cooperare tematică în cadrul unor situri istorice originale ale Dunării³⁴.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Asigurarea restaurării și întreținerii siturilor de importanță istorică și culturală; conservarea și protejarea patrimoniului cultural, atât material, cât și imaterial și asigurarea accesului la patrimoniul cultural comun”.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Încheierea proiectului IRPP/ SAAH în contextul procesului de la Ljubljana”, pus în aplicare în comun de Consiliul Europei și Comisia Europeană. Proiectul subliniază o abordare integrată a gestionării patrimoniului cultural. El reprezintă un stimul pentru crearea de legături între diferitele comunități etnice din întreaga regiune, contribuind la promovarea reconcilierii, a diversității culturale și a dialogului intercultural.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Dezvoltarea Fondului de stimulare a culturii pentru Balcani”. Acesta instituie o platformă de informare care să conțină date privind programele și inițiativele multiculturale din regiune și să permită schimbul de experiențe și bune practici.*
- **Acțiune – „Consolidarea cooperării și a contactelor între persoane de diferite origini, încurajarea creativității și stimularea inovării culturale și a dezvoltării economice, pe baza patrimoniului, tradițiilor și turismului**. Găsirea unui bun echilibru între tradiție și modernitate poate aduce beneficii în acest sens. O abordare interculturală diversificată, contribuie, de asemenea, la creșterea atractivității unei regiuni pentru populația locală și turiști. Aceasta poate include: cooperarea pentru acțiuni de promovare și publicitate; expoziții și evenimente internaționale; schimburi în domeniul literaturii, muzicii și artei; cooperarea în

³⁴ De exemplu cooperarea în cadrul Asociației școlilor de muzică și a proiectului DANUBIANA pentru arte vizuale. Acesta din urmă urmărește să prezinte tineri artiști deosebit de talentați din regiune o dată la doi ani.

domeniul cercetării și inovării pe teme legate de patrimoniu, cultură și turism; cooperarea în materie de conservare a monumentelor istorice.

⇒ *Exemplu de proiect – „Consolidarea centrelor de promovare a toleranței și reconcilierii”³⁵”.*

⇒ *Exemplu de proiect – „Sprijin pentru acțiunile în beneficiul unor grupuri demografice specifice, de exemplu rețeaua «Danube Networkers»”. Proiectul facilitează activități comune pentru adulți în vârstă din state învecinate de-a lungul Dunării și urmărește să creeze legături cu alte grupuri active în domenii similare.*

Turism

➤ **Acțiune – „Dezvoltarea regiunii Dunării ca marcă europeană”** – strategia pentru regiunea Dunării ar trebui să utilizeze imaginile pozitive cu privire la regiune. Evenimentele regionale și locale organizate cu ocazia Zilei Dunării, la data de 29 iunie, ilustrează acest potențial. Pentru multe dintre aceste evenimente, este necesar să se creeze un cadru general și să se acorde atenție mobilizării de resurse în sectorul turismului.

⇒ *Exemplu de proiect – „Dezvoltarea unei mărci de calitate pentru turismul în regiunea Dunării”. Stabilirea unor criterii pentru un turism de calitate pentru a susține competitivitatea și durabilitatea turismului în regiunea Dunării (destinații, spații de cazare, operatori de turism, servicii precum croazierele, excursiile etc.). Pentru destinații, ar putea fi utilizate noile criterii privind turismul durabil ale Direcției Generale Întreprinderi și Industrie. Spațiile de cazare ar putea utiliza eticheta ecologică a UE („floarea”). Instrumente speciale de comunicare, de exemplu o platformă internet pentru rezervări, campanii de imagine etc., ar trebui să sublinieze în special calitatea produselor turistice.*

➤ **Acțiune – „Consolidarea regiunii Dunării ca destinație turistică europeană importantă”** prin elaborarea unei strategii de turism favorabile protecției mediului pentru întreaga regiune (incluzând orașele și comunitățile, patrimoniul cultural, natura și economia)³⁶. În special, ar putea fi interesant să se elaboreze o etichetă a regiunii Dunării (pe baza „mărcii” elaborate în general) care ar putea deschide piețele turistice internaționale (de exemplu, în SUA sau Asia). Aceasta ar putea include, de asemenea, administrarea în comun a destinațiilor turistice prin operațiuni comune de marketing, evenimente comune și o certificare a calității recunoscută la nivel internațional (în special din punct de vedere ecologic). Pot fi promovate proiecte de turism internațional cum ar fi pistele ciclabile și traseele de drumeție din Pădurea Neagră până la Marea Neagră. Utilizarea unor mijloace moderne de comunicare, cum ar fi internetul, poate face ca Dunărea să devină mai bine cunoscută ca destinație turistică și să contribuie la atragerea unor noi categorii de turiști. Carpații ar trebui, de asemenea, să fie promovați ca destinație, fiind necesară dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor.

⇒ *Exemplu de proiect – „Crearea unor pachete turistice transnaționale, de exemplu pentru călătorii care să combine deplasarea cu trenul, cu bicicleta și pe apă de-a lungul Dunării”.*

³⁵ De exemplu Centrul de promovare a toleranței și reconcilierii din Vukovar, o instituție care sprijină pacea și toleranța într-o Europă multiethnică. Acesta urmărește să dezvolte procesele de pace și de tranziție de la conflicte deschise spre consolidare.

³⁶ Un exemplu de bună practică îl reprezintă cooperarea grupului de lucru Dunărea Austria (ARGE Donau Österreich, care constă în organismele de turism ale regiunilor Austria Superioară, Austria Inferioară și Viena) pentru activități de marketing privind regiunea Dunării din Austria.

- ⇒ *Exemplu de proiect – „Îmbunătățirea traficului și a mobilității durabile prin îmbunătățirea circulației și a interconectării căilor ferate, autobuzelor și navigației în țările din regiunea Dunării” (proiectul „Circulația în regiunea Dunării”) prin realizarea unui consens politic pentru adaptarea orarelor și un nivel tarifar adecvat, ținând seama de necesitățile bicicliștilor (transport de biciclete) și turiștilor care fac drumeții. Se urmărește ca regiunea Dunării să devină favorabilă circulației și clienților, permițând o poziționare turistică strategică a regiunii Dunării care să includă mobilitatea ecologică.*
- ⇒ *Exemplu de proiect - „Monitorizarea turismului în destinații emergente/zone sensibile, în special în Delta Dunării” – elaborarea unor metodologii de monitorizare pentru colectarea datelor privind statisticile turistice, activitățile, motivațiile etc. și a unor sisteme de administrare a vizitatorilor, în special în zonele sensibile din punct de vedere al mediului, precum Delta Dunării.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Instituirea și organizarea unei Zile Dunărene a Culturii și Turismului în diferite locuri din bazinul Dunării, cu scopul de a promova Dunărea ca destinație turistică atractivă și de a discuta diferite subiecte cu experți”*
- *Acțiune – „Promovarea sejururilor de scurtă durată și a activităților de recreere la sfârșit de săptămână, precum și a sejururilor mai îndelungate”.*
- *Acțiune – „Dezvoltarea sistemului de navigație și sistemului portuar pentru navele de croazieră pe Dunăre și iahturile private”, asigurând o navigație sigură și neîntreruptă cu respectarea anumitor standarde pentru porturi și celelalte infrastructuri legate de navigație. Această acțiune ar trebui să fi corelată cu acțiunile din cadrul pilonului privind conectivitatea. Ea ar trebui să includă, de asemenea, îmbunătățirea instalațiilor de acostare, a primirii la țarm și a amenajărilor recreaționale. Sunt necesare sisteme de gestionare a deșeurilor care să respecte mediul. Integrarea Dunării și Mării Negre în cadrul unei destinații de croazieră integrate ar stabili, de asemenea, o legătură cu Sinergia Mării Negre inițiată de UE.*
- *Acțiune – „Dezvoltarea și intensificarea turismului activ”. Stabilirea unor călătorii în lanț de-a lungul Dunării cu stațiuni atractive și oferte de itinerarii turistice de mai multe zile (cu trenul, cu automobilul, pe apă, cu bicicleta și pe jos).*
- *Acțiune – „Stimularea suplimentară a interconectării și a cooperării în domeniul educației, precum și a activităților științifice și de cercetare pentru turism” (modernizarea programei de formare profesională și din învățământul universitar pentru profesiile în domeniul turismului; dezvoltarea cooperării în ceea ce privește schimbul de conferențieri, studenți, elevi și personal în cadrul programelor de educație și formare în domeniul turismului; crearea, organizarea și punerea în aplicare a programului de învățare pe tot parcursul vieții pentru crearea de locuri de muncă în turism/industria turismului).*
- *Acțiune – „Îmbunătățirea planificării și a infrastructurii pentru turism”. Aceasta ar trebui să includă infrastructurile de cazare și de găzduire, infrastructura portuară, traseele de drumeții, birourile de informare, piste de biciclete și conectarea acestora în rețele în regiunea Dunării, inclusiv conectarea lor la rețeaua rutelor de-a lungul râurilor Sava și Drava. Ar trebui, de asemenea, să se acorde o atenție deosebită zonelor protejate și patrimoniului natural și cultural, precum și parcurilor tematice, căilor vinului, turnurilor belvedere, terenurilor și echipamentelor pentru sport și recreere.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Îmbunătățirea turismului de croazieră pe Dunăre” (armonizare și coordonare a orarelor autobuzelor, trenurilor și navelor de turism); Dunărea și Marea*

Neagră – destinații pentru navele de croazieră.

⇒ *Exemplu de proiect – „Realizarea traseului de drumeție de-a lungul Dunării propus de Comisia dunăreană pentru turism”.*

➤ *Acțiune – „Stimularea îmbunătățirii calității produselor turistice” și a lanțului de aprovizionare prin dezvoltarea unor strategii regionale de turism durabil și definirea unor criterii de calitate, precum și prin elaborarea de etichete ecologice și sisteme de certificare. Aceasta poate include, de asemenea, realizarea unor asociații și campanii de turism.*

➤ *Acțiune – „Promovarea turismului durabil” de exemplu prin promovarea posibilităților de a călători cu trenul/autobuzul/bicicleta/pe apă și combinându-le cu atracții turistice care încurajează vizitarea unor situri naturale și culturale.*

⇒ *Exemplu de proiect – „Sprijinirea traseelor verzi și a cicloturismului” - Cicloturismul este o formă durabilă de turism și de multe ori contribuie la dezvoltarea transfrontalieră a regiunilor europene. Acest proiect își propune să utilizeze importanța crescândă a cicloturismului – de exemplu pe pista de biciclete de-a lungul Dunării sau pe alte piste lungi de biciclete din regiune, precum proiectul de pistă de biciclete „Cortina de Fier”. În regiune există deja o serie de piste de biciclete regionale și internaționale de succes (de exemplu „Drumul verde” Praga-Viena sau „Pista de chihlimbar” care merge de la Budapesta prin Slovacia până la Cracovia în Polonia), precum și rute naționale și subnaționale, cum ar fi traseele vinului din Moravia de Sud și pista Weinviertel din Austria.*

➤ *Acțiune – „Promovarea turismului balnear din regiune”.*

⇒ *Exemplu de proiect – „Încurajarea ameliorării și a activităților de marketing pentru centrele de sănătate și de wellness, inclusiv centrele de balneoterapie”.*

➤ *Acțiune – „Colectarea informațiilor existente privind activitățile culturale și instituirea unei baze de date cuprinzătoare care să ofere o prezentare de ansamblu a activităților culturale din regiunea Dunării”.*

➤ *Acțiune – Promovarea schimburilor culturale și artistice”. Activitățile culturale (filme artistice, documentare, jocuri/spectacole de divertisment legate de regiunea Dunării) pot contribui în mod semnificativ la sensibilizarea opiniei publice cu privire la regiunea Dunării.*

⇒ *Exemplu de proiect – „Realizarea Circuitului cultural al Dunării”: Protejarea, restaurarea și utilizarea patrimoniului cultural din multe țări din regiunea Dunării sunt frecvent caracterizate de lipsuri în ceea ce privește gradul de informare, mijloacele financiare și cadrul administrativ/juridic. Sunt necesare reconstrucția, protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului material și imaterial, în vederea dezvoltării turismului. Este necesară susținerea proiectelor culturale comune (reconstrucția palatelor și castelelor și a patrimoniului arhitectonic tradițional, croazierele, revitalizarea meseriilor tradiționale, producția de suveniruri, revitalizarea manifestărilor tradiționale și crearea de noi manifestări și sărbători, activități de promovare a spiritului de uniune a populației din regiunea Dunării). S-ar putea realiza o hartă culturală modernă a regiunii.*

⇒ *Exemplu de proiect – „Realizarea cardului cultural al Dunării”. Valorificarea resurselor existente și extinderea lor, dacă este cazul și dacă este necesar (ARGE Donauländer).*

- ⇒ *Exemplu de proiect – „Realizarea Rețelei media a Dunării”. Proiectul acoperă centre media, posturi de radio și televiziune, profesioniști, instituții guvernamentale, unele ONG-uri etc.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Dezvoltarea Festivalului de Teatru al Dunării”.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Promovarea limesului danubian³⁷ ca patrimoniu mondial UNESCO. Propus de Comisia Dunării (proiect deja existent finanțat în temeiul programului ETC Europa Centrală)”.*

³⁷ Acest program, realizat prin cooperarea unor organizații de conservare a patrimoniului din Ungaria și din patru alte țări (Germania, Austria, Slovacia și Polonia), precum și a altor parteneri, și-a fixat obiectivul de a pregăti înscrierea în patrimoniul mondial a uneia dintre părțile importante și cu siguranță remarcabile ale frontierei Imperiului Roman.

B) PROTEJAREA MEDIULUI ÎN REGIUNEA DUNĂRII

PROTEJAREA MEDIULUI ÎN REGIUNEA DUNĂRII

Mediul este un element aflat la baza tuturor activităților umane. Prin urmare, el este luat în considerare în multe sectoare tratate de această strategie, fie în mod voluntar, fie, în alte situații, prin cerințe legislative (de exemplu, directiva privind evaluarea impactului de mediu, directivele privind păsările sau habitatele etc.). Cu toate acestea, este esențial ca strategia pentru regiunea Dunării să includă un pilon specific dedicat mediului din această regiune, bogată și adesea fragilă din punct de vedere ecologic, pentru a garanta că progresele în materie de acțiuni și proiecte de protecție a mediului pot fi monitorizate îndeaproape.

Acțiunile propuse vor aduce o contribuție directă la strategia Europa 2020. Ele abordează în mod specific obiectivele de a face față provocărilor privind schimbările climatice, de a dezvolta utilizarea durabilă a resurselor (de exemplu, a apei, naturii și terenurilor) și de a asigura standarde de viață ridicate. În plus, ele vor contribui la atingerea obiectivului UE 2020 și a viziunii pentru anul 2050 în materie de biodiversitate, precum și la punerea în aplicare a strategiei UE privind biodiversitatea după anul 2010.

Pilonul se concentrează asupra a trei domenii prioritare: (1) restaurarea și întreținerea calității apelor; (2) gestionarea riscurilor de mediu și (3) protejarea biodiversității, peisajelor și a calității aerului și solului.

Aceste domenii prioritare trebuie să fie analizate împreună cu alte politici. Strategia încurajează o abordare integrată. De exemplu, în timp ce îmbunătățirea infrastructurii de transport are un impact pozitiv asupra mediului de afaceri, a atractivității orașelor și regiunilor sau a mobilității cetățenilor, ea poate avea și un impact negativ asupra peisajelor, a biodiversității, a calității aerului, solului și apei. În sectorul energetic, este de dorit să se intensifice producția de energie din surse regenerabile, dar acest lucru nu se poate realiza în detrimentul biodiversității. Este necesar ca toate aceste aspecte să fie analizate împreună, pentru a se găsi cea mai durabilă soluție.

Exemple de finanțare care acoperă regiunea

Cheltuieli alocate prin fondurile structurale³⁸ în 2007-2013³⁹

Mediu	19,5 miliarde EUR
Biodiversitate	1,1 miliarde EUR
Tratarea apelor uzate	5,7 miliarde EUR
Apă potabilă	3 miliarde EUR
Deșeuri solide	2,6 miliarde EUR
Riscuri	1,9 miliarde EUR
Altele	5,2 miliarde EUR

Alte surse de finanțare

Alte programe ale UE contribuie la acest pilon, în special: Al șaptelea program-cadru de cercetare, programul LIFE, Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA) – național, programele de cooperare transfrontalieră și programele de țară cu beneficiari multipli, o serie de programe din

³⁸ Fondul european de dezvoltare regională (FEDER), care include cooperarea transfrontalieră, Fondul de coeziune și Fondul social european pentru statele membre. Instrumentul de asistență pentru preaderare și Instrumentul european de vecinătate și parteneriat (IEVP) nu sunt incluse.

³⁹ Utilizarea fondurilor structurale depinde de programele operaționale specifice, elaborate și convenite la începutul perioadei de programare 2007-2013 în strânsă cooperare între Comisia Europeană și statele membre/regiunile respective. Acestea ar trebui să ofere oportunități de finanțare pentru acțiuni/proiecte specifice, în funcție de prioritățile și măsurările/acțiunile identificate în cadrul respectivelor programe operaționale.

cadrul Instrumentului european de vecinătate și parteneriat (IEVP) (precum programele regionale sau programele de cooperare transfrontalieră), Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR), Fondul european pentru pescuit (FEP) și Instrumentul financiar pentru protecția civilă în UE. Politicile naționale, regionale și locale finanțează, de asemenea, proiecte importante. În plus, există deja o finanțare semnificativă a unui număr mare de proiecte oferită prin intermediul împrumuturilor și/sau cofinanțării de diferite instituții financiare internaționale și bilaterale, cum ar fi Banca Europeană de Investiții (BEI), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), Banca Mondială, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (BDCE) sau alți creditori.

Mai recent, pentru țările din Balcanii de Vest, au fost depuse eforturi suplimentare pentru a coordona și pentru a combina mai bine instrumentele pentru ajutoare nerambursabile și împrumuturi prin intermediul Cadrului de investiții pentru Balcanii de Vest⁴⁰ (CIBV). Un instrument similar CIBV, Facilitatea de investiții pentru vecinătate, își desfășoară activitatea în beneficiul Republicii Moldova și al Ucrainei.

Țările candidate și țările potențial candidate sunt, de asemenea, sprijinite pentru aspecte legate de mediu de Rețeaua de mediu regională în vederea aderării (RENA - *Regional Environmental Network for Accession*), care oferă asistență pentru schimbul de informații și de experiență privind pregătirea aspectelor de mediu în vederea aderării, inclusiv în domeniul investițiilor strategice și al planificării.

Ca o exemplificare, s-au făcut investiții semnificative în sectorul apei. BEI oferă deja un sprijin substanțial pentru un număr mare de proiecte care contribuie la îmbunătățirea globală a calității apei din bazinul Dunării. În Austria, Bulgaria, Republica Cehă, Ungaria, România, Muntenegru, Bosnia și Herțegovina, Croația și Serbia BEI oferă sprijin financiar și tehnic unor proiecte aflate în desfășurare în domeniile tratării apelor uzate, salubrității sau apei potabile. În cooperare cu Comisia Europeană, BERD și KfW, BEI este, de asemenea, implicată în gestionarea inițiativei Asistență comună pentru sprijinirea proiectelor din regiunile europene (JASPERS - *Joint Assistance to Support Projects in European Regions*), care în prezent sprijină pregătirea a 36 de proiecte majore din sectorul apei în statele membre ale UE din bazinul Dunării.

⁴⁰ Cadrul de investiții pentru Balcanii de Vest (CIBV) este un instrument mixt pentru ajutoare nerambursabile și împrumuturi pentru țările candidate și potențial candidate.

4) RESTABILIREA ȘI MENȚINEREA CALITĂȚII APELOR

Prezentarea problemei

Disponibilitatea și calitatea resurselor de apă dulce este vitală. Avem nevoie de apă potabilă, de apă pentru irigații, pentru industrie, pentru producerea de energie electrică, pentru transport și turism. Ecosistemele au nevoie de o bună calitate pentru a funcționa în mod corect și pentru a menține sau a restabili biodiversitatea.

Regiunea Dunării are în centrul său cel de-al doilea fluviu ca lungime din Europa și cel mai internațional bazin fluvial din lume. Dunărea se întinde pe o distanță de 2 800 km de-a lungul Europei și se varsă în Marea Neagră, după ce traversează 10 țări și formează o vastă deltă care constituie cea mai bogată zonă de biodiversitate din Europa.

Bazinul Dunării are o suprafață de peste 800 000 de km² și trece prin 19 țări, dintre care 14⁴¹ sunt părți contractante ale Convenției pentru protecția fluviului Dunărea (DRPC) semnată la Sofia în 1994. În afară de fluviul Dunărea, bazinul include și alte râuri europene majore precum râurile Sava, Tisa, Drava și Prut, precum și râuri mai mici, cum ar fi râurile Inn, Morava, Váh, Velika Morava și Siret. Bazinul hidrografic al Dunării este influențat, de asemenea, de două lanțuri muntoase: Munții Alpi și Munții Carpați.

Gestionarea apei este o problemă esențială pentru regiunea Dunării, în special având în vedere că apa nu recunoaște frontierele, iar administrarea sa necesită o strânsă coordonare și cooperare între țări și între sectoare. Acesta este un aspect practic esențial, care ilustrează obiectivul de coeziune teritorială, consacrat în prezent în Tratatul de la Lisabona.

O astfel de coordonare este deja facilitată prin intermediul Comisiei Internaționale pentru Protecția Fluviului Dunărea (ICPDR), care este organismul de coordonare a DRPC. Stabilită în 1998 și susținută de un secretariat, comisia are scopul de a pune în aplicare convenția, și, mai recent, de a pune în aplicare aspectele transfrontaliere ale directivei-cadru a UE privind apa (DCA). Principalii afluenți au început, de asemenea, să fie incluși în cadrul cooperării consolidate, cu instituirea, de exemplu, a Comisiei Internaționale pentru Bazinul Râului Sava (ISRBC - *International Sava River Basin Commission*), care vizează crearea unui sistem durabil de gestionare a apei și de navigație pentru râul Sava. Cooperarea pentru bazinul râului Tisa este coordonată de grupul Tisa din cadrul ICPDR.

În plus, gestionarea apei în UE trebuie să se conformeze unei serii de acte legislative care prevăd realizarea unor acțiuni concrete și investiții în statele membre. Toate acestea au obiectivul de a îmbunătăți calitatea apelor, având o importanță deosebită pentru regiunea Dunării. În special, punerea în aplicare a directivei-cadru privind apa, a directivei privind tratarea apelor uzate urbane sau a directivei privind nitrații ar trebui să garanteze o îmbunătățire substanțială a calității apei.

Caracteristici ale regiunii Dunării

⁴¹ Conform dispozițiilor Convenției pentru protecția fluviului Dunărea, țările ale căror teritorii situate în bazin au o suprafață mai mare de 2 000 km² sunt considerate oficial ca făcând parte din bazinul Dunării.

Recente lucrări analitice de amploare efectuate în principal în cadrul ICPDR⁴² au oferit o imagine fiabilă și solidă a aspectelor legate de calitatea și de gestionarea apei din bazinul Dunării. Acestea sunt prezentate în planul de gestionare a bazinului hidrografic al fluviului Dunărea, adoptat de toate părțile contractante în decembrie 2009⁴³. Este evident din acest plan de gestionare că în bazinul hidrografic există provocări semnificative. Acte legislative ale UE precum directiva-cadru privind apa, directiva privind păsările și directiva privind habitatele, directiva privind inundațiile etc. oferă un impuls pentru continuarea cercetărilor și identificarea acțiunilor de remediere și de prevenire.

Acțiunea subliniată va aborda în special aspecte esențiale referitoare la calitatea apei din bazinul Dunării și principalele sale sub-bazine (afluentii săi). Cu toate acestea, aspectele referitoare la apă trebuie să fie abordate într-un mod integrat, ceea ce înseamnă că trebuie să se acorde aceeași importanță unor aspecte precum inundațiile și deficitul de apă (care sunt abordate în capitolul consacrat riscurilor de mediu) sau gestionarea deșeurilor solide (care este abordată în capitolul dedicat biodiversității și peisajelor).

Calitatea apei care se varsă în Marea Neagră are o importanță deosebită pentru regiune. Deși datele privind celelalte râuri care se varsă în mare sunt limitate, se poate presupune, în mod rezonabil, că o mare parte din poluanți provin din Dunăre, reprezentând o mare parte a cantității de fosfați transportată de cursurile de apă și introdusă în mare. Prin urmare, acțiunile pozitive pentru reducerea poluării Dunării vor avea un efect benefic direct asupra Mării Negre și a mediului său marin. Din punct de vedere juridic, deoarece Marea Neagră este un domeniu sensibil conform directivei privind apele urbane reziduale, toate stațiile de tratare a apelor urbane reziduale ale aglomerărilor de peste 10 000 echivalent-locuitori în amonte trebuie să asigure un tratament mai avansat (terțiar).

Planul de gestionare al fluviului Dunărea și cercetarea, monitorizarea și analiza aflate la baza acestuia au identificat patru probleme principale în ceea ce privește calitatea apei (de suprafață și subterană, privind starea chimică și starea ecologică) în bazinul Dunării:

1. Poluarea organică: cauzată de deversarea apelor uzate parțial tratate sau netratate provenite din aglomerări, industrie și agricultură. Poluarea organică provoacă dezechilibre ale nivelului de oxigen din apele de suprafață și are un impact negativ direct asupra ecosistemului acvatic.
2. Poluarea cu nutrienți: cauzată de emisia de fosfați și azot din agricultură (atât cultivarea terenurilor – îngrășăminte minerale, cât și creșterea animalelor – gunoi de grajd) și evacuarea apelor uzate netratate din industrie și din zonele urbane. Poluarea cu nutrienți determină în principal fenomenul eutrofizării și provoacă dezvoltarea accelerată a algelor și a altor plante nedorite care afectează alte organisme și, în cele din urmă, reduce calitatea apei. Directiva privind nitrații ar trebui să fie pusă în aplicare pe deplin în regiune.
3. Poluarea cu substanțe periculoase: cauzată în principal de efluenții industriali, de deversările provenite din exploatarea miniere și de poluarea accidentală. Poluarea cu substanțe periculoase poate să provoace daune grave ecosistemelor (acvatice și terestre) și să afecteze direct sănătatea populației umane.
4. Alterări hidromorfologice ale apelor curgătoare și lacurilor: întreruperea continuității apelor curgătoare și habitatelor, deconectarea zonelor inundabile și ale zonelor umede

⁴² A se vedea informațiile obținute în cursul expedițiilor „Joint Danube Survey”: <http://www.icpdr.org/icpdr-pages/jds2.htm> și Rețeaua transnațională de Monitorizare: <http://www.icpdr.org/icpdr-pages/tmn.htm>

⁴³ A se vedea: http://www.icpdr.org/icpdr-pages/danube_rbm_plan_ready.htm

învecinate și modificările hidrologice au un impact semnificativ asupra calității apei. Continuitatea fluviului este, de asemenea, crucială pentru a garanta posibilitatea menținerii unor populații durabile ale unor specii emblematic pe cale de dispariție, precum sturionul. De asemenea, este important să se ia în considerare, de exemplu, impactul asupra stării ecologice a apei și asupra echilibrului sedimentar.

Actiuni

- **Acțiune – „Finalizarea punerii în aplicare a planului de gestionare a bazinului hidrografic al fluviului Dunărea”** - în domeniul gestionării apei, cooperarea între țările din zona Dunării se află deja într-un stadiu avansat de dezvoltare, în principal prin intermediul activității interguvernamentale care are loc sub egida ICPDR și ISRBC. Acest plan de acțiune susține pe deplin toate măsurile care au fost aprobate de țări în cadrul procesului de aprobare a planului de gestionare a bazinului hidrografic al fluviului Dunărea (DRBMP - *Danube River Basin Management Plan*) și a programului de măsuri comune însoțitor. Prin urmare, declarația Dunării adoptată de ministerele mediului la 16 februarie 2010, intitulată „Bazinul Dunării: ape comune – responsabilități comune”⁴⁴ face parte integrantă din planul de acțiune al Strategiei UE pentru regiunea Dunării și este considerată principala sursă de informații pentru identificarea, stabilirea priorităților și sprijinul financiar al măsurilor convenite în țările din regiunea Dunării.
- **Acțiune – „O consolidare considerabilă a cooperării la nivelul sub-bazinelor”**. Dunărea are o serie de afluenți internaționali importanți. Este deosebit de important să se dezvolte planuri specifice de gestionare a bazinelor hidrografice ale acestor afluenți (râurile Tisa, Sava și Prut). În cazurile în care există deja instituții în acest scop (de exemplu, Comisia pentru Râul Sava, Grupul pentru Râul Tisa), ar trebui să se consolideze cooperarea și schimbul de informații. În celelalte cazuri (de exemplu pentru râul Prut), procesul ar trebui să fie inițiat sau promovat. Același lucru se aplică și acțiunilor necesare în Delta Dunării, unde sunt necesare acorduri de gestionare comună.
- ⇒ **Exemplu de proiect – „Finalizarea și adoptarea planurilor de gestionare a bazinelor hidrografice ale afluenților Dunării”** – acest proiect este în curs de derulare pentru râurile Tisa și Sava. Pentru Tisa, România, Slovacia, Ungaria, Ucraina și Serbia cooperează în prezent pe baza memorandumului de înțelegere semnat în 2004 și coordonat de Grupul pentru râul Tisa stabilit în cadrul ICPDR. Primul proiect al planului de gestionare integrată a bazinului râului Tisa se află în curs de consultare publică și ar trebui să fie finalizat până la sfârșitul anului 2010. În ceea ce privește râul Sava, Bosnia și Herțegovina, Croația, Serbia și Slovenia au semnat un acord-cadru privind bazinul râului Sava și au instituit Comisia Internațională pentru Bazinul Râului Sava (ISRBC). Un plan complet de gestionare a bazinului hidrografic este în curs de pregătire, cu sprijinul financiar al Comisiei Europene, și ar trebui finalizat până la sfârșitul lui 2011. (Coordonator: organismul de gestionare relevant; termen-limită: sfârșitul anului 2011)
- ⇒ **Exemplu de proiect – „Finalizarea și adoptarea unui plan de gestionare pentru Delta Dunării”** – Delta este unul dintre sub-bazinele identificate în cadrul mai larg al zonei Dunării. Mai rămân încă multe de făcut pentru a dezvolta colectarea comună de date, proiectele comune de cercetare și inițiativele comune în ceea ce privește gestionarea apei din deltă. În ciuda aspectelor politice și socioeconomice complexe care afectează regiunea, cele trei țări în cauză (România, Moldova și Ucraina) au început să coopereze mai strâns, cu sprijinul ICPDR. Ar trebui să fie pregătit și convenit un program complet de gestionare, eventual cu sprijinul unui proiect care să fie finanțat de către programul de

⁴⁴ A se vedea: <http://www.icpdr.org/icpdr-pages/mm2010.htm>

- **Acțiune – „Continuarea investițiilor și sprijinului pentru sistemele de colectare de informații elaborate deja de ICPDR”.** Activități precum Rețeaua transnațională de monitorizare, Anchetele comune privind Dunărea sau bazele de date SIG (sistemul informațional geografic) furnizează informații esențiale pentru a identifica problemele-cheie și a lua măsuri în vederea îndeplinirii obiectivelor directivei-cadru privind apa. Aceste instrumente trebuie să fie conforme cu măsurile, drepturile și obligațiile prevăzute în directiva INSPIRE⁴⁵ și fie sprijinite în continuare de țările implicate și dezvoltate pentru a face față cu succes noilor provocări și probleme, cum ar fi cele legate de scenariile privind schimbările climatice sau migrarea peștilor. Ar trebui să se îmbunătățească standardizarea metodelor de prelevare și analiză a probelor și să se ia angajamente clare pentru a îndeplini obiectivele privind prelevarea de probe și analiza.
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Realizarea următoarelor Anchete comune privind Dunărea până în 2013 și finalizarea dezvoltării bazei de date SIG existente privind Dunărea”. În domeniul gestionării apei, sunt extrem de importante colectarea și analizarea datelor, precum și îmbunătățirea armonizării altor activități de monitorizare naționale și metode de evaluare. În acest sens, activitatea existentă deja finalizată trebuie să fie dezvoltată, iar monitorizarea calității apei trebuie să reprezinte un aspect permanent. În privința sistemului SIG, va fi esențial ca acesta să devină compatibil cu sistemul WISE elaborat de UE și să pună rezultatele la dispoziția altor actori-cheie. (Coordonator: ICPDR; termen-limită: 2013)*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Stabilirea și finalizarea SIG pentru râul Sava” – strategia SIG pentru râul Sava a fost adoptată de ISRBC în 2008. Obiectivul principal al strategiei SIG pentru râul Sava este de a stabili un sistem de (geo)informații eficace și eficient și o infrastructură de date spațiale care să sprijine o mare varietate de activități de planificare a gestionării apei. În decembrie 2009 a fost primit un ajutor nerambursabil din partea Comisiei Europene pentru a sprijini ISRBC în pregătirea și punerea în aplicare a planului de gestionare a râului Sava. În acest mod, seriile de date naționale colectate vor fi îmbunătățite și verificate și se vor realiza etapele inițiale pentru stabilirea funcționalităților de bază ale Geoportalului râului Sava. (Coordonator: ISRBC; termen-limită: decembrie 2013)*
- **Acțiune – „Continuarea stimulării investițiilor majore în construirea și modernizarea instalațiilor de tratare a apelor urbane reziduale în bazinul Dunării, incluzând măsuri care să consolideze capacitățile la nivel regional și local pentru realizarea acestor infrastructuri”.** Cerințele prevăzute de legislația UE în materie de protecție a mediului trebuie să fie îndeplinite în totalitate, iar posibilitățile de finanțare UE trebuie să fie utilizate în mod eficace în scopul de a asigura tratarea primară, secundară și terțiară completă, conform prevederilor legislației UE. În plus, țările din zona Dunării care nu sunt membre ale UE sunt îndemnate să-și accelereze investițiile în stațiile de epurare, conform angajamentelor luate la momentul adoptării DRBMP la sfârșitul anului 2009. Această necesitate este deosebit de acută în marile aglomerări, precum orașul Belgrad. O listă completă a instalațiilor necesare este pusă la dispoziție de ICPDR⁴⁶.

⁴⁵ Directiva 2007/2/CE de instituire a unei infrastructuri pentru informații spațiale în Comunitatea Europeană (Inspire).

⁴⁶ A se vedea: http://www.icpdr.org/participate/sites/icpdr.org/participate/files/DRBMPmaps_all.pdf

- ⇒ *Exemplu de proiect – „Punerea în aplicare a proiectului de cooperare «Dunărea albastră» pentru schimbul de tehnologii, experiență și de personal în domeniul tratării apelor urbane reziduale”. Proiectul implică inițial orașele dunărene Ulm și Vidin și se concentrează asupra noilor tehnologii pentru eliminarea deșeurilor provenind din produsele farmaceutice. (Coordonator: Universitatea din Ulm; termen-limită: 2014)*
- *Acțiune – „Instituirea unor zone-tampon de-a lungul râurilor pentru a reține nutrienții și promovarea unor metode alternative de colectare și tratare a deșeurilor în așezările rurale mici”. Aceasta este o acțiune importantă, care ar trebui considerată o completare a efectelor finalizării rețelei de stații de epurare a apelor reziduale. Ar trebui examinate, ori de câte ori este posibil, alte metode, mai puțin costisitoare și împovărătoare, de reducere a evacuărilor poluante în râuri (canalizare alternativă). Pentru exemple de proiecte, vă invităm să consultați prioritatea „riscuri de mediu”.*
 - *Acțiune – „Promovarea și dezvoltarea unui proces activ de dialog și de cooperare între autoritățile responsabile pentru agricultură și mediu pentru a asigura adoptarea de măsuri pentru a face față poluării agricole”. Este vital ca principalele părți interesate din domeniul mediului și agriculturii (ministere, dar și asociațiile agricultorilor și societatea civilă) să coopereze pentru consolidarea măsurilor concrete de reducere a poluării generate de îngrășăminte și de gunoiul de grajd, folosind instrumente precum cele mai bune practici agricole și agricultura ecologică. Această activitate ar trebui să se extindă pentru a se conforma directivei privind nitrații și a duce la finalizarea punerii în aplicare în regiune a unui plan integrat/global de reducere a deversărilor de nutrienți. În statele membre, acesta poate fi sprijinit de primul și al doilea pilon al politicii agricole comune, unde există deja astfel de intervenții.*
 - *Acțiune – „A legifera, la nivelul adecvat, pentru a limita prezența fosfaților în detergenți”. Această acțiune-cheie este considerată o inițiativă foarte eficientă din punctul de vedere al costurilor, care poate reduce rapid și eficace poluarea cu nutrienți din regiunea Dunării.*
 - *Acțiune – „Tratarea substanțelor periculoase și a nămolurilor contaminate cu cele mai noi și mai bune tehnologii disponibile; dezvoltarea și promovarea unor măsuri de remediere pentru siturile industriale care produc substanțe periculoase sau pentru siturile industriale abandonate și depozitele de deșeurii” – Este important să se investească în cercetare și inovare pentru a reduce riscurile legate de producerea de substanțe periculoase și eliminarea acestora, ceea ce poate avea consecințe dezastruoase asupra calității apelor subterane și de suprafață.*
 - *Acțiune – „Asigurarea unui control adecvat și a înlocuirii progresive a substanțelor considerate problematice pentru regiunea Dunării” și care sunt identificate în temeiul Regulamentului REACH⁴⁷ ca substanțe care prezintă motive de îngrijorare deosebită, prin pregătirea dosarelor din anexa XV pentru identificarea substanțelor respective și cu privire la eventuala lor includere în anexa XIV la Regulamentul REACH.*
 - *Acțiune - „Reducerea intreruperii actuale a continuității fluviului, necesară pentru migrația peștilor în bazinul Dunării”. ICPDR a identificat 900 de puncte unde debitul apei este atât de discontinuu încât împiedică migrarea peștilor. În actualul DRBMP s-a convenit construirea a 108 de dispozitive de sprijinire a migrării peștilor, ceea ce reprezintă un început promițător, dar care trebuie extins în anii următori. Este esențial, de asemenea, să se pună în aplicare pe deplin planul de acțiune privind sturionii⁴⁸, convenit de comun*

⁴⁷ Regulamentul nr. 1907/2006.

⁴⁸ A se vedea: <http://www.iad.gs/docs/reports/SAP.pdf>

acord, și să se investească în cercetări aprofundate cu privire la rutele de migrație și comportamentul peștilor.

- ⇒ *Exemplu de proiect – „Realizarea studiului de fezabilitate privind restabilirea continuității la Porțile de Fier”. Sturionii și alte populații de pești sunt în scădere din cauza existenței unor baraje de mari dimensiuni care împiedică migrarea peștilor și, prin urmare, reproducerea lor. Unul dintre cele mai mari obstacole este barajul hidroelectric Porțile de Fier, între România și Serbia. Ar trebui efectuat un studiu de fezabilitate privind posibilitățile migrării peștilor de partea cealaltă a barajului. (Coordonatori: România și Serbia; termen-limită: sfârșitul anului 2012)*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Efectuarea unei evaluări privind restaurarea echilibrului sedimentar al Dunării”. Este necesară găsirea unor soluții transfrontaliere pentru problema inciziei albiei fluviului și a lipsei de sedimente. Barajele hidroelectrice și activitățile de dragare pe Dunăre provoacă probleme grave în privința echilibrului sedimentelor fluviului, ceea ce determină adâncirea albiei fluviului în porțiunile în care fluviul curge liber. Coordinarea în cadrul strategiei va asigura identificarea și punerea în aplicare a celor mai bune soluții. Acesta este, de asemenea, un proiect important în ceea ce privește prevenirea inundațiilor.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Examinarea biodiversității și a stării ecologice a sedimentelor, a apei și a biocenozei în bazinul râului Sava”. Proiectul ar trebui să se concentreze în special asupra integrării directivelor de mediu ale UE în țările din bazinul râului Sava. Se vor stabili un sistem eficient pentru schimbul de date și se va asigura transferul de know-how între partenerii de proiect și alte instituții relevante din bazinul râului Sava. Starea ecologică a bazinului râului Sava va fi evaluată pe baza datelor colectate. Rezultatele proiectului vor servi ca bază pentru aplicarea directivelor UE și pentru activitățile de gestionare durabilă a apei care sunt esențiale pentru planul de gestionare a bazinului hidrografic al râului Sava, precum și pentru gestionarea resurselor naturale și a zonelor protejate. (Coordonator: ISRBC, termen-limită: 2014)*
- *A acțiune – „Promovarea măsurilor pentru a limita captarea apei”. Ca urmare a concurenței pentru resursele de apă pentru diferite utilizări (apă potabilă, irigații, industrie, energie) și ținând seama de eventualele niveluri reduse de apă disponibile în viitor, ar trebui să fie elaborate acțiuni pentru a stabili un concept de gestionare a captării apei, cu o atenție specială pentru gestionarea cererii de apă, de exemplu pentru promovarea tehnicilor eficiente de irigație în agricultură, reducerea utilizării apei în industrie și promovarea unei culturi a economisirii apei, conform Comunicării Comisiei Europene privind deficitul de apă și secetele în UE⁴⁹.*
- *A acțiune – „Consolidarea informării la nivel general și facilitarea schimbului de bune practici în ceea ce privește problemele legate de gestionarea integrată a apelor din bazinul Dunării printre factorii de decizie la toate nivelurile și în rândul populației din regiune” - Este foarte important ca populația în general și în special tinerii să fie conștienți de provocările cu care se confruntă regiunea în ceea ce privește calitatea și gestionarea apei. Ar trebui să fie dezvoltate și extinse inițiativele existente, cum ar fi Ziua Dunării sau Danube Box (setul educativ „Cartea Dunării albastre”).*
- *A acțiune – „Promovarea măsurilor care au ca obiectiv reducerea deficitelor de cunoaștere, elaborarea și transferul de instrumente, metode și orientări privind protejarea resurselor de apă potabilă”. Alimentarea cu apă potabilă reprezintă un aspect problematic în regiune; există mari disparități între infrastructurile existente, anumite rețele*

⁴⁹ COM(2007) 414 final.

suferind ca urmare a ratelor de scurgere peste medie și a nivelurilor sub medie de asigurare a calității. Această situație ar putea fi îmbunătățită prin promovarea unei cooperări intense între furnizorii de apă potabilă. Ar trebui să se discute modalitățile de punere în aplicare a principiului recuperării costurilor și problemele de stabilire a prețului general al apei, și ar trebui să se efectueze schimburi de experiență în acest domeniu.

- ***Acțiune – „Consolidarea practicilor în domeniul gestionării integrate a zonei litorale (ICZM - Integrated Coastal Zone Management) și al planificării spațiului maritim (MSP - Maritime Spatial Planning) pe țărmurile de vest ale Mării Negre”*** – Diferite activități umane tind să se dezvolte concomitent în zonele de coastă și marine, intrând în conflict unele cu altele și cu nevoile de protecție a habitatelor și peisajelor. Ar trebui încurajate ICZM și MSP, ca instrumente de planificare pentru alocarea distribuției spațiale și temporale a activităților umane în zonele litorale și marine, și ar trebui realizate schimburi de experiență, care să se bazeze, de asemenea, pe proiectele-pilot dezvoltate în cadrul proiectului PlanCoast. Având în vedere că multe aspecte depășesc frontierele naționale, ICZM și MSP își pot aduce beneficiile pe deplin doar dacă toate regiunile de coastă vor introduce astfel de sisteme, vor utiliza sisteme compatibile și comparabile și vor învăța reciproc din experiența acumulată. Astfel de activități vor fi realizate ținând cont de directiva-cadru privind strategia pentru mediul marin, de recomandarea UE privind ICZM și de activitățile în domeniul ICZM ale Convenției de la București privind protecția Mării Negre.

5) GESTIONAREA RISCURILOR DE MEDIU

Prezentarea problemei

Schimbările climatice constituie provocări majore pentru întreaga Uniune Europeană și vor necesita răspunsuri specifice, după cum s-a subliniat în Cartea albă a Comisiei Europene din aprilie 2009. Este probabil ca fenomenele meteorologice extreme să se producă din ce în ce mai frecvent în întreaga Europă și, prin urmare, și în regiunea Dunării. Având în vedere că apa joacă un rol primordial în regiune (al cărei teritoriu coincide cu bazinul hidrologic celui de-al doilea râu ca mărime din Europa), putem anticipa că aceste fenomene vor determina variații mai mari ale nivelului apei, care vor avea consecințe directe asupra cetățenilor și întreprinderilor din regiune.

Este probabil ca frecvența și gravitatea inundațiilor, dar și ale secetei, incendiilor forestiere, furtunilor, eroziunii, înghețurilor și deficitului de apă, să constituie provocări majore în anii următori. Căldura excesivă și lipsa de apă constituie de asemenea probleme importante, atât în viața cotidiană a persoanelor, cât și în ceea ce privește impactul asupra agriculturii și a activităților industriale și de agrement.

În plus, regiunea bazinului Dunării este caracterizată de existența unui mare număr de situri care prezintă riscuri industriale care constituie un pericol constant pentru mediu și cetățeni. Cazurile de poluare gravă din trecut au arătat că accidentele sunt o realitate, iar cunoașterea riscului potențial, a nivelului de pregătire, precum și mecanismele de reacție rapidă sunt esențiale pentru a preveni accidentele, a le aborda cu un nivel bun de pregătire sau a reduce prejudiciile.

La nivel european, mecanismul european de protecție civilă a fost înființat în 2001 cu scopul de a sprijini mobilizarea asistenței de urgență în cazul unor calamități majore, prin deciziile Consiliului 2001/792/CE Euratom⁵⁰ și 2007/779/CE, Euratom⁵¹. Mecanismul poate fi activat ca răspuns la orice tip de dezastre naturale sau provocate de om, precum cutremure, inundații, incendii forestiere, accidente tehnologice sau radiologice, poluarea marină accidentală sau atacuri teroriste. În prezent 31 de țări participă, și anume: cele 27 de state membre ale UE, plus Islanda, Liechtenstein, Norvegia și Croația. Mecanismul este deschis țărilor candidate și cooperează de asemenea cu alte organizații regionale și țări terțe.

În domeniul protecției civile, Comisia Europeană și statele participante aplică o abordare integrată a gestionării dezastrelor, incluzând aspectele privind prevenirea, pregătirea și reacția. În domeniul prevenirii, prioritățile comune includ: elaborarea unor politici de prevenire a dezastrelor bazate pe cunoaștere (difuzarea celor mai bune practici, elaborarea unor orientări comune privind evaluarea și cartografierea riscurilor); stabilirea de legături între actorii și politicile relevante pe parcursul ciclului de gestionare a dezastrelor (dezvoltarea lecțiilor învățate, consolidarea instrumentelor de alertă rapidă).

Caracteristici ale regiunii Dunării

Deocamdată activitățile de examinare a diferitelor scenarii posibile privind schimbările climatice au fost limitate, iar activitățile de elaborare a unor răspunsuri semnificative și eficiente la nivelul

⁵⁰ A se vedea: http://eur-lex.europa.eu/pri/en/oj/dat/2001/l_297/l_29720011115en00070011.pdf

⁵¹ A se vedea: http://ec.europa.eu/environment/civil/prote/legal_texts.htm

întregului bazin hidrografic au fost și mai reduse. Strategia Dunării va oferi o ocazie propice de a pune în aplicare elementele necesare pe baza cărora să se realizeze, cât mai curând posibil, o strategie de adaptare pentru fluviul Dunărea. Va fi esențial să existe o abordare transversală și integrată a schimbărilor climatice, deoarece acestea pot avea impact asupra unui număr mare de sectoare (apa potabilă, agricultura, navigația, turismul etc.).

Între timp, toate țările din regiunea Dunării și-au exprimat intenția comună de a consolida cooperarea în ceea ce privește prevenirea, pregătirea și reacția la dezastrele naturale și provocate de om, cum ar fi inundațiile masive sau accidentele industriale. Aceste evenimente au un impact negativ asupra peisajelor naturale și a biodiversității, dar conduc și la pierderi de vieți omenești și la daune cauzate activităților economice și infrastructurilor sociale. Prevenirea inundațiilor este deosebit de importantă.

Directiva UE privind inundațiile oferă un cadru juridic pentru o abordare coordonată a evaluării și gestionării riscurilor de inundații. Aceasta înseamnă că planurile de acțiune privind protecția împotriva inundațiilor trebuie să fie formulate la nivelul sub-bazinelor, pentru a conduce în cele din urmă la adoptarea unui plan unic de gestionare a inundațiilor pe întreg cursul Dunării. Declarația ministerială adoptată de țările din regiunea Dunării în cadrul cooperării lor în domeniul gestionării apei afirmă că „prevenirea și protecția împotriva inundațiilor nu sunt sarcini pe termen scurt, ci sarcini permanente cu o prioritate maximă”. Declarația angajează semnatarii săi să „elaboreze un singur plan internațional de gestionare a riscului de inundații sau o serie de planuri de gestionare a riscului de inundații pe baza programului de acțiune al ICPDR pentru o protecție durabilă împotriva inundațiilor”. Această activitate este în curs de desfășurare. Au fost deja adoptate planuri de acțiune în caz de inundații pentru cele 17 sub-bazine hidrografice⁵²; ele vor fi urmate de planuri de gestionare a riscului de inundații, care ar trebui finalizate până în 2015, în conformitate cu directiva privind inundațiile.

Multe zone din regiunea Dunării sunt deosebit de expuse la riscul de inundații, după cum au arătat evenimentele dezastruoase din 2006. Aceste inundații dezastruoase au afectat porțiunile superioare (Germania, Austria), de mijloc (Slovacia, Ungaria, Serbia, Croația) și inferioare (România, Bulgaria, Moldova) ale Dunării, precum și o parte a afluenților săi (Republica Cehă). Inundațiile au provocat zece decese, au lăsat 30 000 de persoane fără adăpost și au cauzat daune în valoare de 500 de milioane EUR. În afară de cantitatea extrem de mare de precipitații, catastrofa a fost cauzată și de dispariția unor zone de reținere a inundațiilor precum zonele inundabile și zonele umede. Mai recent s-au produs alte inundații extinse, în special în Slovacia, Ungaria, Republica Cehă, România, Republica Moldova, Ucraina, Slovenia și Croația, în 2010.

Echilibrul dintre cererea de apă și disponibilitatea acesteia a atins un nivel critic în multe părți ale Europei (deficit de apă). În plus, mai multe zone sunt afectate negativ de modificarea ciclului hidrologic și a precipitațiilor (creșterea aridității și a frecvenței secetelor). Este aproape sigur că schimbările climatice vor agrava aceste efecte adverse în viitor, fiind de așteptat ca secetele să fie mai frecvente și mai grave în Uniunea Europeană și în țările învecinate.

Pe parcursul ultimilor treizeci de ani, perioadele de secetă din UE au crescut îngrijorător în ceea ce privește numărul și intensitatea. Se estimează că între 1976 și 2006 numărul regiunilor și al populațiilor afectate de secetă a crescut cu circa 20% și că cel puțin 11% din populația europeană și 17% din teritoriul acesteia s-au confruntat cu un deficit de apă până în prezent. Costul monetar total al pagubelor cauzate de secetă în decursul ultimilor treizeci de ani s-a ridicat la 100 de

⁵² Cele 17 sub-bazine sunt: Dunărea superioară – râul Inn - Dunărea austriacă – râurile Morava, Vah, Hron și Ipel – Dunărea centrală panonică – râurile Drava și Mura – Sava – Tisa – Dunărea panonică de sud – Banat – Velika Morava – afluenții bulgari – afluenții din România sud-centrală – coridorul Dunării inferioare – Prutul și Siretul – Delta Dunării-Liman.

miliarde de euro. Cu toate acestea, estimările privind costurile se bazează pe pagubele autodeclarate, iar costurile se referă numai la costurile directe, fără a ține cont de costurile ecologice și sociale.

Așa cum arată deversările (arsenic, cianură, nămol alcalin) provocate de accidentul industrial din 2000 la Baia Mare și Baia Borșa și din 2010 la Ajka, accidentele provocând o poluare gravă sunt un motiv de îngrijorare. În particular, diferite activități de minerit desfășurate în Carpați prezintă pericole grave. Se produc, de asemenea, deversări din instalații industriale vechi sau din siturile contaminate. Eforturile pentru a preveni aceste evenimente și pentru a oferi un răspuns rapid și eficient reprezintă o necesitate în toată regiunea Dunării. Există deja un inventar al siturilor cu risc ridicat și al siturilor contaminate. Acest inventar trebuie să fie extins și actualizat în permanență și ar putea contribui la dezvoltarea procesului de evaluare și cartografiere a riscului în regiune, în paralel cu consolidarea infrastructurilor de alertă timpurie care identifică și documentează amenințările. ICPDR monitorizează acest proces⁵³.

Mecanismul european de protecție civilă a fost activat de mai multe ori în caz de urgență în regiunea Dunării, inclusiv pentru recente inundații din Ungaria (mai-iunie 2010), infecția respiratorie acută cu H1N1 din Bulgaria și Ucraina (2009), riscul de rupere a barajului de colectare a reziduurilor din regiunea Kalush (Ucraina, 2010), penuria de gaz din Moldova (2009), inundațiile din Ucraina (2008), inundațiile din România și Republica Moldova (2008, 2010) și accidentul industrial de la Ajka, în Ungaria (octombrie 2010).

Actiuni

➤ ***Acțiune – „Elaborarea și adoptarea unui plan global unic de gestionare a inundațiilor la nivelul întregului bazin sau a unei serii de planuri de gestionare a riscurilor de inundații coordonate la nivelul bazinului hidrografic internațional”*** - Planul global sau seriile de planuri ar trebui să stabilească o înțelegere comună la nivelul întregului bazin privind măsurile planificate și soluțiile comune, pentru a evita ca problemele să fie „exportate în țările vecine”. Acțiunea ar trebui să promoveze abordări bazate pe infrastructuri ecologice și pe ecosistem, oferind soluții durabile pe termen lung, adesea la un cost mai scăzut în privința investițiilor și a întreținerii, asigurând conectivitatea spațială și funcțională și oferind soluții favorabile din toate punctele de vedere.

⇒ ***Exemplu de proiect – „Finalizarea și utilizarea pe deplin a rezultatelor proiectului în curs DANUBE FLOODRISK (Programul de cooperare teritorială europeană pentru Europa de Sud-Est)”*** – *Multe autorități la nivel național, regional și local, precum și societatea civilă, au subliniat importanța acestui proiect în desfășurare și au solicitat ca factorii de decizie să utilizeze pe deplin rezultatele viitoare ale proiectului. Ca rezultat al cooperării transnaționale, un set unificat de hărți privind pericolele și de hărți privind riscul de inundații va fi elaborat pentru zonele inundabile dunărene, care vor constitui baza unor activități adecvate de gestionare a riscurilor și de planificare. Acest lucru se poate întâmpla numai printr-o mai mare armonizare a datelor. Metodologia va fi testată prin intermediul a trei proiecte-pilot pentru punerea în aplicare a unor măsuri concrete la nivel local, pe baza hărților produse. (Coordonator: Ministerul Mediului, România; termen-limită: aprilie 2012)*

⇒ ***Exemplu de proiect – „Promovarea conservării transnaționale a zonelor inundabile rămase pe toată lungimea Dunării prin finalizarea inițiativelor existente și promovarea altelor noi, inclusiv de-a lungul afluenților săi”*** – *Există deja în diverse părți ale bazinului Dunării excelente exemple de conservare sau restabilire a zonelor inundabile,*

⁵³ A se vedea: http://www.icpdr.org/icpdr-pages/accidental_pollution.htm

care ar trebui să fie finalizate sau extinse. Exemplele includ secțiunea între Neuburg și Ingolstadt sau Banda albastră a biodiversității promovată de Bund Naturschutz în Bavaria sau Coridorul Verde al Dunării inferioare. (Coordonatori: Bavaria și Bulgaria)

- **Acțiune – „Sprijinirea restabilirii zonelor umede și a terenurilor inundabile drept modalitate eficace de consolidare a protecției împotriva inundațiilor și, mai general, analizarea și identificarea celor mai bune soluții pentru diminuarea riscurilor de inundații (inclusiv «infrastructurile verzi»)»**. Protecția împotriva inundațiilor necesită măsuri specifice care pot varia în cadrul regiunii în funcție de o serie de elemente geografice sau hidromorfologice. Construirea unor diguri și baraje consolidate nu este întotdeauna modalitatea cea mai durabilă de a proteja o zonă de risc de inundații. Zonele umede și zonele inundabile (care dau spațiu râurilor) contribuie, de asemenea, în mod semnificativ la protejarea și conservarea biodiversității și a ecosistemelor, acestea având un impact pozitiv asupra filtrării apei și a prevenirii eroziunii. În plus, ele au un important potențial de dezvoltare a turismului ecologic. Această abordare ar trebui examinată mai sistematic pentru cele 17 sub-bazine ale Dunării.

⇒ *Exemplu de proiect – „Sprijinirea inițiativelor privind bazinul Morava-Thaya” - Zonele umede Dunărea-Morava-Dyje constituie singurul sit Ramsar trilateral din lume. Un important proiect de cooperare este în curs de desfășurare, pentru protejarea zonei umede «Donau March-Thaya-Auen» care să conducă la diminuarea riscurilor de inundații în zonele inundabile și la îmbunătățirea canalelor cursurilor de apă din zonele urbane. Acesta include, de asemenea, crearea unei platforme care să pregătească un plan trilateral de gestionare și o strategie de promovare a formelor de turism cu impact redus, ecologic și de calitate, inclusiv a navigației de agrement. Unele elemente ale proiectului sunt deja susținute de programul de cooperare transfrontalieră Austria – Slovacia. (Coordonatori: Austria, Republica Cehă și Slovacia)*

- **Acțiune – „Extinderea acoperirii sistemului european de alertă în caz de inundații (EFAS - European Floods Alert System) la întregul bazin hidrografic al Dunării, pentru a accelera eforturile de pregătire la nivelul regiunii (inclusiv mai buna cunoaștere a sistemelor naționale ale celorlalte părți) și pentru a promova în continuare reacțiile comune la dezastrele naturale și la inundații în special, inclusiv prin sisteme de alertă rapidă”**. Există deja o serie de inițiative în domeniul prevenirii și reacției situațiilor de urgență la nivel transnațional, în plus față de mecanismul european de protecție civilă. Sistemul EFAS este un sistem de alertă timpurie pentru inundații și una dintre măsurile „la nivelul întregului bazin” din actualul plan de acțiune în caz de inundații al ICPDR. Acesta va fi operațional în curând. Cu toate acestea, există necesitatea de a moderniza sistemele de alertă și de a coordona protecția civilă, de la nivelul local la nivelul transnațional/european în întreaga zonă.

⇒ *Exemplu de proiect – „Utilizarea unui set de senzori și dispozitive de acționare de-a lungul întregului fluviu și relaționarea acestora printr-o infrastructură în bandă largă, permițând supravegherea evenimentelor și prevenirea riscurilor”*. Dispozitivele identificabile fără fir și utilizarea tehnologiilor asociate internetului obiectelor pentru aplicațiile legate de mediu și conservarea mediului reprezintă unul dintre cele mai promițătoare scenarii de aplicare pentru rețelele moderne de comunicare în bandă largă; în viitor, va crește utilizarea unor dispozitive identificabile fără fir în programele de protecție a mediului din întreaga lume. Această evoluție poate valorifica experiența proiectelor SENSEI, WISEBED, IoT-A, SmartSantander și a IERC – clusterul european de cercetare în domeniul clusterului obiectelor. Clusterul este, de asemenea, corelat cu abordări și proiecte similare desfășurate în țări din Asia, precum China sau Japonia, în care, ca urmare a catastrofelor naționale uriașe și a existenței unor zone cu risc seismic, există practici de punere în aplicare consolidate. În același timp, două acțiuni de sprijin

europene în domeniul internetului obiectelor își propun, de asemenea, să informeze și să implice autoritățile locale și întreprinderile în legătură cu potențialul unui set de rețele de senzori și dispozitive de acționare. Cu toate că există mici medii de testare și au fost obținute rezultate în rețele privind dispozitive mobile similare, este necesar să se acorde sprijin pentru o utilizare pe scară largă și pentru dezvoltarea sistemelor informatice corespunzătoare. (Termen limită: 2013)

➤ **Acțiune – „Consolidarea cooperării operaționale între autoritățile responsabile pentru reacția în caz de urgență din țările din regiunea Dunării și îmbunătățirea interoperabilității resurselor disponibile”** - Pentru riscurile care sunt comune unui număr important de țări din regiune (de exemplu inundațiile), este important să se consolideze cooperarea transfrontalieră și să se garanteze că autoritățile de protecție civilă au o bună cunoaștere reciprocă a sistemelor utilizate, a resurselor disponibile, a eventualelor lacune și a procedurilor de lucru și că echipele pot funcționa bine în caz de urgențe majore care necesită un răspuns bilateral, european sau internațional. Ar trebui să fie, de asemenea, luate în considerare elaborarea și utilizarea unor orientări/proceduri comune pentru evaluarea și cartografierea riscurilor, precum și a unui mesaj de alertă rapidă și a reacției în situații de urgență. Este important, de asemenea, să se abordeze aspectele legate de dezvoltarea capacității de supraveghere și reacție în cazul urgențelor din sfera sănătății publice cu impact internațional, precum și al amenințărilor pentru sănătate cu o relevanță transfrontalieră. Acest aspect este una dintre cerințele prevăzute de noile reglementări internaționale⁵⁴.

⇒ **Exemplu de proiect – „Elaborarea unor strategii locale pentru creșterea rezistenței comunităților locale în fața dezastrelor naturale prin intermediul actualului proiect MONITOR II (programul de cooperare teritorială europeană pentru Europa de Sud-Est)”** - Gestionarea pericolelor naturale constituie o provocare comună pentru statele din Europa de Sud-Est. Până în prezent, nici cartografierea pericolelor, nici planificarea situațiilor de urgență nu au fost coordonate la nivel transnațional și definite suficient. Aceste lacune vor fi abordate în MONITOR II, cu dezvoltarea unei metodologii comune și a unui sistem permanent de „înțelegere a situației”, care să permită actualizarea periodică a hărților privind pericolele și a planurilor pentru situații de urgență, pentru ca acestea să fie utilizabile în timp real în cazul unor dezastre. Părțile interesate includ publicul, politicienii, serviciile de urgență și experții. (Coordonator: Ministerul Federal pentru Agricultură, Silvicultură, Mediu și Administrarea Apelor din Austria; termen-limită: mai 2012)

➤ **Acțiune – „Actualizarea permanentă a bazei de date existente privind punctele care prezintă riscuri de accidente (Inventarul privind ARS – «accident risk spots»), siturile contaminate și siturile utilizate pentru depozitarea unor substanțe periculoase”** – aceasta necesită colaborarea cu instituțiile/organizațiile relevante pentru a reduce riscurile la niveluri minime și ar trebui să includă armonizarea standardelor de siguranță, îmbunătățirea gradului de înțelegere și a capacității de reacție în cazul accidentelor și de gestionare comună a crizelor.

➤ **Acțiune – „Elaborarea unor proceduri și planuri de reacție rapidă în cazul poluării industriale accidentale a fluviului”** - aceasta ar trebui să includă consolidarea sistemului existent de alertă timpurie Danube AEWS, disponibilitatea echipamentelor specifice intervențiilor, precum absorbantii Spill-Sorb, barajele plutitoare etc, armonizarea planificării în situații de urgență și promovarea unor exerciții comune. Toate acestea ar trebui să se bazeze pe informațiile deja culese de ICPDR⁵⁵, care ar trebui să fie aprofundate pentru a stabili eficiența măsurilor existente și pentru a lua măsuri suplimentare dacă acestea se dovedesc a fi

⁵⁴ A se vedea: <http://www.who.int/ihr/en/>

⁵⁵ A se vedea: http://www.icpdr.org/icpdr-pages/accidental_pollution.htm

insuficiente. Activitățile în acest domeniu trebuie să fie strâns legate de activitățile din cadrul mecanismului de protecție civilă al UE (și anume, în ceea ce privește mobilizarea rapidă a echipamentelor și resurselor de intervenție rapidă, armonizarea planificării în situații de urgență și a procedurilor de reacție, precum și exercițiile și activitățile de formare comune)⁵⁶.

⇒ *Exemplu de proiect – „Punerea în aplicare a unui proiect global de gestionare a riscurilor transfrontaliere în Delta Dunării” – Responsabilitatea comună pentru protecția persoanelor, a mediului și a climei înainte, în timpul și după accidente industriale în Delta Dunării reprezintă o problemă vitală. Transferul de tehnologie și de informații în țările din Europa de Est și de Sud-Est ar trebui să contribuie la reducerea substanțială a riscului de accidente și să contribuie la pregătirea pentru situații de urgență la nivel transnațional. Proiectul coordonat de Germania la care participă România, Moldova și Ucraina are drept obiective gestionarea transnațională a accidentelor, îmbunătățirea potențialului de prevenire a riscurilor industriale, elaborarea de standarde de siguranță armonizate pentru instalațiile industriale și reducerea la minimum a impactului în caz de accident prin intermediul unor programe comune de gestionare a crizelor. Pentru a îndeplini aceste obiective, sunt luate măsuri pentru pregătirea introducerii tehnologiilor de siguranță în aceste țări, în special având în vedere experiența dobândită în acest domeniu în Germania. (Coordonatori: Germania și România; termen-limită: 2013).*

⇒ *Exemplu de proiect – „Consolidarea cooperării operaționale între autoritățile responsabile pentru reacția în caz de urgență din țările din regiunea Dunării și ameliorarea interoperabilității resurselor disponibile pentru a reduce daunele, a proteja cetățenii și a asigura un răspuns adecvat la situații de urgență” – Pentru a atinge aceste obiective, proiectul trebuie să includă identificarea riscurilor de interes comun și stabilirea caracteristicilor lor naționale, inventarul/cartografierea resurselor disponibile la nivel național și identificarea eventualelor lacune, formarea generală și specifică, dezvoltarea unor proceduri interoperabile comune de lucru (inclusiv mesajele de alertă timpurie și operațiunile de reacție), exerciții (însoțite de reuniuni de consolidare a lecțiilor învățate).*

➤ **Acțiune – „Anticiparea impacturilor regionale și locale ale schimbărilor climatice prin cercetare”.** Inițiativele în acest domeniu de cercetare ar trebui să abordeze probleme specifice regiunii Dunării. Ar trebui inițiate proiecte de cercetare privind impactul schimbărilor climatice asupra infrastructurii, sănătății, siguranței alimentare și mediului. De asemenea, ar trebui susținută cooperarea științifică internațională în acest domeniu, asigurând în același timp o strânsă coordonare cu acțiunea generală la nivelul UE. O acțiune pregătitoare „Clima în Bazinul Carpatic” va fi lansată înainte de sfârșitul anului 2010. Această acțiune va contribui la studiile privind variabilitatea și schimbările climei regionale, precum și la climatologia aplicată. Ea va cuprinde, de asemenea, o analiză privind vulnerabilitatea resurselor de apă și a ecosistemelor din regiune la efectele schimbărilor climatice și ale altor presiuni antropice și privind identificarea unor posibile măsuri de adaptare, concentrându-se asupra gestionării adaptabile a apei și asupra abordărilor din perspectiva ecosistemelor. Această activitate ar trebui să fie utilizată la nivelul întregului bazin.

⇒ *Exemplu de proiect – „Încurajarea cooperării transnaționale în cadrul ICPDR în vederea elaborării unei strategii de adaptare la schimbările climatice pentru regiunea Dunării”, inclusiv elaborarea și punerea în aplicare a angajamentului politic exprimat în cadrul ICPDR în ceea ce privește elaborarea unei strategii complete de adaptare la schimbările climatice pentru regiune, care să fie pregătită sub coordonarea ICPDR. Această strategie ar trebui să se bazeze pe o abordare pas cu pas și să cuprindă o prezentare generală a*

⁵⁶ A se vedea: „Consolidarea răspunsului european în caz de dezastre: rolul protecției civile și al asistenței umanitare” – COM(2010) 600, 26.10.2010.

cercetărilor și a colectării de date relevante, precum și o evaluare a vulnerabilității, și să se asigure că măsurile referitoare la navigație, agricultură și energie iau în considerare impactul asupra climei. (Coordonator: ICPDR; termen-limită: 2012).

⇒ **Exemplu de proiect – „Elaborarea și punerea în aplicare a unui plan de adaptare privind apa și clima pentru bazinul râului Sava”** – În conformitate cu ultimele constatări privind schimbările climatice, se estimează că în bazinul râului Sava se vor înregistra temperaturi mai ridicate, precipitații mai violente și secete. Aceste schimbări vor afecta gestionarea resurselor de apă, aprovizionarea cu apă, energia hidroelectrică, agricultura, navigația și controlul inundațiilor. Efectele climatice vor avea consecințe importante asupra investițiilor în sistemele de apă asociate serviciilor din domeniul apei și gestionării apei. Pentru a acoperi deficitul de cunoștințe privind impactul schimbărilor climatice asupra sectorului apei și pentru a informa factorii de decizie (de exemplu, guvernele și alte autorități naționale) în legătură cu modalitățile de mărire a rezistenței la schimbările climatice a investițiilor în infrastructurile principale de gestionare a apei și a gestionării integrate a resurselor de apă, Banca Mondială a inițiat proiectul Planul de adaptare privind apa și clima pentru bazinul râului Sava (WATCAP). (Coordonator: ISRBC; termen-limită: iulie 2011).

➤ **Acțiune – „Dezvoltarea amenajării teritoriului și activități de construcție în contextul schimbărilor climatice și al creșterii riscului de inundații”**. Activitățile de prevenire a inundațiilor necesită cooperarea dintre autoritățile naționale, regionale și locale în ceea ce privește destinația terenurilor și amenajarea teritorială. Infrastructura de date spațiale pentru regiunea Dunării ar trebui dezvoltată prin intensificarea cooperării, a coordonării și a schimbului de date, în conformitate cu dispozițiile directivei INSPIRE. Destinația adecvată a terenurilor ar trebui să fie identificată și convenită în mod integrat și este necesar ca în întreaga regiune a Dunării să se realizeze acțiuni prioritare precum promovarea bunei gestionări a pădurilor și pășunilor, reducerea la minimum a terenurilor cultivate pe coastele dealurilor sau protejarea biodiversității și refacerea ecosistemelor și a cursurilor naturale ale râurilor. Dezvoltarea urbană și construcția de locuințe trebuie să țină seama de factorii legați de schimbările climatice. Orașele situate în bazin ar trebui să fie încurajate să-și împărtășească experiențele și cele mai bune practici în acest domeniu.

⇒ **Exemplu de proiect – „Evaluarea impacturilor schimbărilor climatice asupra disponibilității și siguranței resurselor de apă potabilă prin intermediul proiectului în curs de desfășurare CC-WaterS (Programul de cooperare teritorială europeană pentru Europa de Sud-Est)”** – Sunt necesare acțiuni transnaționale pentru a pregăti Europa de Sud-Est să facă față problemei de a asigura aprovizionarea cu apă a societății în următoarele decenii. Factorii de decizie politică și furnizorii de apă trebuie să dezvolte practicile de gestionare durabilă a resurselor de apă, ținând cont de efectele schimbărilor climatice din prezent și din viitor. În cadrul CC-WaterS, organizațiile guvernamentale din Europa de Sud Est, furnizorii de apă și institutele de cercetare colaborează și pun în aplicare soluții elaborate în comun. Cunoștințele complementare ale partenerilor, împreună cu utilizarea rezultatelor aplicabile ale proiectelor anterioare, vor oferi o bază solidă. (Coordonator: Serviciul public de alimentare cu apă din Viena, Austria; termen-limită: aprilie 2012).

⇒ **Exemplu de proiect – „Elaborarea și punerea în aplicare a unui plan de urgență pentru gestionarea poluării apelor din bazinul hidrografic al râului Sava”** - Proiectul vizează instituirea eficientă de măsuri în cazul deversărilor accidentale de substanțe care ar putea afecta utilizarea apei în scopuri diferite (apă potabilă, apă utilizată pentru acvacultură, irigații, industrie, navigație etc.), precum și calitatea râurilor și ecosistemului acvatic, mai

ales în zonele cu o importanță specială. În scopul gestionării eficace și eficiente, se va crea o platformă de modelare și de schimb de informații prin care vor fi avertizate toate autoritățile și instituțiile responsabile cu privire la eventualele deversări de substanțe nocive, se va monitoriza evoluția situației și se vor coordona reacții concertate. Cursurile de apă ca mijloc de transport pentru poluarea accidentală, având o importantă dimensiune transfrontalieră, orientează proiectul pentru a include toate țările din bazinul râului Sava. Proiectul solicită finanțare din Programul de cooperare teritorială europeană „Europa de Sud-Est”. (Coordonator: ISRBC; termen-limită: 2014).

6) CONSERVAREA BIODIVERSITĂȚII, A PEISAJELOR ȘI A CALITĂȚII AERULUI ȘI SOLURILOR

Prezentarea problemei

Regiunea Dunării reprezintă un singur ecosistem corelat și interdependent, cu o floră și o faună bogate și unice⁵⁷. Regiunea prezintă o mare diversitate, incluzând nu numai Dunărea, afluenții săi, șesurile și remarcabila Deltă a Dunării, ci și cea mai importantă parte a Munților Carpați, Balcanii și o parte a Munților Alpi.

Natura și ecosistemele din regiunea Dunării oferă bunuri și servicii de mediu foarte importante (produse alimentare, fibre și apă potabilă, reglarea climei și a cantității de apă în teritoriu, protecția solului, reciclarea nutrienților, asimilarea deșeurilor). Mai mult, peisajele diverse cu zone umede și păduri intacte pot atenua efectele schimbărilor climatice. De asemenea, ele pot absorbi o parte a poluării și deșeurilor, jucând un rol indispensabil pentru dezvoltarea socioeconomică și bunăstarea oamenilor. Astfel, protecția sănătății mediului este o sarcină-cheie pentru societate. Având în vedere valoarea și fragilitatea potențială a regiunii Dunării, protecția și refacerea resurselor sale naturale și construirea infrastructurilor verzi reprezintă o prioritate de vârf.

Poluarea generată de siturile contaminate sau de eliminarea deșeurilor în această regiune are un impact major asupra calității apei. În plus, eroziunea terenurilor arabile este principala sursă a poluării agricole difuze în bazinul fluviului Dunărea. Există mai multe principii care trebuie respectate în conservarea biodiversității și a peisajelor.

Pentru a fi eficace, măsurile de mediu ar trebui prevăzute luând în calcul dezvoltarea potențială, de exemplu în domenii precum turismul, construcțiile, energia, transportul și sectoarele agricole. Migrația umană, diferențele culturale, dezvoltarea urbană/rurală și securitatea regională ar trebui să fie, de asemenea, luate în considerare. Îmbunătățirea eficienței infrastructurii actuale (energie, consum casnic, transport) ar trebui să fie analizată înainte de a construi noi infrastructuri. Gestionarea spațiilor naturale (amenajarea teritoriului) este esențială pentru dezvoltarea unor strategii locale eficiente de dezvoltare rurală/urbană.

Respectarea legislației de mediu a UE este crucială și va îmbunătăți cu siguranță calitatea mediului din țările UE din regiunea Dunării⁵⁸. Acquis-ul UE, în măsura posibilului sau cel puțin pe principii similare, ar trebui să furnizeze cadrul de mediu în țările candidate și potențial candidate, precum și în alte țări terțe care participă la strategie.

Caracteristici ale regiunii Dunării

⁵⁷ În regiunea Dunării trăiesc peste 2 000 de specii de plante și peste 5 000 de specii de animale. Ea găzduiește peste jumătate din populațiile europene de urși, lupi și râși, precum și importante sanctuare pentru păsări cum ar fi pelicanul creț. Delta Dunării este una dintre cele mai mari zone umede din lume, cu floră și faună rare, precum și treizeci de tipuri diferite de ecosisteme. Acest patrimoniu natural bogat a determinat crearea a 2 860 de situri Natura 2000 în bazinul Dunării (incluzând 230 de situri situate de-a lungul Dunării în sine). În plus, printre cele opt state membre care participă în cadrul strategiei, două state membre (Slovenia și Bulgaria) au cele mai ridicate cote terestre din siturile Natura 2000 din întreaga UE.

⁵⁸ În special, directiva-cadru privind apa, directiva privind apele reziduale, directiva privind habitatele și păsările, directiva-cadru privind deșeurile și directiva privind evaluarea impactului asupra mediului au o importanță fundamentală pentru protejarea ecosistemelor. De asemenea, directiva-cadru privind mediul marin este importantă pentru Delta Dunării și zonele de coastă ale Mării Negre.

Patrimoniul natural din regiunea Dunării are o importanță europeană. În regiune se află o mare parte din marile zone sălbatice rămase în Europa, precum și peisaje culturale bogate. Dunărea și afluenții săi sunt esențiali pentru ecosistemele speciilor sălbatice și oferă conexiuni ecologice esențiale pentru sănătatea mediului european în ansamblu.

Această resursă naturală unică se află sub o presiune din ce în ce mai mare. Biodiversitatea și varietatea ecosistemelor din regiune sunt reduse progresiv – dispar specii și spațiile în care acestea trăiesc, zone umede și zone inundabile. În plus, se agravează despăduririle, poluarea terenurilor și a aerului. Zonele rurale suferă ca urmare a depopulării și a abandonării terenurilor.

Multe dintre aceste probleme sunt consecința dezvoltării rapide și a extinderii necontrolate a industriei, zonelor urbane, transporturilor și agriculturii în cursul ultimilor ani: resursele naturale sunt exploatate excesiv. Infrastructura de mediu necesară nu este încă bine dezvoltată. Poluarea terenurilor este agravată de depozitele municipale de deșeuri neconforme și de numeroase situri contaminate. Sensibilizarea publicului cu privire la necesitățile ecologice în partea estică a regiunii, precum și cunoașterea și utilizarea celor mai bune practici sunt insuficiente.

Actiuni

Multe dintre acțiunile menite să protejeze biodiversitatea și peisajele din bazinul Dunării sunt deja incluse în programul comun de măsuri al planului de gestionare a bazinului hidrografic al fluviului Dunărea, elaborate de ICPDR (pentru detalii, a se vedea capitolul privind calitatea apei). Strategia sprijină punerea în aplicare a acestor măsuri, precum și punerea în aplicare a altor inițiative cu caracter juridic obligatoriu din domeniul mediului la nivelul regiunii Dunării sau la nivel european sau internațional⁵⁹. Acțiunile enumerate în continuare ar trebui considerate complementare celor deja existente.

În plus, în ceea ce privește conservarea biodiversității sau menținerea și îmbunătățirea calității solurilor și peisajelor, ar trebui asigurată coordonarea între acțiunile prevăzute la nivel național. Ar trebui să se utilizeze pe deplin rețelele existente, instrumentele de coordonare și de cooperare, în special cele disponibile în cadrul Fondului european agricol pentru dezvoltare rurală, cum ar fi rețelele rurale naționale și Rețeaua europeană de dezvoltare rurală.

Protecția biodiversității și a peisajelor

- **Acțiune – „Contribuția la viziunea pentru anul 2050 în materie de biodiversitate și la obiectivul UE 2020 privind biodiversitatea”.** În 2010, șefii de stat și de guvern din UE au adoptat, în cadrul Consiliului European de primăvară, o viziune pe termen lung și un obiectiv principal privind biodiversitatea din Europa după anul 2010. Comisia Europeană elaborează în prezent o strategie privind modul de realizare a obiectivului privind biodiversitatea pentru anul 2020. Acțiunile din cadrul Strategiei pentru regiunea Dunării vor contribui la punerea în aplicare a strategiei UE în materie de biodiversitate pentru perioada de după 2010, pentru a stopa pierderea biodiversității și degradarea serviciilor ecosistemelor și a le reface în măsura în care acest lucru este realizabil.
- **Acțiune – „Gestionarea eficientă a siturilor Natura 2000 și a altor zone protejate”** – Siturile Natura 2000 desemnate în temeiul directivelor privind păsările și habitatele, precum și alte zone protejate, ar trebui, în principiu, să beneficieze de propriile lor planuri de gestionare sau alte tipuri de cadre contractuale. Însă, în practică, ele sunt administrate izolat și insuficient de eficient. Este necesară o gestionare eficientă sprijinită de cooperarea transnațională (constituirea de rețele). Acțiunea ar trebui să includă: schimburi de experiență și consolidarea

⁵⁹ Printre acestea se numără: Convenția de la Ramsar, Convenția alpină, Convenția carpatică sau Convenția privind poluarea atmosferică transfrontalieră pe distanțe lungi.

capacităților administrațiilor zonelor protejate/siturilor Natura 2000; implicarea comunităților; gestionarea vizitatorilor și dezvoltarea turismului; planificarea coordonată a gestionării, a punerii în aplicare și a evaluării. De asemenea, este indispensabilă sensibilizarea publicului în legătură cu siturile Natura 2000 și cu zonele protejate, cu ajutorul rețelelor naționale ecologice și rurale sau al rețelei europene pentru dezvoltare rurală. Acțiunea ar putea fi pusă în aplicare, de exemplu, prin intermediul rețelei zonelor protejate din regiunea Dunării și al rețelelor zonelor protejate din Carpați. ALPARC⁶⁰ poate oferi exemple de succes.

⇒ *Exemplu de proiect – „Realizarea rețelei zonelor protejate din regiunea fluviului Dunărea (DANUBEPARKS)”. Acest proiect, susținut de programul de cooperare transnațională pentru Europa de Sud-Est”, vizează cooperarea, coordonarea, consultarea și consolidarea competențelor și a legăturilor între administrațiile naționale ale zonelor protejate din țările din regiunea Dunării. Ar trebui create și valorificate legăturile și sinergiile între proiectul DANUBEPARKS și proiecte bavareze precum „Dunărea verde”. (Coordonator: Parcul Auen, Austria. termen-limită: 2012)*

⇒ *Exemplu de proiect – „Finalizarea instituirii Rezervației Biosferei Mura-Drava-Dunărea” – Odată instituită, această rezervație ar putea constitui cea mai mare zonă umedă riverană transfrontalieră protejată din Europa și un candidat puternic la înscrierea printre siturile recunoscute de UNESCO. Promotorii proiectului ar trebui să se concentreze asupra identificării sprijinului pentru rezervă în rândul celor cinci țări riverane⁶¹ (AT, HR, HU, SRB și SI) pentru gestionarea zonei protejate, consolidarea capacităților, campanii de sensibilizare publică și promovare, precum și sprijin pentru activitățile conexe de dezvoltare locală, inclusiv promovarea turismului și a produselor locale.*

⇒ *Exemplu de proiect – „Furnizarea de consultanță privind Delta Dunării și zonele protejate”. Această inițiativă ar viza personalul și experții din Delta Dunării și zone protejate similare, având scopul de a consolida cunoștințele, modelele și procesele de simulare legate de fenomenele din Delta Dunării, precum și de fenomenele din cadrul interfeței cu Marea Neagră. Ea ar include activități de formare și ar sprijini studiile la nivel doctoral și postdoctoral.*

➤ **Acțiune - „Protejarea și restaurarea celor mai valoroase ecosisteme și specii animale pe cale de dispariție”.** Sunt necesare consolidarea protecției ecosistemelor naturale rămase, precum Delta Dunării sau Carpații, refacerea zonelor umede, împădurirea terenurilor necultivabile, protecția pădurilor marginale, bioremedierea zonelor puternic afectate, sprijinite de cercetarea în domeniul mediului. Aceste măsuri sunt, de asemenea, cruciale pentru protecția speciilor animale pe cale de dispariție, cum ar fi nisetru⁶², urșii brunii, lupii, lincșii și caii sălbatici care trăiesc în Delta Dunării. Cercetarea, inventarierea și monitorizarea speciilor și habitatelor importante la nivel european și național reprezintă o parte însemnată a acestei acțiuni. Ar trebui, de asemenea, abordate problemele legate de conflictele cu oamenii și comerțul ilegal cu animale sălbatice.

⇒ *Exemplu de proiect – „Restabilirea mediului natural, a speciilor sălbatice și a vegetației de-a lungul Dunării” - Proiectul ar trebui să se valorifice experiența dobândită de proiecte realizate în acest domeniu în zona Dunării superioare, cum ar fi „Valea Dunării din Suabia” sau „situri înscrise ale Dunării”. (Coordonator: Bavaria)*

⁶⁰ Platforma zonelor protejate din regiunea Alpilor.

⁶¹ Până în momentul de față, numai Croația și Ungaria au semnat o declarație comună privind instituirea rezervei.

⁶² Problemele privind biodiversitatea legate direct de ecosistemele acvatice sunt tratate mai detaliat în cadrul zonei prioritare 3.

- ⇒ *Exemplu de proiect – „Identificarea și protejarea pădurilor bătrâne din bazinul Dunării” - Regiunea Dunării cuprinde cele mai mari zone de păduri virgine și bătrâne ale Europei, în afara Rusiei. Deși furnizează numeroase bunuri și servicii ecosistemice, multe dintre acestea au un statut incert și continuă să fie tăiate. Activitățile din cadrul proiectului ar include: identificarea și evaluarea stării actuale a pădurilor bătrâne din regiune; elaborarea unor măsuri pentru conservarea lor și a unor acțiuni de formare și de sensibilizare, precum și consolidarea capacităților.*

- ⇒ *Exemplu de proiect – „Promovarea conservării patrimoniului genetic și cooperarea în domeniul băncilor de gene de-a lungul Dunării” - Proiectul constă în identificarea și studierea speciilor și a varietăților de cereale, fructe și legume caracteristice zonelor inundabile din regiunea Dunării, în bănci de gene și colecții ex situ, precum și în habitatul lor original (în situ). De asemenea, sunt necesare colectarea, conservarea/întreținerea și relansarea metodelor agricole tradiționale legate de aceste specii și varietăți. Pentru a atinge aceste obiective, este necesară cooperarea transfrontalieră între băncile de gene care se ocupă de conservarea și întreținerea resurselor fitogenetice pentru alimentație și agricultură.*

- *Acțiune – „Examinarea în comun a oportunității revizuirii Convenției privind pescuitul în apele fluviului Dunărea”. În 1958 a fost semnată o convenție privind pescuitul în apele fluviului Dunărea, care este în vigoare de atunci. Convenția nu reflectă însă nici recente schimbări geopolitice din regiune, nici evoluția politicilor legate de protecția mediului sau de pescuitul durabil. Această situație ar trebui analizată de părțile la convenție.*

- *Acțiune – „Dezvoltarea infrastructurii verzi în scopul de a face legătura între diferitele regiuni și habitate biogeografice”. Habitatele (inclusiv siturile Natura 2000) își pot menține mai bine și mări valoarea dacă sunt interconectate, iar aceasta reprezintă modalitatea de a garanta furnizarea serviciilor ecosistemice. Acțiunea ar putea include cercetarea științifică pentru a găsi noi modalități de a crea legături între habitate, consultări cu părțile și comunitățile interesate, o amenajare a teritoriului integrată și atentă pentru a elabora și a pune în aplicare practici și tehnologii pentru dezvoltarea investițiilor economice și a infrastructurilor în favoarea biodiversității. De exemplu, crearea unor pasaje ecologice, ecoducte și „puncte de trecere” ecologice ar trebui să facă parte din planificarea construirii de infrastructuri.*

- ⇒ *Exemplu de proiect – „Finalizarea Coridorului verde al Dunării inferioare” - Acesta este cel mai ambițios proiect din Europa în domeniul protecției și refacerii zonelor umede, sprijinit de România, Bulgaria, Moldova și Ucraina. Activitățile includ: consolidarea gestionării spațiului protejat; pregătirea și realizarea refacerii zonelor umede, consultări cu părțile interesate de la nivel local, precum și măsuri pentru a reconecta zonele inundabile la sistemul fluvial; sprijin pentru activitățile conexe de dezvoltare locală, inclusiv dezvoltarea turismului și a produselor locale.*

- ⇒ *Exemplu de proiect – „Dezvoltarea coridorului alpino-carpatic” - Acest proiect are obiectivul de a reconstitui și îmbunătăți funcționarea și permeabilitatea coridorului tradițional al speciilor sălbatice în aglomerarea urbană Viena-Bratislava pentru cerbii roșii, lincși, lupi și urși, prin intermediul unor infrastructuri de facilitare a traversării și poduri ecologice. Un proiect transfrontalier de colaborare între Austria și Slovacia este deja în etapa de punere în aplicare. (Coordonator: Austria Superioară)*

- *Acțiune – „Reducerea răspândirii speciilor alogene invazive (SAI)”. Acțiunea ar evalua impactul SAI asupra ecosistemelor din regiunea Dunării, ar identifica modalitățile ecologice de a împiedica dezvoltarea acestora, ar promova cercetarea pentru a identifica modalitățile ecologice de a controla populațiile sau de a le elimina și ar sensibiliza publicul în legătură cu*

pericolul reprezentat de SAI.

- **Acțiune – „Reducerea utilizării pesticidelor în mediul din regiunea Dunării”** - Pentru a reduce contaminarea cu pesticide din regiunea Dunării, țările din regiunea Dunării ar trebui să utilizeze în mod eficient posibilitățile oferite de directiva-cadru privind pesticidele (DCP)⁶³ pentru stabilirea unui cadru pentru acțiunile comunitare în vederea utilizării durabile a pesticidelor. DCP descrie obiectivele și modalitățile eficiente de a reduce atât cantitatea totală de pesticide utilizate, cât și toxicitatea pesticidelor. Acțiunea ar trebui să se concentreze în special asupra elaborării unor programe și concepte ambițioase pentru reducerea pesticidelor în general sau în anumite zone, precum și asupra instituirii unei gestionări a punctelor sensibile sau a unor restricții privind aplicarea pesticidelor, de exemplu prin stabilirea unor zone-tampon sau zone de compensare.
- **Acțiune – „Eliminarea în condiții de siguranță a pesticidelor învechite și a altor substanțe chimice învechite în regiunea Dunării”** și punerea în aplicare a rezoluției Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) privind îmbunătățirea sănătății prin intermediul gestionării corecte a pesticidelor învechite și a altor substanțe chimice învechite, adoptată în cadrul celei de-a 63-a Adunări Mondiale a Sănătății, care a avut loc în mai 2010 la Geneva.
- **Acțiune – „Elaborarea și punerea în aplicare a unor politici transnaționale de amenajare a teritoriului și dezvoltare pentru zonele geografice funcționale (bazine hidrografice, lanțuri muntoase etc.)”**. Conservarea ecosistemelor și a resurselor naturale, împreună cu susținerea unei perspective de creștere durabilă, contribuie la ameliorarea calității vieții și a oportunităților de ocupare a forței de muncă pentru populația locală. Scopul avut în vedere este elaborarea unor politici coordonate de amenajare a teritoriului, cu accent pe protecția și în același timp dezvoltarea durabilă a zonelor geografice funcționale, pe baza atuurilor și a potențialului acestora.
 - ⇒ *Exemplu de proiect - „Punerea în aplicare a VASICA – Viziuni și strategii în spațiul carpatic”, inclusiv a proiectului BIOREGIO Carpați. VASICA este primul document privind amenajarea teritorială transnațională pentru întregul spațiu carpatic. Obiectivul său principal este să sprijine spațiul carpatic ca zonă de dezvoltare și viabilitate economică, socială și ecologică. BIOREGIO Carpați va promova dezvoltarea regională și îmbunătățirea conectivității ecologice din zona Carpaților. (Coordonator: Biroul UNEP pentru Convenția carpatică)*

Conservarea și îmbunătățirea calității solurilor

- **Acțiune – „Asigurarea tratării corespunzătoare a deșeurilor solide”**. Ar trebui stabilite și puse în aplicare la nivel național, regional și local sisteme integrate de gestionare a deșeurilor. Este necesară dezvoltarea centrelor de gestionare a deșeurilor pentru deșeurile municipale și deșeurile nepericuloase, precum și reabilitarea și închiderea depozitelor de deșeuri neconforme și a siturilor foarte poluate și contaminate, precum și a gropilor de gunoi neautorizate. Acțiunile ar trebui să includă, de asemenea, sensibilizarea cu privire la necesitățile de reducere și reciclare a deșeurilor.
- **Acțiune – „Crearea de informații standardizate și compatibile cu privire la acoperirea terenurilor pe o bază transnațională”**. În cadrul Monitorizării globale pentru mediu și securitate (GMES)⁶⁴, unul dintre principalele servicii care vor fi disponibile este serviciul de monitorizare a terenurilor. Totuși, informațiile privind resursele terenurilor disponibile pentru

⁶³ Directiva 2009/128/CE.

⁶⁴ Monitorizarea globală pentru mediu și securitate (GMES) este o inițiativă comună a Comisiei Europene și a Agenciei Spatiale Europene, care are obiectivul de a crea o capacitate autonomă și operațională de observare a Pământului.

regiunea Dunării sunt destul de limitate. Prin urmare, acțiunile ar trebui să se concentreze asupra posibilităților de a colecta informații armonizate privind acoperirea terenului de la surse naționale și de a crea informații standardizate și compatibile privind acoperirea terenului pe o bază transnațională.

- **Acțiune – „Sensibilizarea cu privire la protecția solului”.** Această acțiune ar putea fi realizată în cooperare cu Alianța Europeană pentru Terenuri și Soluri (ELSA - *European Land and Soil Alliance*), care include peste 100 de membri din 7 state membre⁶⁵. Alte parteneriate în regiunea Dunării ar trebui inițiate la nivel public și în domeniul educațional⁶⁶.

⇒ *Exemplu de proiect – „Punerea în aplicare a strategiei pentru protecția solului” – Ar fi consolidate utilizarea responsabilă și multifuncțională a terenurilor și a solurilor și interconexiunile cu dezvoltarea regională, precum și noile instrumente de guvernare și conceptul de „regiune de studiu”. Proiectul ar trebui să creeze legături cu activitatea deja întreprinsă de Academia danubiană⁶⁷ în acest domeniu.*

Îmbunătățirea calității aerului

- **Acțiune – „Reducerea poluanților aerului”** - Toate țările din regiunea Dunării au semnat Convenția privind poluarea atmosferică transfrontalieră pe distanțe lungi. În conformitate cu respectiva convenție, este necesar să se comunice nivelul de poluanți atmosferici din regiune. Acțiunea ar trebui să se concentreze asupra colectării de date și a măsurilor de reducere.

⇒ *Exemplu de proiect – „Utilizarea bazelor de date GIS pentru a stabili cantitățile critice de poluanți atmosferici pentru ecosistemele din regiunea Dunării” - Acest proiect este dezvoltat de Ministerul Mediului și Pădurilor din România. El va stabili cantitățile critice, cauzate de depunerile de emisii de poluanți atmosferici, care provoacă acidifierea, eutrofizarea și formarea ozonului troposferic.*

Educarea persoanelor în legătură cu valoarea resurselor naturale, a ecosistemelor și a serviciilor oferite de acestea

- **Acțiune – „Sensibilizarea publicului larg, prin recunoașterea și promovarea potențialului resurselor naturale în calitate de factori ai dezvoltării regionale durabile”.** Această acțiune ar îmbunătăți perceperea naturii protejate ca o resursă prețioasă. Promovarea turismului ecologic, cu impact redus este prevăzută ca o parte a acestei acțiuni.

⇒ *Exemplu de proiect - „Legături între oameni și Dunăre” - Obiectivul proiectului este sensibilizarea publicului cu privire la beneficiile Dunării și stimularea interesului și sprijinului acordat resurselor fluviului. Proiectul ar include campanii de comunicare, cu elemente precum croaziere pe Dunăre, un circuit de expoziții, un festival de film, Ziua Dunării, vizitarea zonelor protejate din regiunea Dunării etc. (Coordonator: ICPDR; termen-limită: 2014)*

- **Acțiune – „Educarea copiilor și a tinerilor”.** Întrucât presiunea asupra biodiversității este în creștere și resursele naturale se reduc, educarea noilor generații este deosebit de importantă. Inițiativele educative ar trebui să se refere la serviciile oferite de ecosisteme, la valoarea

⁶⁵ UK, NL, DE, CH, IT, AT, SK, unele municipalități din CZ.

⁶⁶ Cooperarea ar putea fi susținută de grupul de lucru existent „Ecologie axată pe protecția solului”, activ în cadrul consorțiului de lucru al țărilor danubiene.

⁶⁷ Academia danubiană este o instituție care se concentrează asupra unei rețele științifice și educaționale la care participă universități și alte instituții din regiunea Dunării.

resurselor naturale și la beneficiile conservării biodiversității. O parte a acțiunii ar putea fi consacrată introducerii educației ecologice în programele de învățământ din țările din regiunea Dunării.

⇒ *Exemplu de proiect – „Construirea unei rețele de «școli ale pădurii»”- „Școlile pădurii” se dovedesc a fi un succes educațional, de exemplu pentru copii din Ungaria, și ar putea fi extinse. Proiectul ar desemna porțiunile regiunii Dunării care prezintă o valoare ecologică și culturală deosebită și ar elabora diferite niveluri de activități de formare/programe pentru învățământul primar și gimnazial, ecoturism, tradiții populare etc. O serie de programe care utilizează elementele de rețea, precum și un proiect-pilot ar fi întreprinse, urmate de prezentarea celor mai bune practici⁶⁸. (Coordonator: Ungaria; termen-limită: 2014)*

➤ **Acțiune – „Formarea capacităților autorităților locale în materie de mediu”.** Autoritățile locale au responsabilitatea principală pentru punerea în aplicare a aspectelor legate de mediu, precum gestionarea deșeurilor sau a zonelor protejate. Adesea, acestea nu dețin cunoștințele și capacitățile necesare pentru a dezvolta proiecte în domeniul protecției mediului. În cadrul acestei acțiuni, autoritățile locale ar beneficia de cursuri de formare, s-ar institui un grup de experți care să ajute regiunile și orașele la rezolvarea problemelor, precum și rețelele pentru schimbul de bune practici.

⁶⁸ Ar trebui identificate sinergii cu proiectul „Comorile Dunării: copiii și tinerii iau contact cu cel mai internațional fluviu din lume”, elaborat de Naturschutz Bayern e.V.

C) CREȘTEREA PROSPERITĂȚII ÎN REGIUNEA DUNĂRII

CREȘTEREA PROSPERITĂȚII ÎN REGIUNEA DUNĂRII

Acest pilon se concentrează asupra inovării, a societății informaționale, a competitivității întreprinderilor, a educației, a pieței muncii și a comunităților marginalizate. Obiectivul general este îmbunătățirea prosperității regiunii Dunării. Acest lucru se poate realiza prin ameliorarea cooperării pentru reducerea decalajului pronunțat din cadrul regiunii în multe dintre domeniile abordate de aceste acțiuni. Această cooperare poate viza îmbunătățiri legislative, schimbul de experiență și punerea în aplicare de proiecte comune.

Pilonul se va concentra asupra a trei domenii prioritare: (1) dezvoltarea societății bazate pe cunoaștere prin cercetare, educație și tehnologii ale informației; (2) sprijinirea competitivității întreprinderilor; (3) investițiile în oameni și competențe (educație și formare, piața muncii și comunitățile marginalizate).

Acest pilon constituie un sprijin important pentru strategia Europa 2020:

1. El contribuie la creșterea inteligentă, întrucât consolidează toate cele trei teme ale obiectivului: inovare, prin îmbunătățirea condițiilor necesare pentru transformarea ideilor în produse sau servicii comercializabile; educație, prin optimizarea capitalului uman din regiune; societatea digitală, prin îmbunătățirea accesului la internet și a disponibilității conținutului electronic.
2. El contribuie la creșterea durabilă, întrucât inovarea și noile tehnologii vor contribui la combaterea schimbărilor climatice, la mărirea eficienței energetice și la reducerea poluării generate de transporturi. În plus, domeniul prioritar referitor la competitivitatea întreprinderilor va îmbunătăți mediul de afaceri, în special pentru IMM-uri.
3. El contribuie la o creștere favorabilă incluziunii, întrucât ameliorează capitalul uman prin intermediul educației și al formării profesionale. El va fi completat printr-o mai bună funcționare a pieței forței de muncă la nivel macro-regional. El subliniază, de asemenea, lupta împotriva sărăciei, mai ales împotriva existenței unor comunități marginalizate.

Aceste domenii prioritare trebuie să fie analizate împreună cu alte politici. Strategia încurajează o abordare integrată. De exemplu, ameliorarea competitivității întreprinderilor are un impact pozitiv asupra economiei și a pieței muncii, dar trebuie să fie echilibrată în raport cu atractivitatea orașelor și regiunilor, calitatea vieții cetățenilor și mediul. Toate aceste impacturi nu pot fi analizate separat, ci trebuie să fie abordate în mod integrat, pentru a găsi soluția cea mai viabilă.

Exemple de finanțare care acoperă regiunea

Cheltuieli alocate prin fondurile structurale⁶⁹ în 2007-2013⁷⁰

Cercetare, inovare și antreprenoriat 13,9 miliarde EUR

Inovarea în întreprinderi	5,1 miliarde EUR
Infrastructuri de CDT	2,6 miliarde EUR
Transfer de tehnologie	1,4 miliarde EUR
Activități CDT în centre de cercetare	0,9 miliarde EUR
Altele	3,9 miliarde EUR

Societatea informațională 3,6 miliarde EUR

Servicii și aplicații	1,8 miliarde EUR
Tehnologii și infrastructuri	1,4 miliarde EUR
Altele	0,4 miliarde EUR

Capital uman 13,0 miliarde EUR

Adaptabilitatea lucrătorilor	3,0 miliarde EUR
Accesul la ocuparea unui loc de muncă	3,4 miliarde EUR
Educație și sisteme de învățământ	3,5 miliarde EUR
Învățare pe tot parcursul vieții	1,6 miliarde EUR
Altele	1,5 miliarde EUR

Incluziune 7,6 miliarde EUR

Incluziune socială	1,6 miliarde EUR
Infrastructură de sănătate	2,2 miliarde EUR
Infrastructură în domeniul educației	1,8 miliarde EUR
Altele	2,0 miliarde EUR

Alte surse de finanțare

Alte programe ale UE contribuie la acest pilon, în special: Al șaptelea program-cadru de cercetare, Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA) – național, programele de cooperare transfrontalieră și programele de țară cu beneficiari multipli, o serie de programe din cadrul Instrumentului european de vecinătate și parteneriat (IEVP) (precum programele regionale sau programele de cooperare transfrontalieră), Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR), Fondul european pentru pescuit (FEP) și Programul pentru competitivitate și inovare. Politicile naționale, regionale și locale finanțează, de asemenea, proiecte importante. În plus, există deja o finanțare semnificativă a unui număr mare de proiecte oferită prin intermediul împrumuturilor și/sau cofinanțării de diferite instituții financiare internaționale și bilaterale, cum ar fi Banca Europeană de Investiții (BEI), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), Banca Mondială, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (BDCE) sau alți creditorii.

Mai recent, pentru țările din Balcanii de Vest, au fost depuse eforturi suplimentare pentru a coordona și pentru a combina mai bine instrumentele pentru ajutoare nerambursabile și

⁶⁹ Fondul european de dezvoltare regională (FEDER), care include cooperarea transfrontalieră; Fondul de coeziune și Fondul social european pentru statele membre. Instrumentul de asistență pentru preaderare și Instrumentul european de vecinătate și parteneriat (IEVP) nu sunt incluse.

⁷⁰ Cu toate acestea, utilizarea fondurilor structurale depinde de programele operaționale specifice, elaborate și convenite la începutul perioadei de programare 2007-2013 în strânsă cooperare între Comisia Europeană și statele membre/regiunile respective. Acestea ar trebui să ofere oportunități de finanțare pentru acțiuni/proiecte specifice, în funcție de prioritățile și măsurările/acțiunile identificate în cadrul respectivelor programe operaționale.

împrumuturi prin intermediul Cadrului de investiții pentru Balcanii de Vest⁷¹ (CIBV). Un instrument similar CIBV, Facilitatea de investiții pentru vecinătate, își desfășoară activitatea în beneficiul Republicii Moldova și al Ucrainei.

⁷¹ Cadrul de investiții pentru Balcanii de Vest (CIBV) este un instrument mixt pentru ajutoare nerambursabile și împrumuturi pentru țările candidate și potențial candidate.

7) DEZVOLTAREA SOCIETĂȚII BAZATE PE CUNOAȘTERE PRIN CERCETARE, EDUCAȚIE ȘI TEHNOLOGII ALE INFORMAȚIEI

Prezentarea problemei

Capacitatea unei societăți de a crea cunoaștere și de a o valorifica este un factor esențial pentru progres și creștere. O societate bazată pe cunoaștere are nevoie de o infrastructură de cercetare și de educație competitivă, de instituții care să sprijine și să faciliteze inovarea și de tehnologii ale informației și comunicațiilor de înaltă performanță. În regiunea Dunării aceste condiții-cadru diferă considerabil, ele rămânând însă, în general, inferioare nivelului din UE27. În această privință, Fondul social european (FSE) ar putea fi utilizat pe scară mai largă pentru a sprijini acțiuni și proiecte.

Raportul intermediar privind inovarea europeană clasifică unele țări din regiune ca „lideri ai inovării”, dar altele doar ca „țări în curs de recuperare a decalajului privind inovarea”. În ceea ce privește calitatea și competitivitatea învățământului terțiar în contextul globalizării mediului educațional, se poate observa un decalaj similar. Studiile privind mobilitatea cercetătorilor (studenți, absolvenți și profesori de învățământ superior) arată că țările din Europa de Sud-Est sunt dezavantajate față de alte țări din UE, în special în ceea ce privește mobilitatea internațională în domeniul cercetării, precum și capacitatea de a atrage cooperare bilaterală în domeniul C&D. Cu toate acestea, chiar dacă prezintă diferențe, regiunea este legată de relații comerciale intense și de lungă durată și de evoluții istorice și politice comune, care oferă o bază bună pentru cooperare.

Aplicarea tehnologiilor informației și comunicațiilor poate constitui un stimulent deosebit de eficace pentru dezvoltarea regiunii Dunării. Există posibilitatea unei modernizări rapide, utilizând tehnologii de vârf și evitând etapele intermediare. Sectorul public și sectorul privat ar putea evolua rapid, pentru a furniza servicii într-un mod mai eficient și eficace, de exemplu prin e-guvernare, e-afaceri, e-educație și e-sănătate, sau prin utilizarea co-modală inteligentă a infrastructurii de transport, susținută de tehnologii precum sistemele de servicii de informații fluviale sau transportul electronic de mărfuri. Ar putea fi mult îmbunătățit schimbul de informații și de cunoștințe între întreprinderi, mediul academic, administrație și cetățeni. Recunoscând acest lucru, strategia Europa 2020 subliniază, prin urmare, importanța de a utiliza din plin tehnologiile informației și comunicațiilor⁷² astfel încât ideile inovatoare să se poată transforma în produse și servicii care creează creștere, locuri de muncă de calitate și care contribuie la rezolvarea provocărilor sociale europene și globale. Îmbătrânirea activă și sănătoasă a fost selectată de Comisia Europeană drept prima provocare care să fie abordată de Parteneriatul european pentru inovare, introdus de Comunicarea privind o Uniune a inovării din 6 octombrie 2010⁷³. Este însă necesar să se țină cont de realitatea că indicatorii privind tehnologiile informației și comunicațiilor, cum ar fi accesul la

⁷² Participarea cetățenilor și întreprinderilor la societatea informațională depinde de facilitatea accesului la tehnologiile informației și comunicațiilor. Este necesar ca persoanele să aibă acces la calculatoare, la conexiuni de internet bune și la conținut electronic/servicii electronice. În cadrul strategiei UE 2020, UE și-a propus următoarele obiective: (1) Accesul generalizat la banda largă până în 2013; (2) Accesul generalizat la internetul de mare viteză până în 2020 (> 30Mbps); (3) > 50% din gospodăriile europene să aibă abonament de internet > 100 Mbps până în 2020.

⁷³ http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/innovation-union-communication_en.pdf#view=fit&pagemode=none

internet al gospodăriilor sau pătrunderea benzii largi arată valori scăzute pentru anumite părți din regiunea Dunării, subliniind nevoia de investiții și cooperare în acest domeniu⁷⁴.

Caracteristici ale regiunii Dunării

Având în vedere polarizarea din regiunea Dunării în ceea ce privește inovarea și indicatorii TIC, ar trebui să se promoveze mecanismele de difuzare, precum și sprijinul specific pentru infrastructurile de cercetare. Pentru a încuraja excelența în cercetare și dezvoltare, ar trebui încurajată cooperarea între furnizorii de cunoaștere, întreprinderi și sectorul public și ar trebui să se elaboreze stimulente pentru cooperarea consolidată. O mai bună coordonare a fondurilor naționale și regionale este necesară pentru a stimula cercetarea și dezvoltarea din regiune și pentru a beneficia pe deplin de avantajele Spațiului european de cercetare. Acordurile bilaterale existente ar trebui să fie utilizate și îmbunătățite prin coordonarea multilaterală. O astfel de cooperare ar putea fi realizată fie în funcție de apropierea geografică, fie în funcție de domeniile de excelență. Cooperarea ar trebui să se bazeze pe structuri existente, precum Conferința Rectorilor din Regiunea Dunării⁷⁵, și ar trebui să se bazeze pe experiențele elaborate pentru subregiuni, precum programul de cercetare SEE-ERA net plus⁷⁶.

Actiuni

Acțiunile propuse în continuare sunt în concordanță cu mai mulți piloni ai Agendei digitale pentru Europa, mai ales cu pilonul 4 privind „accesul rapid și ultrarapid la internet”, cu pilonul 5 privind „cercetarea și inovarea”, cu pilonul 6 privind „alfabetizarea digitală, competențele digitale și incluziunea digitală” și cu pilonul 7 privind „beneficiile pentru societatea UE oferite de TIC”.

➤ **Acțiune – „Cooperarea pentru punerea în aplicare a inițiativei emblematice «O Uniune a inovării»⁷⁷ din cadrul strategiei Europa 2020 în regiunea Dunării”** și, în cele din urmă, monitorizarea procesului de atingere a obiectivelor Europa 2020 în ceea ce privește C&D, inovarea, spiritul antreprenorial și educația.

⇒ *Exemplu de proiect – „Instituirea unui mecanism de evaluare inter pares a strategiilor regionale de specializare inteligentă”⁷⁸*, pentru a consolida cooperarea regională și a evita suprapunerile și risipa de eforturi politice și resurse financiare. La reexaminare ar putea participa experți din regiunea Dunării, institute de cercetare și dezvoltare/instituții de învățământ și responsabili politici din administrațiile din regiunea Dunării. Problema de a atinge „o masă critică”, unul dintre principalele aspecte ale specializării inteligente, ar putea

⁷⁴ În 2009 accesul la internet al gospodăriilor din Uniunea Europeană (măsurat ca procentaj din populația totală) a fost de 65%, dar mult mai scăzut în regiunea Dunării (de exemplu, 30% în Bulgaria și România). În privința accesului la banda largă, în timp ce rata de penetrare a benzii largi fixe a fost de 23% în UE (număr de linii de bandă largă fixe per 100 de locuitori, incluzând atât gospodării, cât și întreprinderi), aceasta a fost mult mai scăzută în țările din regiunea Dunării (de exemplu, în Bulgaria și Slovacia a fost de 11%, iar în România de 12%).

⁷⁵ Conferința rectorilor din regiunea Dunării cuprinde 51 de instituții membre din 13 țări, însă nu dispune de resurse comune, nici financiare, nici instituționale.

⁷⁶ SEE-ERA-Net plus este un proiect de cooperare în rețea care își propune să integreze statele membre ale UE și țările din Europa de Sud-Est în Spațiul european de cercetare corelând activitățile de cercetare prin programele naționale, bilaterale și regionale existente. (<http://plus.see-era.net/start.html>)

⁷⁷ „Uniunea inovării” – transformarea ideilor în locuri de muncă, creștere ecologică și progres social (<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/10/1288&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>)

⁷⁸ Comunicarea Comisiei Europene privind contribuția politicii regionale la creșterea inteligentă în Europa 2020 (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/smart_growth/comm2010_553_ro.pdf)

fi evaluată, dacă este cazul, la nivelul regiunii Dunării. (Coordonator: propus de Centrul Comun de Cercetare).

➤ **Acțiune – „O mai bună coordonare a fondurilor naționale, regionale și UE pentru stimularea excelenței în cercetare și dezvoltare, în domenii de cercetare specifice regiunii Dunării”.** Politicile, instrumentele și programele de finanțare în domeniul inovării ar trebui să încurajeze excelența și specializarea inteligentă, și anume să se concentreze asupra principalelor probleme ale regiunii Dunării și să dezvolte punctele forte în materie de cercetare în domenii importante pentru dezvoltarea competitivă pe termen lung a regiunii. Ar trebui valorificate la maximum programele naționale, regionale și ale UE, precum programele finanțate prin fondurile structurale și prin fondurile de dezvoltare rurală, Al 7-lea program-cadru pentru cercetare și dezvoltare, Programul pentru competitivitate și inovare și Planul strategic privind tehnologiile energetice. Este necesară coordonarea cu inițiative întreprinse în țările candidate și potențial candidate.

⇒ **Exemplu de proiect – „Crearea un spațiu de cercetare dunărean prin coordonarea fondurilor”.** Proiectul va fi finanțat din fondurile de cercetare existente la nivel național și regional, pentru a crea un spațiu de cercetare dunărean. Inițiative existente, precum SEE-ERA- net plus, vor servi ca exemple de urmat. Proiectul identifică, de comun acord, domeniile de cercetare⁷⁹ deosebit de importante pentru regiunea Dunării și realizează cereri de proiecte. De asemenea, proiectul va identifica centre regionale de excelență. Se va acorda o atenție deosebită creșterii capacității instituționale și a capacității în domeniul cercetării a partenerilor potențiali din statele membre și din țările terțe. Activitatea se va baza pe inițiativele și instituțiile deja existente⁸⁰ și le va utiliza în mod optim. (Coordonator: propus de Direcția Generală pentru Cercetare din Ungaria).

➤ **Acțiune – „Consolidarea capacităților în domeniul infrastructurii de cercetare”.** Se urmărește modernizarea sistemelor regionale de inovare din întreaga regiune, consolidarea capacităților infrastructurii de cercetare și corelarea mai strânsă a fundațiilor științifice existente pentru a îmbunătăți condițiile inovării. În cazul în care infrastructurile de cercetare competitive lipsesc, acestea ar trebui create. Programele UE și naționale și inițiativele existente din regiune ar trebui să fie utilizate ca bază.

⇒ **Exemplu de proiect – „Instituirea unor centre comune de cercetare la nivel internațional pentru studii avansate”.** Centrele vor atrage cercetători de talie mondială și vor pune la dispoziție infrastructuri de cercetare acolo unde acestea lipsesc. România propune un proiect-pilot privind un centru de cercetare axat pe subiecte de cercetare legate de Dunăre. (Coordonator: România).

➤ **Acțiune – „Consolidarea cooperării între universități și centre de cercetare și ameliorarea rezultatelor în materie de cercetare și educație, prin concentrarea asupra unor propuneri comerciale unice”.** Universitățile și institutele din regiunea Dunării ar trebui să-și consolideze cooperarea în diferite domenii, precum analiza programelor existente de educație și cercetare din regiune și elaborarea unor programe de interes comun, a unor programe de mobilitate pentru studenți și cercetători, a unor proiecte comune de cercetare, prin schimbul celor mai

⁷⁹ Domenii de cercetare cu o importanță deosebită pentru regiunea Dunării ar putea include modalitățile durabile de transport, prevenirea și gestionarea riscurilor, apa, schimbările climatice, silvicultura sau energia eco-eficientă și regenerabilă, tehnologiile ecologice sau TIC.

⁸⁰ Activități existente din cadrul PC7 precum ERA-WIDE, platforma de coordonare WBC, bursele Marie Curie, IRSES sau centrele de servicii Euraxess. Activitățile ar trebui, de asemenea, să se bazeze pe programe de consolidare a capacităților precum „Regiunile cunoașterii și potențialul de cercetare” și rețelele lor de clustere, de exemplu, „Inițiativa privind un cluster în domeniul produselor alimentare”. Ar trebui utilizate, după caz, inițiative în cadrul Instrumentului de asistență pentru preaderare pentru consolidarea capacităților de cercetare în țările candidate și potențial candidate.

bune practici (de exemplu privind punerea în aplicare a procesului de la Bologna), sau prin realizarea unor programe educative inovatoare pentru grupuri-țintă noi pentru universități (de exemplu programe de învățare pe tot parcursul vieții pentru persoane mai în vârstă). Cooperarea viitoare ar trebui să se bazeze pe programele existente, precum programele UE Erasmus și Erasmus Mundus, Leonardo da Vinci sau Jean Monnet, și să utilizeze în mod optim structurile existente, cum ar fi Conferința Rectorilor din regiunea Dunării⁸¹.

⇒ *Exemplu de proiect – „Promovarea schimburilor de studenți și de oameni de știință din regiunea Dunării”. Proiectul BAYHOST⁸² promovează, identifică și coordonează schimburile de studenți și de cercetători în Europa Centrală, de Est și de Sud-Est, prin intermediul proiectelor și programelor de burse. În plus, Forumul BAYHOST al Dunării este dedicat schimbului între serviciile profesionale ale țărilor din regiunea Dunării, precum și schimburilor privind bunele practici și poveștile de succes. (Coordonator: Bavaria)*

⇒ *Exemplu de proiect – „Sublinierea particularităților regiunii Dunării în programele de învățământ universitar”. Un proiect-pilot este propus de Universitatea Andrassy din Budapesta⁸³. O valoare adăugată specifică ar putea fi reprezentată de elaborarea unor programe comune de studiu împreună cu alte universități din regiune în domenii cu o relevanță deosebită pentru regiunea Dunării. Ar trebui utilizate programe UE precum TEMPUS sau Jean Monnet. (Coordonator: Universitatea Andrassy din Budapesta)*

➤ *Acțiune – „Elaborarea și punerea în aplicare a unor strategii de îmbunătățire a furnizării și utilizării tehnologiilor informației și comunicațiilor în regiunea Dunării”. Ar trebui pus un accent special pe îmbunătățirea acoperirii și penetrării benzii largi în zonele rurale. Anumite părți ale societății au o nevoie deosebită de politici specifice privind TIC, de exemplu grupurile cu grad redus de absorbție, cele excluse de la acces sau alte grupuri cu necesități speciale în privința formării profesionale. Având în vedere că mai mult de 30% dintre europeni nu utilizează deloc internetul sau îl utilizează în mod neregulat, Europa 2020 și Agenda digitală europeană identifică alfabetizarea digitală ca prioritate esențială⁸⁴.*

⇒ *Exemplu de proiect - „Valorificarea proiectelor existente pentru a promova societatea informațională în zonele rămase în urmă sau în zonele rurale⁸⁵”. Acest lucru ar putea fi realizat prin încurajarea părților interesate din regiunea Dunării să se alăture proiectelor UE existente⁸⁶.*

⁸¹ Exemple de instituții și inițiative existente: Conferința Rectorilor din Regiunea Dunării, care face legătura între universitățile în regiunea Dunării (www.d-r-c.org), Conferința Rectorilor din Regiunea Alpino-Adriatică, rețele regionale pentru Europa Centrală și de Sud-Est ale Asociației Europene a Universităților din Domeniul Științelor Vieții (ICA – CASEE) sau Grupul de la Salzburg.

⁸² BAYHOST - *Bavarian Academic Centre for Central, Eastern and South-Eastern Europe* (Centrul academic bavarez pentru Europa Centrală, de Est și de Sud-Est).

⁸³ Universitatea germanofonă Andrassy din Budapesta include un Institut al Dunării (www.andrassyuni.hu).

⁸⁴ Grupurile extinse care trebuie vizate includ persoanele cu venituri mici, persoanele cu un nivel scăzut de educație, persoanele în vârstă, persoanele cu handicap, tinerii marginalizați, migranții și alte grupuri, precum romii.

⁸⁵ Programul CADSES (INTERREG IIIB) a finanțat două proiecte importante în aceste domenii: TELEACCESS (crearea de telecentre pentru sprijinirea accesului la societatea informațională în zonele rurale) și EMBRACE (rețea de IMM-uri, care furnizează membrilor săi instrumente precum instrumente de facilitare a comerțului electronic).

⁸⁶ În special, Programul pentru competitivitate și inovare prevede posibilitatea ca la un proiect existent să se alăture noi parteneri.

- ⇒ *Exemplu de proiect „Valorificarea proiectelor existente pentru a promova societatea informațională pentru IMM-uri”⁸⁷. Acest lucru ar putea fi realizat prin încurajarea părților interesate din regiunea Dunării să se alăture sau să valorifice proiectele UE existente*⁸⁸.
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Furnizarea de formare bazată pe TIC pentru publicul larg, în special pentru grupuri-țintă prioritare, cum ar fi persoanele cu venituri mici, persoanele în vârstă sau persoanele cu handicap”. Punctele de acces public la internet e-Hungary, care stabilesc cadrul pentru mai multe proiecte, ar putea servi ca exemplu. Printre altele, programul e-Consultants oferă formare în domeniul TIC educaționale și, prin urmare, promovează competențele informatice ale publicului larg. (Coordonator: Ungaria)*
- **Acțiune – „Elaborarea de strategii în domeniul internetului”.** Aceste strategii ar aborda probleme precum disponibilitatea accesului la internet, libertatea de exprimare pe internet și protecția infrastructurilor critice.
- **Acțiune – „Utilizarea și conținutului electronic și a serviciilor electronice pentru a îmbunătăți eficiența și eficacitatea serviciilor publice și private”.** Tehnologiile informației și comunicațiilor în general, și în special tehnologiile în domeniile e-guvernării, e-educației, e-culturii, e-sănătății, e-afacerilor și e-incluziunii axate pe tema îmbătrânirii active și sănătoase și pe autonomie pot mări rapiditatea, eficacitatea, eficiența și accesibilitatea serviciilor publice, economisind astfel resurse pentru furnizori și pentru utilizatori. Trebuie să se pună accentul pe disponibilitatea infrastructurii tehnice, cum ar fi banda largă și echipamentul tehnic, pe consolidarea capacităților și pe schimbul celor mai bune practici în ceea ce privește elaborarea și punerea în aplicare a e-conținutului, de exemplu prin intermediul centrelor de competență în domeniul tehnologiilor informației și comunicațiilor la nivel național și regional. Trebuie valorificate la maximum fondurile UE (fondurile structurale sau Pachetul de măsuri de redresare al UE⁸⁹, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală). În special, comunicațiile prin satelit ar putea fi utilizate în regiunile izolate și cu densitate scăzută utilizând proiectul GAINS - *Galileo Advanced Innovation Services* (Servicii avansate pentru inovare Galileo)⁹⁰. De asemenea, ar trebui să existe o mai bună sinergie între construirea rețelelor de energie, de transport și de telecomunicații, în scopul reducerii costurilor de instalare pentru banda largă.
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Extinderea utilizării semnăturilor electronice/identificării electronice pentru e-comerț și e-administrație”, în cooperare cu autorități din regiunea Dunării, în conformitate cu Planul de acțiune din noiembrie 2008 privind semnăturile electronice și identificarea electronică*⁹¹. Acesta vizează, de asemenea, să garanteze că aplicațiile de semnare și identificare electronică sunt interoperabile la nivel

⁸⁷ Programul CADSES (INTERREG IIIB) a finanțat două proiecte importante în aceste domenii: EMBRACE (rețea de IMM-uri care furnizează membrilor săi instrumente precum instrumentele de facilitare a comerțului electronic) și ELISA (platforma de e-learning pentru IMM-uri). De asemenea, programul de sprijin pentru politica TIC din cadrul programului-cadru pentru inovare și competitivitate sprijină proiectul RFID-ROI-SME, care are obiectivul de a sensibiliza IMM-urile europene în legătură cu potențialul RFID de a favoriza integrarea lor în concurența globală, mărindu-le în același timp productivitatea.

⁸⁸ În special, Programul pentru competitivitate și inovare, PROGRESS și LLL prevăd posibilitatea ca la un proiect existent să se alăture noi parteneri.

⁸⁹ Pachetul de măsuri de redresare al UE a alocat până în momentul de față circa 360 de milioane EUR pentru dezvoltarea comunicațiilor în bandă largă în zonele rurale (pentru UE-27). Pachetul și-a propus încurajarea acoperirii în bandă largă de 100% pe întreg teritoriul Uniunii până în 2010 sau 2013 cel târziu.

⁹⁰ GAINS este un proiect (cofinanțat de Al 7-lea program-cadru de cercetare) care își propune să realizeze o „autostradă a inovării” ca proces continuu de aplicare coordonată în aval a serviciilor de inovare ale Galileo, în trei etape principale: recunoașterea ideilor, dezvoltarea de produse și servicii și crearea de noi parteneriate.

⁹¹ COM (2008) 798, 28.11.2008.

transfrontalier, în continuarea proiectului-pilot pe scară largă STORK, la care participă multe dintre statele membre din regiune⁹². Acesta ar trebui să permită proceduri mai eficiente din punctul de vedere al costurilor și mai eficiente pentru furnizarea serviciilor publice din întreaga regiune. Ar putea fi utilă experiența proiectului S.A.F.E, în special în ceea ce privește etapa de punere în aplicare⁹³. (Coordonator: propus de Slovenia)

⇒ **Exemplu de proiect – „Promovarea disponibilității serviciilor de e-guvernare în întreaga regiune”**. Acesta poate acționa ca un catalizator pentru dezvoltarea întregii regiuni, de exemplu prin intermediul unor proiecte destinate promovării și facilitării achizițiilor publice electronice transfrontaliere, cum ar fi proiectul PEPPOL - Pan-European Public Procurement Online (Achiziții publice electronice paneuropene online)⁹⁴. O imagine generală a acestui proiect se poate obține consultând Declarația ministerială privind e-guvernarea⁹⁵ și viitorul plan de acțiune al UE privind e-guvernarea. (Coordonator: propus de Slovenia, Baden Württemberg)

⇒ **Exemplu de proiect – „Promovarea disponibilității serviciilor de e-sănătate în întreaga regiune”**. Regiunea Dunării trebuie să își propună să repete și să extindă rezultatele preliminare ale proiectului-pilot pe scară largă epSOS⁹⁶, având obiectivul de a elabora, testa și valida interoperabilitatea dosarelor pacienților și e-rețetele la nivel transfrontalier, precum și ale proiectului Netc@rds⁹⁷, având obiectivul de a facilita accesul la serviciile de asistență medicală neplanificată primite în străinătate, precum și rambursarea acestora. Acesta ar contribui la garantarea siguranței pacienților, la creșterea eficienței serviciilor medicale și ar susține economia. Această acțiune ar fi foarte relevantă datorită caracterului turistic pronunțat al regiunii Dunării și a puternicii mobilități a cetățenilor din regiune (Coordonator: propus de DG Societatea informațională)

➤ **Acțiune – „Stimularea apariției ideilor inovatoare pentru produse și servicii și validarea lor pe scară largă în domeniul societății informaționale, pe baza conceptului de laboratoare vii (living labs)”**. Prin intermediul laboratoarelor vii, întreprinderile, universitățile și administrația publică elaborează împreună noi produse prin implicarea clienților/utilizatorilor începând cu stadiile inițiale, inclusiv concepția. Deschiderea față de evoluțiile în domeniul cercetării și pieței în cadrul unei abordări orientate spre public și persoane ar putea fi vizată inițial în părți ale regiunii cu nevoi sau caracteristici similare, și ulterior extinsă la o scară mai largă, după caz.

⇒ **Exemplu de proiect – „Promovarea inovării și a succesului întreprinderilor pe noi piețe”**. Proiectul își propune să încurajeze și să susțină dezvoltarea unei culturi a inovării mai extinse pe și pentru piețe noi, inclusiv inițiativele privind stimularea creării unor noi piețe, difuzarea de noi tehnologii, încurajarea protecției proprietății intelectuale, standardele și evaluările de impact ale noilor propuneri legislative sau de reglementare privind inovarea.

⁹² www.eid-stork.eu

⁹³ S.A.F.E. - *Secure Access to Federated E-Justice/E-Government* (Un acces sigur la e-justiția/e-guvernarea federală)

⁹⁴ www.peppol.eu

⁹⁵ Noiembrie 2009, <http://www.egov2009.se/wp-content/uploads/Ministerial-Declaration-on-eGovernment.pdf>

⁹⁶ www.epsos.eu

⁹⁷ www.netcards-project.com

8) SPRIJINIREA COMPETITIVITĂȚII ÎNTRERINDERILOR, INCLUSIV DEZVOLTAREA CLUSTERELOR

Prezentarea problemei

Regiunea Dunării include unele dintre regiunile cu cele mai bune performanțe din Europa, dar și regiuni care înregistrează întârzieri considerabile. Regiunile-lider sunt caracterizate de sisteme de susținere a inovării solide și bine stabilite, în timp ce în alte regiuni instituțiile și condițiile-cadru lipsesc, sunt doar nou-înființate sau au trecut recent prin reforme. Întreprinderile agricole, rurale și tradiționale au o bază și o prezență importante pentru a beneficia de modernizarea tehnologică și organizațională. Pentru a valorifica pe deplin potențialul de creștere al regiunii și pentru a sprijini competitivitatea sectoarelor, este necesară îmbunătățirea și ameliorarea coerenței condițiilor-cadru. Există mai multe posibilități pentru a realiza acest lucru.

Pe termen lung, trebuie create rețele transnaționale de cooperare între instituțiile care sprijină inovarea și întreprinderile în diferite sectoare, folosind, de asemenea, oportunitățile oferite de Spațiul european de cercetare (SEC). Ar trebui promovată dezvoltarea clusterelor și centrelor de excelență și ar trebui facilitată cooperarea clusterelor la nivel transfrontalier și transsectorial. Este necesară crearea unor legături cu politica de educație și cercetare. Studiile de cartografiere a clusterelor realizate în regiune și prin inițiative la nivel european ar trebui exploatate și utilizate ca bază de pornire⁹⁸. Pentru a îmbunătăți condițiile de funcționare a întreprinderilor, în special a IMM-urilor, ar trebui consolidate capacitățile instituționale ale agențiilor de susținere a întreprinderilor din regiune.

Regiunea Dunării are, de asemenea, un important potențial de a progresa în direcția realizării pieței unice. În urma celor mai recente procese de extindere a UE, continuă să existe decalaje de implementare, în special legate de sectorul serviciilor, de concurența fiscală și de fluxurile migratorii. Cu toate acestea, relațiile comerciale existente între întreprinderile din regiunea Dunării sugerează un potențial semnificativ de creștere și integrare economică viitoare, dacă barierele în calea schimburilor comerciale transfrontaliere ar putea fi înlăturate, iar regulile actuale ar putea fi simplificate⁹⁹. În plus, este necesară înlăturarea blocajelor transportului din regiune (care împiedică mobilitatea și comerțul la nivelul regiunii și la nivel internațional mai extins).

Caracteristici ale regiunii Dunării

Pentru regiunea Dunării, compusă din diferite țări și medii de inovare cu diferite niveluri de maturitate, este esențial să se consolideze cooperarea transnațională. Aceasta trebuie să aibă loc atât la nivelul politicilor, cât și al întreprinderilor, stimulând astfel coerența regională și creșterea economică durabilă. Cea mai mare valoare adăugată va fi obținută dacă se acordă prioritate sectoarelor în care regiunea are puncte forte.

Actiuni

⁹⁸ Observatorul european al clusterelor; Rețeaua de clustere pentru Europa Centrală și de Est; Grupul pentru politica europeană privind clusterelor.

⁹⁹ Tabloul de bord european privind inovarea 2009/Analiză socioeconomică pentru strategia UE pentru regiunea Dunării.

- **Acțiune – „Încurajarea cooperării și schimbului de cunoștințe între IMM-uri, mediul academic și sectorul public în domeniul de competență în regiunea Dunării”.** Acest obiectiv poate fi atins prin dezvoltarea clusterelor, construirea unor noi parcuri tehnologice și utilizarea celor existente și prin stabilirea de legături între rețelele existente. Ar trebui încurajată cooperarea în domenii în care regiunea Dunării deține cunoștințe specifice. Cooperarea și schimbul de cunoștințe în domeniul strategiilor de specializare inteligentă ar putea orienta opțiunile de specializare, pentru a le face compatibile cu perspectivele de dezvoltare ale întregii regiuni a Dunării¹⁰⁰. Ar trebui să se pună accentul pe acțiunile de sprijinire a internaționalizării IMM-urilor și de facilitare a cooperării interdisciplinare. Inițiative existente, precum Observatorul european al clusterelor, Inițiativa europeană privind clusterelor de excelență, Rețeaua pentru știință și tehnologie, proiectul CEE-ClusterNetwork sau proiectul ACCESS ar trebui să fie utilizate ca puncte de pornire.
- ⇒ **Exemplu de proiect – „Elaborarea unui program pentru regiunea Dunării pentru clusterelor și rețele de IMM-uri”.** Obiectivul este sprijinirea dezvoltării clusterelor și a colaborării în cadrul unor clusterelor internaționale, incluzând sisteme de inovare și rețele de IMM-uri pentru consolidarea creșterii economice. Ca prim pas, proiectul ar trebui să pună în aplicare instrumentele de sprijin ale Inițiativei europene privind clusterelor de excelență¹⁰¹ în regiunea Dunării, în special sistemul de formare pentru organizațiile de clusterelor, indicatorii de calitate și sistemul de analiză comparativă privind gestionarea clusterelor și Platforma de colaborare online pentru clusterelor europene¹⁰². În al doilea rând, proiectul ar trebui să favorizeze cooperarea clusterelor și impunerea unei mărci comune pentru clusterelor din regiunea Dunării. În acest scop, proiectul poate utiliza Clubul de management al clusterelor europene, prin crearea unei platforme descentralizate în regiunea Dunării. (Coordonator: DG Întreprinderi și Industrie).
- ⇒ **Exemplu de proiect – „Facilitarea transferului de cunoștințe creative în regiunea Dunării”.** Acest obiectiv se poate realiza prin crearea unor noi centre de design, inclusiv în sectorul meșteșugăresc, cu obiectivul de a sprijini crearea de noi produse și servicii de către industriile locale sau regionale din toate sectoarele. În plus, ar putea fi luate în considerare noi forme de susținere a inovării, cum ar fi cupoanele pentru inovare, care facilitează transferul de cunoștințe de la serviciile creative la întreprinderile tradiționale. (Coordonator: DG Întreprinderi și Industrie).
- ⇒ **Exemplu de proiect – „Promovarea inovării în sectorul serviciilor în regiunea Dunării”.** Proiectul are trei obiective principale: (a) să colecteze date statistice de înaltă calitate din țările din regiunea Dunării pentru a analiza starea actuală și potențialul de inovare în serviciile bazate pe utilizarea intensivă a cunoașterii; (b) să identifice domeniul de aplicare și obiectivele în privința cooperării transnaționale între clusterelor care operează în subsectoare de servicii precum TIC, industriile creative și sectorul cultural în general, inovarea verde/ecologică, industriile de mobilitate, turismul, transporturile și energia; (c) să armonizeze finanțarea națională și regională pe scară redusă a proiectelor de cooperare inovatoare; (d) să amelioreze condițiile-cadru necesare pentru a sprijini cooperarea în clusterelor în sectorul serviciilor în mod durabil, precum și să faciliteze internaționalizarea întreprinderilor de servicii cu creștere ridicată. Această activitate va stabili legături cu inițiativele relevante existente, precum proiectul UE INNO-Net, finanțat

¹⁰⁰ Strategiile de specializare inteligentă își propun să maximizeze impactul programelor de politică regională pentru atingerea obiectivelor strategiei Europa 2020, astfel cum se indică în Comunicarea Comisiei intitulată „Contribuția politicii regionale la creșterea inteligentă în Europa 2020”.

(http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/communic/smart_growth/comm2010_553_ro.pdf)

¹⁰¹ Pentru mai mult informații, a se consulta site-ul www.cluster-excellence.eu

¹⁰² Pentru mai mult informații, a se consulta site-ul www.cluster-excellence.eu/collaboration

în cadrul inițiativei PRO INNO Europe pentru perioada 2009-2012. (Coordonator: DG Întreprinderi și Industrie).

- ⇒ *Exemplu de proiect – „Optimizarea utilizării resurselor patrimoniului și culturii ale regiunii prin dezvoltarea punctelor forte ale industriilor creative, culturale, ale divertismentului și turismului”. Acolo unde este posibil, proiectul ar trebui să se concentreze asupra inițiativelor existente la nivel local și UE și să încurajeze cooperarea dintre aceste inițiative. De exemplu, un puternic potențial de cooperare consolidată există în cazul industriilor media (TV, radio, filme), al festivalurilor, al muzicii folclorice și al sportului.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Instituirea unei rețele pentru regiunea Dunării în domeniul tehnologiilor de mediu inovatoare” în scopul de a promova dezvoltarea unei infrastructuri atractive, competitive și durabile în regiunea Dunării. Rețeaua face legătura între întreprinderi, centre de cercetare și autorități regionale și locale și are obiectivul de a pune în aplicare tehnologii de mediu inovatoare în regiunea Dunării, precum instalații moderne de tratare a deșeurilor și a apelor uzate, sisteme energetice inovatoare (cu eficiență ridicată și cu utilizarea în principal a surselor de energie regenerabilă) și tehnologii de purificare a aerului și a apei. Cooperarea existentă în regiunea Dunării ar putea fi integrată ca parte a Rețelei pentru regiunea Dunării. (Coordonator: Germania/Baden-Württemberg)*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Susținerea punerii în aplicare a proceselor de producție care să țină seama de eficiența ecologică în IMM-uri”. Proiectul „Actclean” sprijină îmbunătățirea performanțelor de mediu a IMM-urilor, reducerea costurilor și creșterea vânzărilor prin consultări, crearea de contacte între întreprinderile cu interese compatibile și schimbul de cunoștințe. Promovarea tehnologiilor și a sistemelor de gestionare ecologice făcând legătura între cerere și ofertă va oferi IMM-urilor know-how tehnologic și administrativ, pe de o parte, și va facilita comercializarea soluțiilor deja existente, pe de altă parte. (Coordonator: Agenția Federală de Mediu și Ministerul federal pentru mediu din Germania)*
- *Acțiune – „Îmbunătățirea sprijinului pentru întreprinderi și consolidarea capacităților IMM-urilor în materie de cooperare și comerț”. Cooperarea ar trebui să reunească agențiile de susținere a întreprinderilor relevante, organizațiile de clustere, camerele de comerț și industrie sau asociațiile industriale din regiunea Dunării și să dezvolte serviciile de susținere a întreprinderilor legate de cooperarea transfrontalieră în domeniul C&D, de comerț și de internaționalizare.¹⁰³ Un element-cheie al cooperării ar trebui să fie consolidarea capacității instituționale a agențiilor de susținere a întreprinderilor implicate, prin oferirea unui sprijin specific și prin schimbul de experiență și de bune practici. Ar trebui utilizate în mod optim forurile și instituțiile existente, cum ar fi rețeaua întreprinderilor europene sau rețelele deja instituite ale camerelor de comerț, cum ar fi Asociația Camerelor de Comerț din Regiunea Dunării. În cazul în care acest lucru este posibil și oportun, ar trebui să se ia în considerare situația specială a IMM-urilor în țările candidate în ceea ce privește finanțarea.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Organizarea unor forumuri bianuale de afaceri care să reunească întreprinderi, administrații publice, organizații regionale și mediul academic din regiunea Dunării”. Obiectivul este extinderea cooperării și a oportunităților de afaceri pentru IMM-urile din regiunea Dunării în sectorul privat, dar și a cooperării cu mediul academic și sectorul public, stimularea creșterii, inovării și competitivității din regiunea Dunării. Inițiativele existente care pot fi utilizate ca bază includ cele ale camerelor de*

¹⁰³ Astfel de servicii ar putea să se refere la informare și consiliere privind legislația UE, învățarea limbilor străine, consultanță pentru cooperarea în domeniul C&D, călătorii comune de afaceri în regiune, reuniuni de cooperare/constituire a unor rețele.

comerț, Inițiativa pentru Europa Centrală, Rețeaua întreprinderilor europene sau Forumul economic de la Viena. După caz, s-ar putea face schimb de bune practici cu, de exemplu, Forumul pentru dezvoltare baltică. (Coordonator: Camera de Comerț a Austriei, Școala de Management IEDC-Bled)

⇒ *Exemplu de proiect – „Consolidarea antreprenorilor și IMM-urilor din regiunea Dunării”. Proiectul dezvoltă într-un mod coerent oportunitățile și provocările pentru IMM-urile care fac afaceri și cercetare în regiunea Dunării. Acesta coordonează cooperarea dintre camerele de comerț, asociațiile industriale, organizațiile de clustere și agențiile guvernamentale pentru a identifica nevoile specifice ale sectoarelor de creștere (potențială) și/sau ale sectoarelor de competențe-cheie¹⁰⁴. În special, el identifică și pune în aplicare abordările inovatoare privind transferul de cunoștințe de la universități și institute de cercetare către întreprinderi, în special IMM-uri¹⁰⁵. El utilizează în mod optim inițiativele existente cum ar fi SEECCEL - South East European Centre for Entrepreneurial Learning (Centrul pentru învățare antreprenorială în Europa de Sud-Est)¹⁰⁶.*

➤ *Acțiune – „Susținerea întreprinderilor prin programe de formare și calificare de înaltă performanță”. Insuficiența lucrătorilor calificați și nivelul ridicat al șomajului pentru lucrătorii necalificați din regiune au consecințe asupra competitivității întreprinderilor; aceste probleme pot fi soluționate prin îmbunătățirea programelor de calificare din țările regiunii Dunării, ameliorând astfel nivelul general al calificărilor și oportunitățile de ocupare a locurilor de muncă. Prin cooperarea mai strânsă a instituțiilor pieței forței de muncă și a camerelor de comerț relevante, s-ar putea schimba cele mai bune practici existente, sprijinind astfel „Cadrul european al calificărilor”. Ar trebui elaborate instrumente de sprijin pentru întreprinderile angajate în consolidarea capacității și a productivității personalului lor. Trebuie exploatate la maximum instituțiile și organismele existente din regiune¹⁰⁷.*

⇒ *Exemplu de proiect – „Elaborarea unor programe comune de educație și formare profesională împreună cu întreprinderile”, cu scopul de a îmbunătăți eficiența programelor de formare și calificare din regiune. Proiectul ar putea reuni sectorul privat, administrația publică în domeniile educației și pieței muncii și societatea civilă, cum ar fi camerele de comerț, pentru a dezvolta și coordona programele de formare profesională și lingvistică, programele de învățământ universitar și a realiza schimburi de studenți și conferențieri. Mai mult, ar trebui analizată necesitatea unor noi centre-pilot de formare. Crearea unui centru de formare profesională în industria electrotehnică în Bratislava este propus ca exemplu. (Coordonator: Slovacia; Asociația Camerelor de Comerț din Regiunea Dunării).*

➤ *Acțiune – „Acordarea de prioritate punerii eficiente în aplicare a măsurilor prevăzute în cadrul Small Business Act pentru Europa¹⁰⁸”. Ar trebui promovată simplificarea administrativă pentru înființarea unei întreprinderi, pentru obținerea unei licențe sau pentru declararea falimentului. Ar trebui, de asemenea, să se pună accentul pe garantarea unui acces*

¹⁰⁴ Astfel de puncte forte includ ingineria mecanică, mecatronica, energia ecologică, tehnologiile de mediu, mobilitatea ecologică, tehnologia plasticului, tehnologia materialelor, sănătatea, științele vieții, TIC, industriile creative, sectorul produselor alimentare și biotehnologia.

¹⁰⁵ Este necesară utilizarea optimă a instituțiilor și rețelelor existente, precum *Southeast Europe Management Forum Bled – Kopaonik*.

¹⁰⁶ În privința țărilor terțe, ar trebui favorizată coordonarea cu Fundația Europeană de Formare, cu inițiativele OCDE și cu Inițiativa de cooperare regională pentru Balcanii de Vest.

¹⁰⁷ Ar trebui, de asemenea, favorizată coordonarea cu Fundația Europeană de Formare, care contribuie la dezvoltarea sistemelor de educație și formare din țările partenere ale UE.

¹⁰⁸ „Small Business Act” pentru Europa: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/>

sigur la capital pentru IMM-uri prin promovarea instrumentelor de finanțare existente și, după caz, introducerea de instrumente noi și inovatoare pentru regiune, în special pentru întreprinderile nou înființate¹⁰⁹. Instrumentele financiare existente ale UE ar trebui utilizate în mod optim pentru a asigura accesul la finanțare al IMM-urilor, într-un moment în care condițiile pieței sunt dificile¹¹⁰. Exemplele de bune practici privind ghișeele unice ar trebui difuzate și puse în aplicare. Pentru a ajuta IMM-urile care doresc să facă afaceri în Balcanii de Vest, ar trebui utilizate centrele de sprijinire a întreprinderilor existente din regiune, fiind necesară consolidarea cooperării dintre acestea și extinderea serviciilor.

- **Acțiune – „Îmbunătățirea competitivității zonelor rurale și în special a sectorului agricol”** prin încurajarea antreprenoriatului rural, susținerea inovării și a cooperării în sectorul agricol și susținerea diversificării economiilor rurale, inclusiv exploatarea industriilor mobilității. Acest lucru poate fi realizat prin programe de formare și educare, prin cooperarea consolidată în domeniul producției, distribuției și comercializării, de exemplu prin intermediul clusterelor, și prin dezvoltarea în comun și punerea în aplicare a celor mai bune practici privind calitatea produselor agricole. Ar trebui promovat schimbul reciproc de bune practici între autoritățile competente, operatorii din industria alimentară și agricultorii de-a lungul întregului lanț alimentară și ar trebui favorizată cooperarea strânsă cu Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară. În acest sens, trebuie valorificată inițiativa „O formare mai bună pentru o hrană mai sigură” pentru statele membre și țările terțe¹¹¹. Ar trebui utilizate în mod optim legăturile între mediul rural și mediul urban și potențialul informaticii de a favoriza transferul unor întreprinderi, locuri de muncă și servicii care în trecut erau predominant situate în zone urbane. Trebuie să se utilizeze pe deplin finanțarea disponibilă în cadrul Fondului european agricol pentru dezvoltare rurală, prin intermediul programelor de sprijin naționale și a cooperării transnaționale (abordarea *Leader*).

⇒ *Exemplu de proiect – „Sprijinirea dezvoltării zonelor de pescuit cu implicarea grupurilor de acțiune locală în sectorul pescuitului (FLAGS - Fisheries Local Action Groups)” pentru promovarea diversificării activităților economice și crearea de noi oportunități de ocupare a forței de muncă în zonele de pescuit. FLAGS sunt structuri de parteneriat tripartit (actor economic, autorități locale și societatea civilă), care acoperă atât comunitățile rurale, cât și comunitățile urbane mici cu un procent ridicat al activităților economice legate de pescuit. Acestea sunt afectate de disponibilitatea limitată a resurselor de pescuit, de poluarea apei sau de eficiența economică redusă a activităților respective. Finanțarea în cadrul Fondului european pentru pescuit este disponibilă pentru punerea în aplicare integrată a dezvoltării locale durabile în zonele de pescuit, care vizează valorificarea patrimoniului artistic și cultural, promovarea inovării, diversificarea activităților economice, în special (eco)turismul, meșteșugurile tradiționale și crearea unei valori adăugate pentru produsele pescărești, în același timp cu protecția habitatului natural.*

¹⁰⁹ Printre exemple s-ar putea număra fonduri cu capital de risc transfrontaliere, sisteme de garantare transfrontaliere sau fonduri transfrontaliere pentru acordarea de ajutoare nerambursabile mici, care ar permite crearea de economii de scară sau de gamă atunci când se investește în IMM-uri sau li se acordă împrumuturi.

¹¹⁰ Printre programele UE existente care oferă posibilitatea de a finanța IMM-urile se numără: Programul pentru competitivitate și inovare (PCI), programele-cadru, fondurile structurale, inițiativa JASMINE, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și programele IPA cu beneficiari multipli. Mai mult, ar trebui promovat „Ghidul practic ” pentru beneficiarii potențiali ai PCI și ai programelor cadru: http://cordis.europa.eu/eu-funding-guide/home_en.html

¹¹¹ Programul O formare mai bună pentru o hrană mai sigură: http://ec.europa.eu/food/training_strategy/index_en.htm

- **Acțiune – „Eliminarea barierelor transfrontaliere și a blocajelor între oameni și întreprinderi - o Europă integrată pentru o regiune a Dunării mai atractivă”¹¹²**. Este necesar să se acorde o atenție specială lacunelor privind punerea în aplicare a pieței unice, precum cele legate de servicii, de concurența fiscală și de fluxurile migratorii. Activitățile ar trebui să valorifice instrumente consolidate, cum ar fi centrele SOLVIT, care pot ajuta cetățenii și întreprinderile să facă uz de drepturile lor la libera circulație în UE și să facă afaceri dincolo de frontiere. Dacă este cazul, ar trebui să se acorde atenție și infrastructurii fizice, pentru a facilita libera circulație a mărfurilor și a persoanelor.
- **Acțiune – „Îmbunătățirea condițiilor-cadru pentru IMM-uri în domenii în care lipsesc infrastructurile competitive”**. Acest lucru ar putea fi realizat prin crearea unor parcuri industriale și tehnologice comune sau incluse în rețele, precum și a unor centre în domeniul transporturilor, logisticii și expozițiilor. Un accent special ar trebui pus pe zonele rurale și pe regiunile de frontieră, unde infrastructurile competitive pentru IMM-uri sunt adesea slab dezvoltate sau lipsesc.

¹¹² Inițiativa vizând integrarea țărilor candidate și potențial candidate în piața unică europeană ar putea contribui la această acțiune. Țările care participă la Acordul central european de comerț liber (CEFTA), care sunt implicate în soluționarea acestor aspecte între țările candidate și potențial candidate, ar putea examina posibilitatea de a contribui la această acțiune.

9) INVESTIȚII ÎN OAMENI ȘI ÎN COMPETENȚE

Prezentarea problemei

Investind în resursele umane și utilizând în mod optim capitalul său uman, regiunea Dunării poate progresa și crește într-o manieră inteligentă și favorabilă incluziunii. Pentru a obține o creștere bazată pe cunoaștere și favorabilă incluziunii, este necesar să se promoveze autonomia cetățenilor, prin mărirea ratelor de ocupare a forței de muncă, investirea în dezvoltarea competențelor, combaterea sărăciei și modernizarea piețelor muncii și a sistemelor de formare și de protecție socială.

Utilizând în mod optim capitalul său uman, regiunea Dunării se poate baza pe mai multe oportunități, dar trebuie, de asemenea, să abordeze anumite provocări¹¹³. Populația din regiunea Dunării este mai tânără decât media UE 27, deși populația totală a început să scadă ca urmare a unui spor natural negativ. Indicatorii privind persoanele care renunță timpuriu la școală sunt considerabil mai buni în regiunea Dunării față de UE 27, în ciuda faptului că procentul din populație cu studii superioare este mai mic. Rata șomajului este mai puțin pronunțată în regiunea Dunării, dar mai puține persoane sunt încadrate în muncă, iar ocuparea forței de muncă în sectoarele tradiționale, cum ar fi agricultura, este încă ridicată. Pe piața forței de muncă, mobilitatea lucrătorilor necesită atenție. Este necesar să se ofere persoanelor oportunități reale de a lucra în apropierea locului unde trăiesc și de a face alegeri în cunoștință de cauză cu privire la mobilitate, care să aducă beneficii tuturor. Ameliorarea posibilităților de a locui și de a munci aproape de familie și de locul de origine depinde de existența unor locuri de muncă locale mai bune; acest lucru este important și pentru ca regiunea să nu se confrunte cu un exod de inteligență și, astfel, cu scăderea rentabilității investițiilor în competențe. Aspectele legate de mobilitate depind în special de factori de natură juridică și administrativă, fiind legate de securitatea socială și de recunoașterea calificărilor. În plus, este necesar să se abordeze obstacolele indirecte legate de cazare, limbă, găsirea unui loc de muncă pentru partenerii de viață, precum și obstacolele psihologice, în special problema întoarcerii în țara de origine și lipsa recunoașterii mobilității. Migrația pe motive de muncă urmează o direcție est-vest, ca urmare a diferențelor considerabile între venituri în regiunea Dunării, având astfel ca rezultat un exod de inteligență în anumite regiuni și o ofertă excedentară în altele. Deschiderea piețelor muncii din Austria și Germania pentru Republica Cehă, Slovacia, Ungaria și Slovenia pot, de asemenea, consolida această evoluție. Mobilitatea cercetătorilor și studenților, și prin urmare, a cunoașterii, sunt mai reduse în cea mai mare parte a regiunii danubiene față de alte regiuni din Europa și necesită o atenție specială¹¹⁴.

Pentru a utiliza întregul potențial al forței de muncă și pentru a combate sărăcia, este necesar ca piața forței de muncă din regiunea Dunării să fie mai favorabilă incluziunii. În ceea ce privește egalitatea de șanse între bărbați și femei, inegalitățile sunt mai pronunțate în părțile superioare ale regiunii decât în părțile inferioare. Rata globală a ocupării forței de muncă pentru femei și bărbați este mai mică decât în UE 27. În plus, o populație sănătoasă reprezintă un factor esențial pentru dezvoltarea economică durabilă, iar în regiune continuă să existe disparități în privința condițiilor

¹¹³ Surse: Eurostat, Tabloul de bord european privind inovarea 2009, DG Educație și Cultură, Analiza socioeconomică.

¹¹⁴ Un nivel redus de mobilitate spre interior a studenților în părți importante ale regiunii, cu excepția Austriei și Germaniei; Un nivel ridicat de mobilitate spre exterior în Bulgaria, Slovacia, Croația, Germania și Austria. (EUROSTAT și DG Educație și Cultură).

de sănătate. Aproximativ o treime din populația UE amenințată de sărăcie trăiește aici, o mare parte a acesteia provenind din grupuri marginalizate, incluzând 80% din romii din Europa. În afară de sărăcie, comunitățile de romi sunt deosebit de expuse la excluziunea socială și economică, la segregarea spațială și la condiții de viață precare. În timp ce incluziunea lor este de multe ori abordată doar din punctul de vedere al discriminării, aspectele socioeconomice și consecințele ecologice ale condițiilor de trai și infrastructurilor necorespunzătoare sunt importante în egală măsură. Lipsa unei abordări corespunzătoare a problemelor celor 10 milioane de romi din regiune are implicații pentru întreaga UE.

Caracteristici ale regiunii Dunării

Această analiză îndeamnă la acțiune într-un mare număr de domenii, punând accentul pe o mai mare coerență. Politicile din domeniile educației, pieței muncii, integrării, cercetării și inovării ar trebui să se consolideze reciproc. Trebuie acordată atenție consolidării capacităților la toate nivelurile – individual, organizațional, regional, național sau macro-regional. Ar trebui să se includă dezvoltarea competențelor-cheie și a capacităților de organizare, promovarea unor parteneriate inovatoare, precum și guvernarea în context regional/național. Sunt necesare eforturi comune mai intense pentru îmbunătățirea performanțelor prin utilizarea unor valori de referință europene comune în materie de educație și formare profesională.

Este necesară cooperarea mai strânsă a instituțiilor pieței forței de muncă în ceea ce privește politicile, măsurile și schimbul de informații. Pentru a încuraja schimburile reciproce de lucrători, cercetători, studenți și specialiști și pentru a reduce fluxurile de migrație într-un singur sens, trebuie consolidată cooperarea între organisme din învățământul primar, secundar și terțiar și trebuie accelerată recunoașterea reciprocă a profesiilor și a diplomelor. O valoare adăugată specifică o reprezintă participarea mai mare a țărilor din Balcanii de Vest și a altor țări terțe din regiune la programele și structurile de cooperare existente. Cooperarea existentă dintre statele membre și țările terțe ar putea servi ca bază.

De asemenea, în regiunea Dunării există numeroase posibilități de a colabora pentru combaterea excluziunii sociale și economice a comunităților marginalizate, în special a romilor. Este necesar ca finanțarea să fie clar orientată. Politicile trebuie să fie elaborate în colaborare, pe baza celor mai bune practici internaționale. Acțiunile trebuie să fie lucide și eficiente. În ceea ce privește guvernarea, adesea nivelul intervențiilor de zi cu zi din regiuni și orașe este cel în care drepturile omului necesită o consolidare suplimentară. Autoritățile locale, regionale și naționale au un rol esențial în aplicarea lor cotidiană. După cum s-a menționat, trebuie acordată o atenție deosebită situației comunităților de romi¹¹⁵. Sunt extrem de importante proiectele care deschid frontierele comunităților și reunesc romii și membrii altor comunități.

Actiuni

- **Acțiune – „Consolidarea performanței sistemelor de educație prin cooperarea mai strânsă a instituțiilor, sistemelor și politicilor de învățământ”.** Promovarea eficienței, inovării și a bunei guvernări în educație și formare profesională sunt esențiale pentru confruntarea cu provocările reprezentate de globalizare, schimbările demografice, dezvoltarea rapidă a tehnologiei și creșterea presiunii asupra bugetelor publice. Acest lucru ar trebui realizat în

¹¹⁵ Zece principii de bază pentru incluziunea romilor au fost stabilite în cadrul concluziilor Consiliului UE privind ocuparea forței de muncă, politica socială, sănătatea și consumatorii din 8 iunie 2009. Unele dintre acestea au fost utilizate ca bază pentru modificarea regulamentului FEDER privind locuințele. Modificarea va permite explicit, dar nu exclusiv, să se investească în locuințe noi sau în renovarea locuințelor existente atât în zonele urbane, cât și în zonele rurale, ca parte a unei abordări integrate – coordonarea politicilor în domeniul educației, locuințelor, ocupării forței de muncă și sănătății. Este, de asemenea, important să se creeze și să se consolideze legăturile cu acțiunile întreprinse ca parte a „Deceniului de incluziune a romilor” (2005-2015).

special prin schimbul celor mai bune practici din diferite sisteme de educație și formare profesională prin intermediul cooperării transnaționale, prin elaborarea în comun de programe și materiale, promovarea cercetării privind economia educației, învățarea reciprocă și consolidarea capacităților, și anume pentru politicile și practicile bazate pe elemente concrete și pentru facilitarea procesului de învățare, formularea de strategii și acțiuni politice. O valoare adăugată specifică constă în includerea țărilor terțe, iar programele și structurile de cooperare deja existente trebuie valorificate la maximum¹¹⁶.

⇒ *Exemplu de proiect – „Susținerea reformelor viabile ale învățământului în regiunea Dunării”. Crearea unor platforme privind reformarea viabilă a învățământului poate îmbunătăți rezultatele educaționale și calitatea sistemelor de învățământ din regiunea Dunării. Platforme consacrate includ CECE¹¹⁷, care pune accentul pe învățarea reciprocă, consolidarea capacităților și proiecte comune între statele membre ale UE din regiune, și ERI SEE¹¹⁸, care pune accentul pe consolidarea capacităților și transferul de know-how între statele membre ale UE și țările terțe și acționează ca o interfață pentru evoluțiile inițiativelor UE, europene și internaționale relevante în domeniul educației. Ambele proiecte iau în considerare cadrul strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării („ET 2020”)¹¹⁹. (Coordonator: propus de Ministerul Federal al Educației, Artelor și Culturii din Austria).*

⇒ *Exemplu de proiect – „Consolidarea rețelelor de școli din regiunea Dunării”. Academia școlilor din Europa Centrală (ACES - Academy of Central European Schools)¹²⁰ urmărește să sprijine crearea unei rețele central europene de școli în cele cincisprezece țări actualmente partenere. Scopul este de a încuraja dialogul și cooperarea dintre tineri și de a crea o rețea viabilă de cunoștințe comune, învățare reciprocă și inovare. Ar trebui să se facă schimb de cele mai bune practici cu alte parteneriatele școlare internaționale în curs de desfășurare, cum ar fi proiectul PASCH¹²¹ (coordonator: propus de Ministerul Federal al Educației, Artelor și Culturii din Austria).*

➤ *Acțiune – „Încurajarea cooperării între principalele părți interesate în ceea ce privește politicile privind piața forței de muncă, educația și cercetarea, pentru a crea regiuni și medii de învățare”. Pentru a mări capacitățile inovatoare ale forței de muncă din regiunea Dunării, este necesară dezvoltarea unor noi forme de parteneriat și de cooperare între principalele părți interesate (piața forței de muncă, educația și formarea profesională, cercetarea și angajatori). Angajatorii (privați, publici și voluntari) au un rol important de jucat în identificarea cunoștințelor, abilităților și competențelor necesare în viața profesională. Pentru a îmbunătăți capacitatea de integrare profesională și potențialul antreprenorial al tuturor celor care învață, ar trebui dezvoltate comunicarea și cooperarea activă între instituțiile de învățământ și de formare, pe de o parte, și angajatori pe de altă parte.*

⇒ *Exemplu de proiect – „Consolidarea pieței forței de muncă din regiunea Dunării, în contextul pieței forței de muncă a UE”. În timp ce piețele naționale ale forței de muncă*

¹¹⁶ Obiectivul principal este consolidarea Spațiului european al educației (EAE), contribuind astfel la succesul și viabilitatea procesului de integrare în UE. Trebuie să se ia în calcul și să se monitorizeze nevoile specifice ale țărilor și necesitățile EAE, conform programului de lucru „Educație și formare 2020”. Eforturile ar trebui să valorifice proiectele de cooperare bilaterală și inițiativele multilaterale deja existente.

¹¹⁷ Cooperarea central europeană în domeniul educației: www.bmukk.gv.at/europa/bibildung/cece.xml

¹¹⁸ Inițiativa de Reformă a Învățământului din Europa de Sud-Est: www.erisee.org

¹¹⁹ ET 2020 http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc36_en.htm

¹²⁰ <http://www.aces.or.at/start.asp?ID=120245&b=829>

¹²¹ <http://www.pasch-net.de/deindex.htm>

din regiunea Dunării sunt supuse unor condiții-cadru diferite, legăturile economice și circulația lucrătorilor au început să înlăture frontierele dintre țări și piețe. Proiectul urmărește valorificarea proiectelor de cooperare bilaterală existente și extinderea lor la regiunea Dunării. Acesta ar putea încuraja recunoașterea reciprocă a profesiilor și calificărilor, precum și politicile specifice în domeniul pieței forței de muncă (vizând femeile, tinerii, șomerii de lungă durată, minoritățile etc.) consolidând, astfel, piața forței de muncă din regiunea Dunării.

⇒ *Exemplu de proiect – „Dezvoltarea unor statistici comune privind piața forței de muncă din regiunea Dunării”. Pentru a crea o bază pentru strategii comune pe piața forței de muncă, proiectul urmărește să producă date statistice pertinente privind piața forței de muncă din regiunea Dunării, incluzând date privind cererea specifică de pe piața forței de muncă, fluxurile de forță de muncă, factorii care încurajează mobilitatea transnațională a forței de muncă și barierele în calea acesteia, diferențele în privința condițiilor de muncă, venitul disponibil și sistemele de securitate socială. O valoare adăugată specifică constă în participarea țărilor terțe. Proiectele de cooperare bilaterală existente ar trebui să fie utilizate pentru a dezvolta cooperarea la nivel macroregional.*

➤ *Acțiune - „Sprijinirea creativității și a spiritului antreprenorial”. Reorientarea către spiritul antreprenorial și creativitate este o condiție importantă pentru întreprinderi, în special pentru întreprinderile mici și mijlocii și, prin urmare, pentru competitivitatea Europei. Acest obiectiv poate fi atins prin introducerea unor metode de predare inovatoare care să sprijine creativitatea și spiritul antreprenorial, la toate nivelurile de învățământ, prin promovarea dialogului intercultural sau prin cursuri de limbi străine, valorificând diversitatea lingvistică și culturală din regiunea Dunării. O atenție deosebită trebuie acordată zonelor rurale și creării unor oportunități de angajare alternative, precum și diversificării economice pentru persoanele care lucrează în sectoare tradiționale în care restructurarea este încă în curs de desfășurare, cum ar fi agricultura.*

➤ *Acțiune – „Sprijinirea mobilității lucrătorilor, cercetătorilor și studenților prin punerea în aplicare a Cadrelor europene al calificărilor”. Țările din regiunea Dunării se vor coordona pentru a elabora cadre de calificare naționale. O valoare adăugată specifică este sprijinirea statelor membre din afara UE în elaborarea cadrelor lor naționale de calificare¹²².*

⇒ *Exemplu de proiect – „Îmbunătățirea capacităților principalelor părți interesate în domeniul educației, științei și cercetării”. Proiectul Program de mobilitate pentru îmbunătățirea capacităților de cooperare regională în domeniul educației, științei și cercetării¹²³ vizează consolidarea capacităților relevante prin învățarea reciprocă și schimbul de cunoștințe de specialitate și de know-how în cadrul ministerelor responsabile pentru educație, știință și cercetare în ceea ce privește gestionarea activităților și programelor regionale și internaționale în sectoarele în cauză. Fiind o măsură care vizează abilitarea părților interesate, proiectul contribuie la consolidarea parteneriatelor regionale durabile și constă în vizite pe termen scurt în cadrul unor instituții și rețele-cheie din domeniul cooperării pentru dezvoltarea capitalului uman. (Coordonator: propus de Ministerul Federal al Educației, Artelor și Culturii din Austria).*

➤ *Acțiune – „Analiza comună a decalajelor în punerea în aplicare a politicilor privind învățarea pe tot parcursul vieții (LLL) și schimbul de bune practici privind punerea în aplicare”. Strategiile globale privind învățarea pe tot parcursul vieții și punerea lor în aplicare au fost identificate drept priorități pentru dezvoltarea societăților cunoașterii. Transpunerea lor în realitate și creșterea impactului lor asupra cursanților individuali rămâne o provocare*

¹²² Ar trebui urmărită cooperarea cu Fundația Europeană de Formare.

¹²³ http://www.taskforcehumancapital.info/fileadmin/documents/TF_Mobility_Programme_2010.pdf

majoră. Consolidarea capacității instituționale a organismelor responsabile pentru învățarea pe tot parcursul vieții este o condiție prealabilă pentru punerea în aplicare a acestor politici.

- **Acțiune – „Îmbunătățirea coordonării trans-sectoriale a politicilor pentru a răspunde provocărilor demografice și privind migrația”.** Ar trebui să se depună mai multe eforturi pentru dezvoltarea cunoștințelor privind situația actuală, factorii și impacturile fluxurilor de migrație și schimbările demografice, pentru a crea o bază pentru cooperarea consolidată a diferitelor politici la toate nivelurile de guvernare. Coordonarea transsectorială a politicilor între departamente guvernamentale, autoritățile în domeniul educației, serviciile sociale, serviciile de asistență medicală, autoritățile responsabile pentru politicile culturale, autoritățile din sectorul locuințelor și al amenajării teritoriului, serviciile din domeniul azilului și imigrării la nivel local, regional și național, precum și dialogul cu societatea civilă sunt esențiale pentru a asigura un nivel adecvat de sprijin. Ar trebui să se ia în considerare consecințele spațiale ale schimbărilor sociale, economice și culturale determinate de migrație și răspunsurile posibile în contextul dezvoltării rurale și urbane. Cooperarea cu organizațiile existente, precum Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) și utilizarea analizelor și recomandărilor acestora, ar fi deosebit de utile.

- **Acțiune – „Combaterea sărăciei și excluziunii sociale a comunităților marginalizate din regiunea Dunării, în special a comunităților de romi”.** Pentru a valorifica pe deplin populația din regiunea Dunării, trebuie să se dedice o atenție deosebită abilitării grupurilor amenințate de sărăcie și să se asigure accesul și existența de oportunități pentru aceste grupuri. Copiii, persoanele în vârstă, persoanele cu handicap fizic sau mintal, imigranții, persoanele fără domiciliu, reprezentanții grupurilor etnice marginalizate reprezintă cele mai vulnerabile categorii. Comunitățile de romi, ale căror condiții sunt adesea deosebit de grave și total nepotrivite pentru Europa secolului XXI, au nevoie de o atenție specială. Acțiunile menite să reducă numărul persoanelor la risc de sărăcie trebuie să se completeze reciproc, aplicând o abordare integrată¹²⁴.

- ⇒ *Exemplu de proiect – „Îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților de romi”. În regiunea Dunării, romii trăiesc adesea în medii fără apă potabilă, fără sisteme de canalizare, fără acces la curent electric și la servicii de telecomunicații. În plus față de aceste standarde de lumea a treia, ei se confruntă cu riscuri naturale precum inundațiile, instabilitatea sau vecinătatea unor deșeuri periculoase. Proiectele trebuie să se concentreze asupra nevoilor de bază în materie de infrastructură, dar și asupra creării unor mijloace de trai durabile în mediul rural, în special pentru populația romă, combinând reducerea sărăciei cu gestionarea durabilă a resurselor. Este necesar să se utilizeze mult mai bine oportunitățile de finanțare, în special fonduri precum cele structurale.*

- ⇒ *Exemplu de proiect – „Crearea unui dialog între populația romă și restul populației” este un angajament pe termen lung în vederea îmbunătățirii situației romilor în societatea europeană, oferind romilor oportunități de a participa la proiecte sociale, de mediu și culturale în afara propriei comunități. Obiectivul ar trebui să fie acela de a extinde cunoștințele și competențele și de a susține competențele antreprenoriale ale romilor. Proiectul include și implicarea populației majoritare în proiecte legate de romi, de exemplu în învățământul public. Inițiativele s-ar putea baza pe mecanismele existente – Platforma UE privind romii și Deceniul romilor – și ar putea fi puse în aplicare prin*

¹²⁴ Astfel de acțiuni ar trebui să se concentreze în special pe eradicarea sărăciei în rândul copiilor, îmbunătățirea echității programelor de învățământ (din copilărie până la formarea postuniversitară), reducerea numărului de persoane care părăsesc timpuriu școala, asigurarea accesului la îngrijiri medicale, promovarea incluziunii active pe piața muncii, eforturile de a asigura locuințe decente pentru toți, abordarea îndatorării sau furnizarea unor programe de formare pentru funcționari locali privind comunitățile multietnice.

intermediul programelor existente de ajutoare nerambursabile și în colaborare cu ONG-urile.

- ***Acțiune – „Punerea în aplicare a acțiunilor întreprinse în cadrul Deceniului romilor și inițierea altor acțiuni care urmează să fie puse în aplicare”.*** Coordonarea eforturilor între inițiativele și actorii existenți, precum Deceniul romilor (2005-2015), Platforma europeană pentru incluziunea romilor¹²⁵, rețelele UE-romi și ONG-urile active în acest domeniu în regiunea Dunării este indispensabilă pentru îmbunătățirea situației romilor. Ar trebui încurajată participarea unor state terțe la platforma UE pentru incluziunea romilor. Activitățile platformei ar îmbunătăți coordonarea punerii în aplicare și a utilizării resurselor la nivelul UE, dar și în rândul țărilor candidate și potențial candidate din regiunea Dunării, ceea ce va duce la creșterea impactului și a utilizării eficiente a resurselor disponibile. Există o nevoie deosebită de a valorifica cele mai bune practici aplicate în alte regiuni și de a aplica abordările cele mai avansate din restul Europei și al lumii pentru abordarea unei provocări sociale și culturale cronice și dramatice. Este necesar ca mândria și demnitatea romilor să progreseze.

¹²⁵ Platforma pentru incluziunea romilor a fost adoptată și lansată în timpul Președinției Republicii Cehe, în octombrie 2008. Obiectivul său principal este să solicite guvernelor și principalelor părți interesate să lanseze dezbateri în domeniul incluziunii romilor, pe teme precum educația, sănătatea și locuințele, reunindu-se de două ori pe an.

D) CONSOLIDAREA REGIUNII DUNĂRII

CONSOLIDAREA REGIUNII DUNĂRII

Pilonul privind consolidarea regiunii Dunării abordează două domenii prioritare: „consolidarea și cooperarea instituțională” și „aspectele legate de securitate”.

Acțiunile și proiectele vizează consolidarea funcționării instituțiilor democratice, a administrațiilor publice și a organizațiilor centrale, regionale și locale, cu un accent special asupra cooperării din regiune. Este necesară, de asemenea, o atenție deosebită pentru obiectivul ca regiunea Dunării să devină un loc mai sigur. Îmbunătățirea structurilor politice, civile și administrative și o mai bună securitate sunt condiții esențiale pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii.

De asemenea, trebuie încurajată la scară mai largă crearea unei societăți civile active și bine organizate. O mai mare participare a societății civile poate duce la îmbunătățirea serviciilor publice și la creșterea încrederii publicului în acestea. Ea facilitează, de asemenea, găsirea unor soluții stabilite de comun acord pentru problemele existente, printr-un dialog regulat. Participarea societății civile la punerea în aplicare a strategiei și asocierea părților interesate din societatea civilă sunt esențiale pentru succesul strategiei.

În acest sens, coeziunea teritorială subliniază valoarea adăugată a parteneriatului cu o puternică dimensiune locală. Acest lucru garantează că politicile sunt concepute și puse în aplicare cu cunoștințe pe plan local, ceea ce ar trebui să contribuie la reușita lor.

Ca exemple, aceasta include reflecții privind îmbunătățirea angajamentului și a participării la punerea în aplicare a strategiei de către parlamente, precum și la nivel local și regional, cu un accent pe cooperare.

Mobilitatea și o regiune mai integrată implică, de asemenea, riscul unor dezavantaje în ceea ce privește lipsa de securitate. Pentru a face față riscurilor legate de creșterea mobilității însoțită de o creștere a comerțului transfrontalier și de creșterea integrării economice, securitatea și cooperarea privind măsurile de securitate trebuie să se afle în centrul atenției.

Prin urmare, pilonul abordează și lupta împotriva corupției, a criminalității organizate și a infracțiunilor grave, cooperarea practică în domeniul azilului politic și prevenirea trecerii ilegale a frontierei în regiunea Dunării. Acțiunile concrete implică trecerea de la simpla informare și acordurile strategice între țări la acorduri operaționale vizând obținerea de rezultate clare.

Pilonul contribuie la strategia UE 2020. Numai o regiune sigură și bine guvernată poate deveni cu adevărat prosperă și atractivă. Pentru a îndeplini obiectivele strategiei este necesară coordonarea eforturilor la toate nivelurile guvernului și organizațiilor neguvernamentale.

Exemple de finanțare care acoperă regiunea

Cheltuieli alocate prin fondurile structurale¹²⁶ în 2007-2013¹²⁷

Asistență tehnică 3,4 miliarde EUR

Pregătire, punere în aplicare	2,5 miliarde EUR
Studii și comunicare	0,9 miliarde EUR

Alte surse de finanțare

Alte programe ale UE contribuie la acest pilon, în special: Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA) – național, programele de cooperare transfrontalieră și programele de țară cu beneficiari multipli, precum și o serie de programe din cadrul Instrumentului european de vecinătate și parteneriat (IEVP) (precum programele regionale sau programele de cooperare transfrontalieră). Politicile naționale, regionale și locale finanțează, de asemenea, proiecte importante. În plus, există deja o finanțare semnificativă a unui număr mare de proiecte oferită prin intermediul împrumuturilor și/sau cofinanțării de diferite instituții financiare internaționale și bilaterale, cum ar fi Banca Europeană de Investiții (BEI), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), Banca Mondială, Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (BDCE) sau alți creditori.

Mai recent, pentru țările din Balcanii de Vest, au fost depuse eforturi suplimentare pentru a coordona și pentru a combina mai bine instrumentele pentru ajutoare nerambursabile și împrumuturile prin intermediul Cadrului de investiții pentru Balcanii de Vest¹²⁸ (CIBV). Un instrument similar CIBV, Facilitatea de investiții pentru vecinătate, își desfășoară activitatea în beneficiul Republicii Moldova și al Ucrainei.

¹²⁶ Fondul european de dezvoltare regională (FEDER), care include cooperarea transfrontalieră; Fondul de coeziune și Fondul social european pentru statele membre. Instrumentul de asistență pentru preaderare și Instrumentul european de vecinătate și parteneriat (IEVP) nu sunt incluse.

¹²⁷ Cu toate acestea, utilizarea fondurilor structurale depinde de programele operaționale specifice, elaborate și convenite la începutul perioadei de programare 2007-2013 în strânsă cooperare între Comisia Europeană și statele membre/regiunile respective. Acestea ar trebui să ofere oportunități de finanțare pentru acțiuni/proiecte specifice, în funcție de prioritățile și măsurările/acțiunile identificate în cadrul respectivelor programe operaționale.

¹²⁸ Cadrul de investiții pentru Balcanii de Vest (CIBV) este un instrument mixt pentru ajutoare nerambursabile și împrumuturi pentru țările candidate și potențial candidate.

10) AMELIORAREA CAPACITĂȚII ȘI A COOPERĂRII INSTITUȚIONALE

Prezentarea problemei

Țările din regiunea Dunării sunt caracterizate de condiții diferite în ceea ce privește statul de drept, transparența, democrația, economia de piață și stabilitatea politică generală. Guvernele prezintă grade variate de descentralizare. Există diferite structuri de finanțare, mandate politice, competențe politice, domenii de competență teritorială, precum și diferite stadii în ceea ce privește relația cu UE.

Există, de asemenea, diferențe între țări în ceea ce privește puterea de negociere politică și capacitatea instituțională, între diferitele niveluri de administrație publică și instituții și societatea civilă, precum și între zonele urbane și zonele rurale. Capacitățile instituționale sunt afectate de diferențele de performanță economică.

Trebuie subliniată importanța orașelor pentru regiunea Dunării. Fluviul Dunărea traversează mai multe capitale decât orice alt fluviu. Cu toate acestea, nu numai capitalele sunt importante pentru teritoriu, ci și un număr mare de alte orașe mari, mijlocii și mai mici, iar regiunile prezintă o structură relativ policentrică. Structura regională urbană și regională echilibrată oferă un important potențial de dezvoltare durabilă, cu condiția de a utiliza în mod corespunzător autoritățile regionale și locale consolidate.

Utilizarea deplină a acestui potențial necesită eforturi de îmbunătățire a sistemelor de guvernare transnaționale, naționale, regionale și locale. Acestea ar trebui să se concentreze asupra capacității administrative și a optimizării practicilor administrative. În contextul strategiei UE pentru regiunea Dunării, ele ar trebui să contribuie la intensificarea cooperării.

Provocările comune din regiunea Dunării pot fi abordate cel mai bine prin structuri de cooperare pe mai multe niveluri. Schimbul de experiență și de know-how care să conducă la rezultate reale va fi facilitat de o guvernare pe mai multe niveluri cu adevărat eficace. Acesta este un aspect practic esențial al obiectivului de coeziune teritorială, consacrat în prezent în Tratatul de la Lisabona. Cooperarea optimizează guvernarea printr-o mai bună utilizare a potențialului urban și regional și contribuie, de asemenea, la o dezvoltare mai echilibrată a regiunii.

Inițiativele și formele de cooperare existente sunt utile și ar trebui să servească drept punct de plecare pentru luarea unor măsuri. Înainte de a crea noi mecanisme¹²⁹. În plus, Fondul social european (FSE) ar putea fi utilizat pe scară mai largă pentru a sprijini acțiuni și proiecte.

Caracteristici ale regiunii Dunării

Regiunea are o moștenire de transformări politice profunde, inclusiv tranziția postcomunistă, separatismul național și fondarea de noi state.

Din acest motiv este deosebit de importantă aplanarea diviziunilor politice, precum și îmbunătățirea capacității instituționale și a mecanismelor de administrare la nivel supranațional. O bună relație cu țările vecine este crucială. Deși aderarea sau perspectiva aderării la UE a îmbunătățit situația, noile sisteme necesită timp pentru a fi puse în aplicare. Acestea necesită

¹²⁹ De exemplu, structurile de guvernare existente în cadrul cooperării grupului de la Visegrad, începând din 1991.

modificări ale mentalităților, crearea unui climat de încredere între părțile interesate și îmbunătățirea competențelor¹³⁰. Multe dintre aspectele legate de acest obiectiv pot fi cel mai bine realizate împreună, prin transferul de cunoștințe și schimbul de experiență.

Acest lucru este adevărat în special atunci când provocările necesită cooperarea la nivel transfrontalier. Astfel cum demonstrează recenta criză, acest lucru este valabil și pentru guvernarea financiară, care are nevoie de consolidare în toate țările din regiune, ca parte a eforturilor la nivelul UE.

În plus, în unele țări, societatea civilă rămâne relativ slabă. Cooperarea cu autoritățile și chiar comunicarea rămân limitate. Trebuie dezvoltată în continuare capacitatea societății civile de a influența procesele decizionale la nivel regional, elaborarea și punerea în aplicare a politicilor.

O manifestare a acestor puncte slabe este că în regiune există diferențe în ceea ce privește capacitatea de absorbție a fondurilor pentru dezvoltare într-un mod eficient și eficace. În termeni practici, aceasta trebuie să fie consolidată și mai bine coordonată, prin intermediul transferului de know-how și al altor măsuri, de exemplu prin furnizarea de asistență în vederea consolidării competențelor în elaborarea și punerea în aplicare a proiectelor cu impact transfrontalier.

Actiuni

➤ ***Acțiune – „Combaterea problemelor legate de capacitatea instituțională și de serviciile publice din regiunea Dunării”*** – Această acțiune vizează îmbunătățirea calității serviciilor publice și optimizarea mecanismelor de guvernare pentru cooperarea internațională la toate nivelurile administrației publice. Parteneriatele naționale sau internaționale ale diferitelor autorități naționale, regionale și locale joacă un rol esențial în atingerea acestui obiectiv. Rolul organizațiilor societății civile în ceea ce privește construirea capacităților instituționale ar trebui, de asemenea, să fie consolidat. Reducerea birocrăției excesive, îmbunătățirea calității legislației și procedurilor administrative ar trebui să fie o prioritate. Practicile de e-guvernare și schimbul de experiență cu privire la proiectele majore de infrastructură de interes comun ar trebui să fie, de asemenea, abordate. Măsurile împotriva corupției trebuie consolidate. Activitățile implicate ar putea lua forma unor activități de formare și a consolidării capacităților pe baza schimbului de bune practici și know-how privind eficiența procesului decizional, cerințele privind transparența, fluxul de informații, metodele de consultare și de planificare politică proactivă. Ingineria financiară, sistemele financiare, conceperea și punerea în aplicare a reformelor finanțelor publice, pregătirea proiectelor, evaluările de impact și măsurile de punere în aplicare au, de asemenea, nevoie de o atenție comună. Activitățile în rețea ar trebui să contribuie la îmbunătățirea abilităților, competențelor și motivării personalului din sectorul public. Dezvoltarea rurală și urbană inovatoare și viabilă și agricultura durabilă ar trebui încurajate prin învățare comună și bune practici, inclusiv, de exemplu, tehnologiile urbane ecologice. Incluziunea socială poate fi realizată prin difuzarea pe scară mai largă a unor abordări noi și mai bune. În acest context, este esențială interacțiunea cu organizațiile interregionale, precum Grupul de Lucru al Țărilor din Regiunea Dunării, Adunarea Regiunilor Europene, Asociația Internațională pentru Cercetarea Dunării, Institutul Regiunilor Europene.

⇒ ***Exemplu de proiect – „Îmbunătățirea cunoștințelor privind administrarea finanțelor publice”*** - formarea și schimbul de experiență sunt necesare pentru a difuza cunoștințele privind conceperea și punerea în aplicare a reformelor finanțelor publice. Vor fi furnizate recomandări pentru sarcinile actuale și viitoare în materie de reformă a administrării finanțelor publice, raționalizarea sistemului bancar central și adoptarea

¹³⁰ Proiectul european al nou-înființatei Școli regionale de administrație publică pentru Balcanii de Vest din Danilovgrad, Muntenegru contribuie la acest obiectiv. (<http://www.respaweb.eu>)

standardelor internaționale, prin implicarea institutelor relevante de formare și cercetare (de exemplu Centrul de Excelență privind Finanțele, Ljubljana, Slovenia).

- ⇒ *Exemplu de proiect – „Valorificarea experienței Consiliului Miniștrilor Culturii din Europa de Sud-Est” – recunoscând că împărtășirea valorilor culturale, schimbul de experiență și schimburile în domeniul patrimoniului constituie un instrument unic pentru menținerea păcii, prosperității și armoniei în regiune, Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Muntenegru, România, Serbia, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei și Turcia cooperează, de asemenea, în cadrul Consiliului Miniștrilor Culturii din Europa de Sud-Est (Austria are statut de observator)¹³¹. Această cooperare ar putea fi consolidată, în special în ceea ce privește planul de acțiune comun, adoptat în aprilie 2009.*
- ⇒ *Exemplu de proiect - „Punerea în aplicare a Acta Danubiana - o propunere de armonizare internațională a studiilor științifice ale Dunării” – Există necesitatea unor studii de bază armonizate. De asemenea, este necesar un efort concertat pentru a sintetiza diferitele studii, anchete, investiții proiectate și realizate din țările situate de-a lungul Dunării, armonizând datele și monitorizările.*
- ⇒ *Exemplu de proiect - „Utilizarea Grupărilor Europene de Cooperare Teritorială din regiunea Dunării” – Acestea pot sprijini punerea în aplicare a Strategiei pentru regiunea Dunării. Ele pot completa și crea legături cu inițiativele de cooperare interguvernamentală existente și facilita cooperarea actorilor locali.*
- *Acțiune – „Consolidarea încrederii în autoritățile politice a cetățenilor și a părților interesate” – Această acțiune ar trebui să deschidă o dezbatere cu privire la rolul societății civile în acest sens. Sunt necesare un dialog deschis cu diferitele autorități și instituții și o mai bună recunoaștere de către serviciile publice a competențelor și a punctelor de vedere ale societății civile. Ar trebui ameliorate competențele de comunicare ale societății civile, pentru a promova măsuri de consolidare a încrederii (inclusiv gestionarea situațiilor postconflict) în regiune. Este necesară consolidarea culturii cooperării în rețele (de exemplu, rețele regionale, locale sau urbane, legături cu sectorul privat, precum și cu comunitățile religioase și culturale)¹³².*
- *Acțiune – „Instituirea unui forum al societății civile dunărene” – promovarea ideii unui forum al societății civile dunărene ca pilon al participării societății civile în cadrul strategiei. Astfel de proiecte ar putea oferi experiență în domeniul dialogului dintre stat și societatea civilă, precum și al cooperării în cadrul unor rețele transfrontaliere și transnaționale. „Instituirea unui forum al societății civile dunărene” – promovarea ideii unui forum al societății civile dunărene ca pilon al participării societății civile în cadrul strategiei. Astfel de proiecte ar putea oferi experiență în domeniul dialogului dintre stat și societatea civilă, precum și al cooperării în cadrul unor rețele transfrontaliere și transnaționale. Comitetul Economic și Social European (CESE) și organizațiile echivalente din țările partenere ar trebui să joace un rol esențial, mai ales în ceea ce privește mediul de afaceri, ocuparea forței de muncă, forța de muncă și aspectele sociale.*

¹³¹ www.culturesee.org

¹³² EdTWIN - Education Twinning for European Citizenship, Heading for Excellence in the CENTROPE Region (Înfrățiri în domeniul educației pentru o cetățenie europeană, spre obiectivul excelenței în regiunea CENTROPE) – este pus în aplicare în cadrul unui parteneriat coordonat de Viena (Direcția Educației din Viena). Proiectul urmărește (1) sensibilizarea privind culturile și limbile vecinilor, (2) consolidarea atitudinilor pozitive și (3) adoptarea măsurilor relevante în vederea îmbunătățirii standardelor de competență necesare pentru a deschide drumurile către CENTROPE, o regiune de excelență în Europa Centrală.

- **Acțiune – „Asigurarea unor fluxuri și schimburi de informații suficiente la toate nivelurile”** – Îmbunătățirea capacității administrației de a face schimb de informații și abordarea necesităților de know-how (inclusiv noi mecanisme de schimb de know-how științific și cunoștințe). Consolidarea mecanismelor de cooperare și consultare interdisciplinară și interinstituțională, inclusiv la nivel internațional, va contribui la soluționarea problemelor transversale și va lua în considerare legăturile intersectoriale. Exemplele pot acoperi, de asemenea, rețelele de orașe, regiuni, zone urbane și rurale. Consiliul Orașelor și Regiunilor din Regiunea Dunării¹³³ poate fi un partener strategic care participă în mod activ la elaborarea de proiecte comune. Astfel de rețele pot promova cooperarea pentru revitalizarea urbană, sprijinul pentru tehnologiile urbane moderne, proiectele în domeniul locuințelor, organiza transferul de cunoștințe etc. Grupările Europene pentru Cooperare Teritorială pot fi deosebit de utile în acest sens. Cooperarea este, de asemenea, necesară între institutele de planificare și instituțiile cu sarcini legate de exercitarea autorității, prin dezvoltarea și punerea în aplicare a cooperării transfrontaliere privind planificarea localităților și regiunilor și procedurile de acordare a licențelor¹³⁴.
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Valorificarea Forumului de Mediu privind Dunărea” – una dintre cele mai mari rețele de mediu din Europa. Această organizație și alte organizații similare ar putea fi susținute pentru a-și valorifica potențialul de a participa în mod efectiv în ceea ce privește guvernarea în materie de mediu, educația publică și alte funcții importante ale societății civile în regiune.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Stabilirea unei hărți a cooperării” – din regiunea Dunării. O astfel de hartă ar putea contribui la măsurarea și la localizarea proiectelor de cooperare existente, planificate sau doar sugerate ale localităților și regiunilor situate de-a lungul Dunării.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Stabilirea unor orientări comune pentru îmbunătățirea amenajării teritoriului” – Acestea ar fi utile pentru a consilia autoritățile locale în legătură cu cele mai bune practici pentru așezările din regiunea Dunării și cu modul de stabilire a priorităților în ceea ce privește infrastructura și alte investiții. Amenajarea integrată a teritoriului ar trebui să garanteze că dezvoltarea creează un echilibru între aspectele economice și de infrastructură pe de o parte și aspectele de mediu și sociale pe de altă parte.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Transferul de cunoștințe și consolidarea tehnologiilor și strategiilor urbane” – Aglomerările urbane din regiunea Dunării ar trebui să facă schimburi și transferuri de know-how și să dezvolte și să pună în aplicare tehnologii și strategii moderne. Este nevoie de soluții inovatoare și durabile, de exemplu în sectorul locuințelor sau al mobilității sau în privința modalităților de a face față schimbărilor economice structurale și a modernizării serviciilor publice. Există tehnologii și strategii ecologice pentru orașe și municipalități, care ar trebui să fie mai bine puse la dispoziție.*
- **Acțiune – „Facilitarea cooperării administrative a comunităților care trăiesc în regiunile de frontieră”** – Eliminarea și depășirea obstacolelor juridice și administrative pentru cooperarea și

¹³³ Declarația finală a Celei de-a IV-a Conferințe Europene a Orașelor și Regiunilor Dunărene desfășurată la Budapesta la 11 iunie 2009.

¹³⁴ Un exercițiu de cooperare în acest domeniu este în curs de desfășurare în țările din Grupul de la Visegrad (Republica Cehă, Ungaria, Polonia, Slovacia) împreună cu Bulgaria și România, constând în coordonarea măsurilor de planificare teritorială. Concluziile ministeriale ale reuniunii miniștrilor responsabili pentru dezvoltarea regională din cele patru țări din Grupul de la Visegrad, Bulgaria și România care a avut loc în Budapesta (Ungaria) la 29 martie 2010.

adaptarea competențelor regionale la necesitățile locale ar consolida cooperarea între instituții și municipalitățile locale la nivel local, regional și internațional. Ar trebui promovată cooperarea transfrontalieră directă la nivel regional și local. Una dintre caracteristicile regiunii Dunării este faptul că diferite minorități naționale locuiesc în zonele de frontieră. Acest fapt indică, de asemenea, necesitatea de a facilita mobilitatea și de a îmbunătăți cooperarea. Într-adevăr, minoritățile au exprimat în repetate rânduri propuneri care vizează îmbunătățirea relațiilor transfrontaliere. Cetățenii, întreprinzătorii și municipalitățile din zonele de frontieră au nevoie de informații și servicii mai bune. Țările care participă la Strategia pentru regiunea Dunării ar putea conveni să revizuiască standardele juridice interne și alte cerințe administrative care împiedică dezvoltarea de legături economice și sociale transfrontaliere. O discuție și o prezentare de ansamblu privind posibilele mecanisme multilaterale de reconciliere ar putea, de asemenea, contribui la îmbunătățirea cooperării politice și a relațiilor de bună vecinătate. Anumite aspecte dificile au nevoie de soluții reciproc acceptabile pentru prosperitatea comună.

- **Acțiune – „Crearea unor regiuni metropolitane în regiunea Dunării”** – Ar trebui inițiată o platformă a regiunilor metropolitane existente și emergente pentru a institui un cadru pentru învățare și dezvoltarea de idei comune în toate domeniile relevante pentru dezvoltarea metropolitană. Rețelele de orașe ar trebui să promoveze cooperarea și schimbul de informații și experiență între, de exemplu, experții din administrație sau parlamentele regionale și municipale. Strategiile de dezvoltare a aglomerărilor oferă posibilitatea schimburilor de cunoștințe. Acest lucru va conduce la accelerarea difuzării bunelor practici și la detectarea domeniilor promițătoare de cooperare concretă la nivelul autorităților publice și pentru întreprinderi.
- **Acțiune – „Reexaminarea blocajelor legate de rata scăzută de absorbție a fondurilor UE și asigurarea unei mai bune coordonări a fondurilor”** – Ar trebui îmbunătățită utilizarea diferitelor oportunități de finanțare în regiune. Este necesar să se acorde sprijin potențialilor beneficiari pentru etapele de preparare, în scopul de a răspunde mai bine necesităților grupurilor țintă. Inițiativa JASPERS¹³⁵ este o formă de asistență pentru statele membre din partea centrală și de est a UE pentru pregătirea proiectelor importante, a cărei utilizare eficientă va contribui la accelerarea absorbției fondurilor disponibile. De asemenea, ar trebui îmbunătățite legăturile între instrumentele „interne” de finanțare UE (programele finanțate din fonduri structurale, inclusiv programele de cooperare teritorială europeană, etc.) și instrumentele „externe” de finanțare UE [Instrumentul european de vecinătate și parteneriat (IEVP), Instrumentul de asistență pentru preaderare (IPA)].
- **Acțiune – „Susținerea dezvoltării produselor financiare locale pentru dezvoltarea întreprinderilor și comunităților”** – pentru a încuraja spiritul antreprenorial și dezvoltarea IMM-urilor, abilitarea părților interesate la nivel local și stimularea comunităților, încurajând în același timp întreprinderile orientate spre viitor. Zonele rurale sau mai puțin dezvoltate au nevoie de o atenție specială. Activitățile includ: asistență tehnică, de exemplu formarea privind identificarea oportunităților de afaceri ecologice, dezvoltarea și planificarea afacerilor; sisteme de microcredit și de credite preferențiale, de exemplu în cooperare cu instituțiile de creditare comerciale sau prin granturi cu o valoare mică și care nu implică formalități birocratice. Dezvoltarea unor astfel de produse ar trebui să nu implice crearea de noi surse de finanțare. Se recomandă utilizarea eficientă și armonizată a mecanismelor financiare existente.
- **Acțiune – „Examinarea fezabilității unui cadru de investiții pentru regiunea Dunării”** – utilizând sau extinzând experiența Cadrului de investiții pentru Balcanii de Vest, fără a crea

¹³⁵ Birourile JASPERS sunt situate în Viena și București.

structuri paralele, acesta ar putea reuni instituțiile care finanțează proiecte prezentate de coordonatorii domeniilor prioritare, reprezentanții Instrumentului european de vecinătate și parteneriat (IEVP), sursele de finanțare naționale și instituțiile financiare internaționale. Proiectele ar fi prezentate de fiecare coordonator de domeniu prioritar. Proiectele ar fi examinate mai multe ori pe an, de exemplu în cursul reuniunilor cu toate părțile implicate. Obiectivul este de a propune o posibilitate de finanțare candidaților care propun proiecte (ajutoare nerambursabile, împrumuturi sau o combinație a acestora).

11) CONLUCRAREA ÎN VEDEREA PROMOVĂRII SECURITĂȚII ȘI PENTRU SOLUȚIONAREA PROBLEMELOR RIDICATE DE CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ ȘI DE INFRAȚIUNILE GRAVE

Prezentarea problemei

Printre condițiile prealabile ale dezvoltării statelor din regiunea Dunării în pace, libertate, securitate, justiție și prosperitate economică se numără consolidarea în continuare a statului de drept, a luptei împotriva corupției, a criminalității organizate și infracțiunilor grave, a cooperării în domeniul azilului și a prevenirii trecerilor neregulate ale frontierei în regiunea Dunării.

Accelerarea integrării economice și creșterea comerțului transfrontalier prezintă riscul unei creșteri a criminalității organizate în regiune (contrabanda, traficul de ființe umane, piața neagră). Pe lângă daunele sociale pe care le provoacă, criminalitatea organizată poate împiedica, de asemenea, dezvoltarea afacerilor și limita creșterea economică. Istoria recentă și diferitele stadii de integrare în UE ale regiunii Dunării fac ca acest aspect să constituie o problemă deosebită. Diferențele între cadrele legislative naționale pot face ca aplicarea transfrontalieră a legii să devină lungă și complicată și pot facilita crima organizată și infracțiunile grave. Prin urmare, ar trebui consolidate cadrele cooperării internaționale și inițiativele existente.

În majoritatea țărilor din regiunea Dunării a fost necesar ca administrațiile publice să fie modificate în mod radical, după schimbarea regimului în 1989 și după dizolvarea Iugoslaviei. Deși aderarea la UE (sau perspectivele de aderare) a îmbunătățit situația, noi forme de cooperare necesită timp pentru a fi puse în aplicare deoarece necesită modificări ale mentalităților, consolidarea încrederii în rândul părților interesate și îmbunătățirea competențelor. Acest lucru este esențial în special în ceea ce privește siguranța și criminalitatea. Europol, una dintre agențiile UE, oferă noi posibilități de a consolida acțiunile în acest domeniu.

Caracteristici ale regiunii Dunării

Multe provocări în acest domeniu sunt împărtășite (sau au efecte) în întreaga regiune. Deși cooperarea în regiune s-a îmbunătățit, anumite diferențe și neconcordanțe trebuie încă să fie abordate. Pentru aceasta, sunt necesare atât acțiuni comune, cât și schimburi de experiență.

Zona este caracterizată de creșterea mobilității persoanelor în cadrul UE și în afara frontierelor sale externe. Prin urmare, este necesară o mai bună cooperare transfrontalieră pentru a garanta un nivel ridicat de securitate în întreaga regiune fără a compromite protecția drepturilor omului. Eforturile comune de intensificare a cooperării la diferite niveluri de aplicare a legii ar trebui să aibă un impact evident pentru cetățenii care locuiesc în regiunea Dunării.

UE liberalizează treptat politica sa de acordare a vizelor în țările din Balcanii de Vest și înregistrează progrese în ceea ce privește discuțiile cu statele vecine privind aspecte legate de vize. Moldova a demarat discuții bilaterale cu UE privind vizele. Aceste evoluții pozitive sunt foarte bine primite în regiune și demonstrează că UE și vecinii săi apropiați au din ce în ce mai multe interese comune privind modul de a gestiona circulația persoanelor.

Actiuni

➤ *Acțiune – „Sprijinirea statelor din regiunea Dunării în privința cooperării administrative și*

a îmbunătățirii calificărilor autorităților însărcinate cu aplicarea legii, autorităților judiciare și altor servicii". Programele existente care promovează cooperarea în acest domeniu între țările din regiunea Dunării ar trebui să continue să se extindă cât mai mult posibil. Acțiunile comune împotriva traficului de ființe umane sunt esențiale. Dezvoltarea organizațiilor criminale și tendințele activităților acestora trebuie să fie mai bine monitorizate. Următoarele forme de activități criminale constituie amenințări comune pentru cursul de apă și zonele înconjurătoare ale Dunării: contrabanda de mărfuri; practicile abuzive ale echipajelor navelor în privința circulației de mărfuri; criminalitatea comercială; contrabanda și traficul de persoane. Aceste probleme trebuie rezolvate în cooperare. Obținerea de rezultate în acest domeniu este esențială pentru dezvoltarea regiunii și a potențialului său economic.

- ⇒ *Exemplu de proiect – „Îmbunătățirea fluxurilor de informații între statele membre și statele terțe din regiunea Dunării”. Schimbul de know-how, de cele mai bune practici și de informații între țările în aval și în amonte de-a lungul Dunării este esențială. Formarea de calitate și elaborarea de concepte pentru a îmbunătăți transparența administrațiilor și întreprinderilor fac parte din acest proiect. Aceasta ar putea include, de asemenea, o rețea de excelență a instituțiilor publice de formare profesională existente pentru formarea funcționarilor administrativi din regiunea Dunării.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Înființarea unei platforme Europol pentru experți (EPE - Europol Platform for Experts) privind corupția, în cooperare cu rețeaua UE de puncte de contact de combatere a corupției (EACN – EU contact-point network against corruption)¹³⁶, pentru a ameliora fluxurile de informații între statele membre și statele terțe în regiunea Dunării”. O abordare pragmatică pentru a lupta împotriva corupției. EPE ar oferi experților din cadrul organismelor forțelor de poliție și autorităților anticorupție la nivel național și local o platformă pentru schimbul de informații și de cunoștințe de specialitate. Platforma ar sprijini dezvoltarea și promovarea standardelor de lucru comune și a celor mai bune practici, precum și informarea privind achizițiile publice, licitațiile etc. Formarea de calitate și elaborarea unor idei pentru îmbunătățirea transparenței administrațiilor și întreprinderilor sunt elemente importante ale acestui proiect. Ar trebui preconizată și participarea partenerilor privați.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Îmbunătățirea cooperării între profesioniști și mediul academic în domeniul dreptului penal, pentru a susține eforturile statelor din regiunea Dunării de a îmbunătăți calificările autorităților însărcinate cu aplicarea legii, autorităților judiciare și altor servicii”.*
- ⇒ *Exemplu de proiect – „Punerea în aplicare a programului Fiscalis”¹³⁷. Programul¹³⁸ sprijină următoarele tipuri de activități în domeniul politicii fiscale: dezvoltarea sistemului de comunicare și schimb de informații, incluzând rețeaua comună de comunicații/interfața comună a sistemelor, sistemul de schimb de informații privind TVA, sistemele pentru accize, sistemul pentru monitorizarea și circulația produselor supuse accizelor. Proiectul include punerea în aplicare a unui control multicultural în ceea ce privește impozitarea persoanelor fizice din diferite țări participante, precum și*

¹³⁶ Decizia 2008/852/JAI a Consiliului din 24 octombrie 2008.

¹³⁷ Programul este deschis tuturor statelor membre, țărilor candidate și potențial candidate, precum și anumitor țări participante la politica europeană de vecinătate, în funcție de nivelul de armonizare a sistemului lor cu acquis-ul UE. Programul este administrat de Direcția Generală Impozitare și Uniune Vamală (DG TAXUD) împreună cu Comitetul Fiscalis 2013.

¹³⁸ Memorandumul de înțelegere pentru participarea la programul Fiscalis 2007 a fost semnat la 28 august 2006 și ratificat la 1 decembrie 2006. Aplicarea memorandumului a fost extinsă automat pentru a include acțiunile principale Fiscalis 2013.

organizarea de seminarii, ateliere, grupuri de proiecte, vizite de studiu și activități de formare.

➤ **Acțiuni – „Îmbunătățirea obiectivului de colectare și a schimbului de informații-cheie în domeniul penal; obținerea unei imagini de ansamblu a celor mai importante amenințări în țările implicate; realizarea unei evaluări a amenințării pe care o reprezintă criminalitatea organizată și gravă (OCTA - Serious and Organised Crime Threat Assessment) pentru regiunea Dunării ”.** Există o nevoie clară de analize specifice ale amenințărilor existente și de a utiliza mai eficient acordurile de cooperare dintre Europol și țările terțe. De asemenea, ar trebui realizată o OCTA pentru regiunea Dunării. Cererile de informații ar trebui dezvoltate în conformitate cu actualele evaluări ale amenințării pe care o reprezintă criminalitatea organizată, produse de Europol. Ar trebui preconizat un proces unic privind cererile de informații pentru OCTA din UE și din regiunea Dunării. Europol va identifica principalele amenințări reprezentate de grupurile de criminalitate organizată (CO) și criminalitate gravă (CG) și va evalua nivelul de corupție și transparența afacerilor din regiunea Dunării. Această evaluare a amenințărilor va sugera, de asemenea, obiective specifice și recomandări pentru rezolvarea celor mai importante CO și CG. Pe baza acestor recomandări, o strategie regională JAI incluzând programe de securitate și planuri de acțiune va fi elaborată pentru a conduce la activități operaționale concrete. Pe baza strategiei externe a Europol¹³⁹ și a Deciziei 2009/934/JAI a Consiliului¹⁴⁰, schimbul de informații privind criminalitatea între Europol și țările terțe din regiune trebuie să fie consolidat.

⇒ **Exemplu de proiect – „Mărirea fluxului de informații privind criminalitatea din țările din regiunea Dunării către fișierele de lucru pentru analiză (AWF - Analytical Work File) ale Europol”.** Țările din regiunea Dunării ar trebui să fie încurajate să valorifice la maximum capacitățile Europol și să facă schimb de informații relevante privind criminalitatea în cadrul AWF, în conformitate cu dispozițiile Deciziei Consiliului de adoptare a normelor de punere în aplicare pentru AWF ale Europol¹⁴¹. Rezultatul analizei va servi drept bază pentru evaluarea amenințării pe care o reprezintă criminalitatea organizată în regiunea Dunării. Extinderea utilizării AWF ale Europol va garanta că toate inițiativele strategice luate în regiune produc rezultate operaționale concrete pentru investigatori. Mai mult, Europol ar putea organiza sesiuni de sensibilizare și de formare, pentru a mări contribuția țărilor din regiunea Dunării la AWF ale Europol și la evaluarea amenințărilor.

⇒ **Exemplu de proiect – „Susținerea punerii în aplicare a aplicației europene de rețea pentru schimbul securizat de informații (SIENA - Secure Information Exchange Network Application) în statele din regiunea Dunării care nu sunt membre ale UE”.** Din noiembrie 2010, toate statele terțe din regiunea Dunării cu care Europol a încheiat un acord de cooperare strategică¹⁴² vor avea posibilitatea de a comunica și de a face schimb de informații cu toate statele membre ale UE prin intermediul Europol/SIENA. Încurajarea generalizării utilizării acestui sistem european comun de informații (deja utilizat de statele membre ale UE) de către toate țările care nu sunt membre ale UE din

¹³⁹ Strategia externă a Europol 2010 – 2014.

¹⁴⁰ Decizia 2009/934/JAI a Consiliului din 30 noiembrie 2009 de adoptare a normelor de punere în aplicare care reglementează relațiile Europol cu partenerii, inclusiv schimbul de date cu caracter personal și de informații clasificate; JO L 325/6.

¹⁴¹ Decizia 2009/936/JAI a Consiliului din 30 noiembrie 2009 de adoptare a normelor de punere în aplicare privind fișierele de lucru pentru analiză ale Europol, JO L 325/14.

¹⁴² Croația, Serbia, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Moldova, Ucraina.

regiune ar îmbunătăți interoperabilitatea, cooperarea și fluxul de informații între agențiile însărcinate cu aplicarea legii din regiune.

- **Acțiune – „Consolidarea cooperării Europol cu Inițiativa de Cooperare în Europa de Sud-Est – Centrul Regional pentru Combaterea Criminalității Transfrontaliere (în continuare: SECI/SELEC)”** ca actor important în domeniul securității din regiune.
- **Acțiune – „Dezvoltarea unor sisteme eficiente de gestionare a frontierelor”¹⁴³**. Este necesar: să se consolideze controalele la frontieră ale navigației pe căile interioare și supravegherea frontierelor în situațiile care implică trecerea frontierelor externe pe Dunăre; să se faciliteze schimbul de informații între serviciile de pază a frontierei din regiunea Dunării; să se doteze punctele de trecere a frontierei cu dispozitive de citire a pașapoartelor biometrice, camere CCTV, interconexiuni on-line cu bazele de date ale Interpol; să se consolideze supravegherea frontierelor cu echipamente pentru vizibilitate nocturnă și senzori infraroșii; să se continue formarea polițiștilor de frontieră; să se amelioreze condițiile (tarife, norme privind acordarea licențelor, orare și rute de transport) pentru circulația transfrontalieră a pasagerilor și a bunurilor, să se introducă sisteme uniforme de certificare a calității și să se analizeze normele veterinare și de sănătate publică ce împiedică libera circulație a bunurilor și serviciilor.
 - ⇒ *Exemplu de proiect – „Stabilirea unei evidențe unificate, în cadrul serviciilor de informații fluviale, care să conțină date privind persoanele juridice, navele și persoanele care prezintă interes din punctul de vedere al securității”, precum și a unei evidențe privind deplasarea navelor, mărfurilor și pasagerilor pentru a permite prevenirea și combaterea mai eficientă a activităților criminale, în special contrabanda și traficul.*
- **Acțiune – „Intensificarea urmăririi în justiție a criminalității prin internet (criminalități informatice)”**, care constituie o amenințare globală, tehnică, transfrontalieră și anonimă pentru sistemele de informații și generează provocări în continuă schimbare pentru autoritățile naționale însărcinate cu aplicarea legii. Principalele probleme privesc domeniul încălcării drepturilor de proprietate și pornografia infantilă.
- **Acțiune – „Analizarea posibilităților de a extinde actualul proiect-pilot privind schimburile de informații vamale avansate în regiune”**. Administrațiile vamale ale țărilor terțe din Balcanii de Vest lucrează deja la elaborarea a două aplicații informatice utilizate pentru schimbul electronic de informații înainte de sosire, cu sprijinul UE. De asemenea, Moldova și Ucraina sunt implicate într-un schimb automat de informații înainte de sosire (în cadrul asistenței EUBAM).
 - ⇒ *Exemplu de proiect – „Realizarea proiectului privind e-justiția S.A.F.E. - Secure Access to Federated eJustice/ eGovernment (Acces securizat la e-justiție/e-guvernare partajate)”*. S.A.F.E. definește un cadru tehnic pentru utilizarea interoperabilă și sigură a

¹⁴³ Politica UE privind aspectele vamale și fiscale în regiunea Dunării este determinată de principiile aplicabile pieții unice și uniunii vamale (statele membre ale UE), de strategia de extindere (Croatia, Serbia, Muntenegru și Bosnia și Herțegovina) și de politica europeană de vecinătate (PEV) / parteneriatul estic pentru Ucraina și Moldova. Programul de parteneriat estic a fost adoptat de Consiliu în mai 2009.

Pentru Ucraina și Moldova, obiectivele specifice convenite în planurile de acțiune ale acordurilor de parteneriat și cooperare (APC) sunt alinierea legislației vamale/fiscale la standardele UE și internaționale, îmbunătățirea controlului vamal, inclusiv gestionarea riscului, îmbunătățirea cooperării dintre administrațiile vamale și fiscale cu operatorii economici și contribuabilii, îmbunătățirea informatizării procedurilor și a standardelor de integritate.

În cadrul parteneriatului estic, obiectivele politice ale UE sunt facilitarea dezvoltării comerțului legitim și a relațiilor economice în întreaga regiune și cu UE, îmbunătățirea siguranței și a securității lanțului de aprovizionare și combaterea fraudei vamale. În ceea ce privește domeniul vamal, obiectivele sunt oferirea unui sprijin activ pentru reformele fiscale din țările partenere, apropierea sistemelor de impozitare indirectă, cooperarea în politici care să contracareze fraudă și aplicarea principiilor bunei guvernări în domeniul fiscal.

identităților digitale dincolo de frontierele administrative („Trust Domains”). Inițiativa urmărește modernizarea infrastructurii de comunicare electronică în domeniul justiției, cu scopul de a realiza interfețe deschise, interoperabile și standardizate la nivel internațional care să permită accesul în condiții de siguranță la serviciile de comunicații, precum și comunicațiile electronice și sigure și fiabile. Conceptul S.A.F.E. are ca scop înregistrarea, autentificarea și autorizarea în condiții de siguranță, precum și stocarea sigură a datelor privind participanții la comunicare. Proiectul este de interes comun pentru majoritatea serviciilor de e-guvernare, depășind domeniile comunicațiilor și e-justiției.

- **Acțiune – „Analizarea posibilităților de a extinde actualul proiect-pilot privind schimburile de informații vamale avansate în regiune”.** Administrațiile vamale din Balcanii de Vest lucrează deja la elaborarea a două aplicații informatice utilizate pentru schimbul electronic de informații înainte de sosire, cu sprijinul UE. De asemenea, Moldova și Ucraina sunt implicate într-un schimb automat de informații înainte de sosire (în cadrul asistenței EUBAM).
 - ⇒ *Exemplu de proiect – „Punerea în aplicare a proiectului DREWS – Danube River Early Warning System (Sistemul de alertă timpurie pentru fluviul Dunărea)”, care permite un sistem automatizat de schimb de informații privind mărfurile care trec pe Dunăre între Serbia și Croația, precum și punerea în aplicare a SEEMS/SEED, pentru a permite schimbul de informații înaintea sosirii privind transporturile de mărfuri între mai multe țări care nu sunt membre ale UE din Balcanii de Vest.*
- **Acțiune – „Abordarea necesității de a îmbunătăți gestionarea aspectelor legate de migrație în regiunea Dunării”.** S-ar putea elabora un profil regional al regiunii Dunării pe baza profilurilor de migrație extinse naționale ale celor 14 țări acoperite de Strategia pentru regiunea Dunării. Profilul regional ar putea fi completat de recomandări, precum și de un plan de acțiune regional. Scopul său ar fi promovarea discuțiilor și cooperării privind politicile în materie de migrație, coerență și coordonare între guverne, ministere și alte părți interesate la nivel local și regional sau provincial (Organizația Internațională pentru Migrație).
- **Acțiune – „Continuarea operațiunilor de deminare în zonele susceptibile de a fi minate din regiunea Dunării”** (agricultură, ape, canale, diguri, rute de transport, zone inundabile, zone protejate);
- **Acțiune – „Îmbunătățirea siguranței alimentare”** din regiune: prin armonizarea standardelor și normelor tehnice și, prin urmare, reducerea barierelor tehnice în calea comerțului cu produse agricole, securitatea alimentară din regiunea Dunării ar putea fi îmbunătățită considerabil. În acest context, cooperarea mai strânsă cu alți parteneri din regiunea Dunării în ceea ce privește stabilirea sistemului de securitate alimentară și dezvoltarea rurală în sens larg reprezintă un interes vital pentru diferite țări.
- **Acțiune – „Stabilirea unor proceduri operaționale standardizate pentru activitățile comune în cazul accidentelor transfrontaliere tehnice-tehnologice privind traficul pe apă”.**
- **Exemplu de proiect – „Înfunțarea unor centre de urgență pentru căile navigabile”,** care ar găzdui birourile, autoritățile și structurile de formare implicate în activitățile operative privind navigația (poliția fluvială, serviciul de pompieri, sediile naționale ale gărzilor financiare și vamale, autoritatea de navigație, navă de salvare, pistă de aterizare pentru elicoptere, centru de informații nautice, centru de formare).

Rolul Băncii Europene de Investiții (BEI) în cadrul Strategiei UE pentru regiunea Dunării

Comisia și Banca Europeană de Investiții (BEI) au o tradiție îndelungată de cooperare. Ca atare, rolul BEI în cadrul strategiei poate fi crucial, în special prin mobilizarea și combinarea surselor de finanțare pentru proiecte eligibile pentru finanțare.

BEI are o bogată experiență de cooperare cu majoritatea statelor membre și țărilor terțe din regiunea Dunării, într-o serie vastă de sectoare. Rolul-cheie jucat de BEI în ceea ce privește asigurarea disponibilității de finanțare pe termen lung pentru infrastructuri importante este subliniat de sprijinul considerabil acordat deja de bancă în regiunea Dunării în cursul ultimilor 10 ani. În plus, inițiativa JASPERS - *Joint Assistance to Support Projects in European Regions* (Asistență comună pentru sprijinirea proiectelor din regiunile europene)¹⁴⁴, creată în 2006, ajută statele membre să pregătească mai bine dosarele proiectelor propuse pentru obținerea de sprijin financiar din fondurile structurale ale UE. De asemenea, în regiune există alte activități de asistență tehnică, inclusiv Inițiativa pentru Balcanii de Vest, care oferă asistență tehnică pe baza experienței și a cunoștințelor aprofundate privind politicile și performanțele sectoriale, împreună cu o rețea vastă, incluzând state membre, Comisia Europeană și instituții financiare internaționale.

Prezența puternică a BEI în regiune este marcată, de asemenea, de creșterea volumului împrumuturilor; împrumuturile semnate au crescut de la 8,6 miliarde EUR în 2007 la 11,8 miliarde EUR în 2009, incluzând împrumuturi în cadrul programelor structurale în Bulgaria, Republica Cehă, Ungaria, România și Slovacia pentru cofinanțarea programelor operaționale. În ceea ce privește sectoarele, aproximativ 5,1 miliarde EUR au fost consacrate transportului durabil și conectivității energiei, 4,1 miliarde EUR mediului și resurselor de apă și 1,9 miliarde EUR dezvoltării socioeconomice și umane. În plus, la începutul anului 2010 în regiune existau 274 de misiuni JASPERS active și 122 de misiuni JASPERS complete, principalii destinatari ai asistenței tehnice fiind România, Republica Cehă și Bulgaria.

Obiectivul principal al planului de acțiune pentru Dunăre elaborat în prezent în cadrul Strategiei UE pentru regiunea Dunării este de a formula o politică specifică pentru Dunăre, care să răspundă necesităților sale ecologice, de transport și socioeconomice. Strategia Dunării se bazează în mare măsură pe reacțiile pozitive la Strategia UE pentru regiunea Mării Baltice, adoptată de Consiliul European la 26 octombrie 2009, la care BEI contribuie. În trecut, banca a finanțat mai multe instalații de tratare a apelor uzate și a cofinanțat proiecte de mare prioritate în domeniul depoluării. BEI a promovat și modernizarea infrastructurii necesare pentru a integra diferitele regiuni separate în cadrul unei macroregiuni a Mării Baltice. Pe ansamblu, BEI a împrumutat peste 20 miliarde EUR pentru activități din regiunea Mării Baltice în perioada 2007-2009, volumele împrumuturilor crescând de la 4 miliarde EUR la 10 miliarde EUR anual între 2007 și 2009.

Experiența acumulată de BEI datorită Strategiei pentru Marea Baltică reprezintă, de asemenea, o contribuție importantă la Strategia Dunării. Contribuția băncii la Strategia Dunării va avea drept obiectiv aducerea unei valori adăugate pentru toate țările riverane. Ținând seama de experiența băncii în sector și de obiectivele sale prioritare în acordarea de împrumuturi, BEI este bine plasată pentru a sprijini dezvoltarea tuturor sectoarelor prevăzute în Strategia pentru fluviul Dunărea, cu un accent special asupra următoarelor două domenii:

¹⁴⁴ Parteneriat între Comisia Europeană, BEI, KfW și BERD.

- sprijin acordat de BEI pentru îmbunătățirea navigației pe Dunăre;
- sprijin acordat de BEI pentru o gestionare durabilă a resurselor de apă din bazinul Dunării.

Ca în toate domeniile de activitate ale BEI, împrumuturile acordate transporturilor au fost determinate de politicile UE. În special, în conformitate cu politica de împrumuturi în sectorul transporturilor (2007), căile navigabile interioare reprezintă una dintre modalitățile cărora BEI le acordă prioritate, ca una dintre cele mai promițătoare modalități în ceea ce privește reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră pe unitatea de transport. Cu toate acestea, proiectele privind transportul pe căile navigabile interioare din regiunea Dunării au fost relativ limitate ca număr în ultimii ani (a se vedea tabelul 1). În domeniul gestionării ecologice a bazinului Dunării, banca este implicată în mod proactiv într-o serie de proiecte de investiții, incluzând inițiative de asistență tehnică având un impact direct asupra îmbunătățirii stării ecologice a bazinului Dunării, atât pentru a accelera investițiile printr-o pregătire a proiectului mai bună și mai rapidă, cât și pentru a ajuta promotorii să livreze proiectele la timp (a se vedea tabelul de mai jos).

BEI ar putea juca un rol esențial în punerea în aplicare a componentelor privind navigația și îmbunătățirea stării ecologice din cadrul Strategiei pentru Dunăre. Pe lângă activitățile de creditare ale BEI în regiune, BEI ar putea, de asemenea, să își extindă asistența tehnică pentru a sprijini țările din regiune și organizațiile lor interguvernamentale în ceea ce privește: (i) asistența pentru navigație și strategiile pentru îmbunătățirea stării mediului, (ii) capacitatea instituțională, inclusiv sprijinul pentru promotorii de proiecte mai vulnerabili, (iii) pregătirea pentru a identifica și pregăti proiecte solide pentru a obține finanțare din partea BEI. Regiunea beneficiază deja de asistență tehnică, de exemplu prin inițiativa JASPERS, Cadrul de investiții pentru Balcanii de Vest (CIBV)¹⁴⁵ sau alte modalități specifice de asistență pentru proiecte, sectoare sau instrumente financiare. JESSICA (*Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas* – Sprijin european comun pentru investiții durabile în zonele urbane) este o inițiativă lansată în 2006 și care utilizează sume alocate din fondurile structurale pentru perioada 2007-2013 pentru a stabili instrumente de investiții care pot fi reînnoite, mai degrabă decât acordarea de subvenții, în favoarea proiectelor de dezvoltare urbană. Inițiativa JEREMIE¹⁴⁶ (*Joint European Resources for Small and Medium-sized Enterprises* - Resurse europene comune pentru întreprinderile mici și mijlocii), lansată de asemenea în 2006, oferă statelor membre ale UE, prin intermediul autorităților lor administrative naționale sau regionale, posibilitatea de a folosi o parte din sumele acordate din fondurile structurale ale UE pentru a finanța întreprinderile mici și mijlocii (IMM-urile) prin capital, credite sau garanții, prin intermediul unui fond de participare reînnoibil care acționează ca fond-umbrelă. CEEP (Centrul European de Expertiză în Domeniul PPP-urilor)¹⁴⁷ a fost lansat în septembrie 2008 și urmărește consolidarea capacității organizaționale a sectorului public pentru a se angaja în tranzacții privind parteneriate public-privat.

De asemenea, BEI cooperează cu alte instituții financiare internaționale active în regiune [Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), Banca Mondială etc.] și cu facilități CE de pregătire a proiectelor, pentru a crea un flux de proiecte potențiale în amonte.

Exemple de proiecte emblematice BEI și JASPERS selectate în regiunea Dunării

Navigația pe Dunăre	Restabilirea stării mediului în bazinul hidrografic al Dunării
----------------------------	---

¹⁴⁵ BEI, în parteneriat cu Comisia Europeană, BERD și Banca Consiliului Europei.

¹⁴⁶ Realizată de Comisia Europeană și de Fondul european de investiții (FEI), care face parte din Grupul Băncii Europene de Investiții.

¹⁴⁷ Lansat de BEI și de Comisia Europeană.

Proiecte BEI	
România: protecția malurilor canalului Sulina: îmbunătățirea condițiilor de navigație în Delta Dunării (38 milioane EUR)	Republica Cehă: repararea daunelor produse de inundațiile din 2009. Repararea daunelor cauzate de inundații în Moravia și Boemia de Sud în iunie 2009 (265 de milioane EUR)
Bulgaria: portul dunărean Lom: reconstrucția și modernizarea infrastructurilor și a echipamentelor portuare (coridorul paneuropean VII) (17 milioane EUR)	Republica Cehă: al treilea împrumut-cadru în favoarea sectorului apei. Investiții în special pentru modernizarea, îmbunătățirea și extinderea sistemelor de alimentare cu apă și de tratare a apelor uzate (112 milioane EUR)
Bulgaria: pod peste Dunăre: construirea unui nou pod combinat (rutier și feroviar) în cadrul coridorului paneuropean IV între Vidin (Bulgaria) și Calafat (România) (70 milioane EUR)	Austria: <i>Sicherung energieverorgung Linz</i> Construirea unei instalații de cogenerare a energiei pe bază de deșeuri și extinderea unei centrale electrice cu ciclu combinat pe gaz în orașul Linz (110 milioane EUR)
Slovenia : podul Košická, Bratislava: construirea unui nou pod rutier peste Dunăre și conectarea drumurilor urbane (45 milioane EUR)	România: proiectul CASSA în sectorul apei în Cluj/Sălaj: împrumut pentru investiții în vederea cofinanțării extinderii și reabilitării sistemelor de alimentare cu apă și de tratare a apelor uzate în județele Cluj și Sălaj din România, sprijinit din Fondul de coeziune (26 milioane EUR)
Proiecte JASPERS	
Îmbunătățirea navigației pe Dunăre – România: secțiunea 1 sectorul comun dintre România și Bulgaria; secțiunea 3 canalele navigabile (formarea/desfacerea convoaielor); secțiunea 4 portul Calafat	Ungaria: prevenirea inundațiilor: consolidarea digurilor de pe Dunăre
Modernizarea și dezvoltarea portului Constanța – România – <i>finalizat și închis</i>	Slovenia : tratarea apelor și a apelor uzate: Intensificarea stațiilor de tratare a apelor uzate, canalizarea și furnizarea apei potabile în regiunea Puchov

<p>Dezvoltarea infrastructurilor publice de-a lungul Dunării și în porturile dunărene – România: dezvoltarea infrastructurii publice în porturile dunărene; sistemul de colectare a deșeurilor – nave de depoluare pe Dunăre Sulina – Brăila; sistemul de colectare a deșeurilor – nave de depoluare pe Dunăre Hârșova – Baziaș; RORIS II – VTMIS pe Dunăre - canale – <i>finalizat și închis</i>; Roris II – VTMIS pe Dunăre - Dunărea – <i>finalizat și închis</i></p>	<p>Slovacia : tratarea apelor și a apelor uzate: proiect privind colectarea și tratarea apelor uzate din Ruzomberok, Liptovska Tepla, Liplovske Sliace</p>
<p>Lucrări de protecție a malurilor canalului Sulina - România</p>	<p>România: tratarea apelor și a apelor uzate: extinderea/modernizarea furnizării apei/sistemul de canalizare din județul Iași</p>
<p>Monitorizarea ecologică pe Dunăre – România</p>	<p>România: prevenirea inundațiilor: protecție împotriva eroziunii costiere</p>